

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra antropologie a zdravotní vědy

Diplomová práce

Bc. Pavlína Havlenová

Změna koncepce výuky první pomoci mladých hasičů

na závodě požárnické všestrannosti

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a pouze s uvedením zdrojů uvedených v soupisu literatury.

Ve Vladislavi dne 8.12. 2019

Bc. Pavlína Havlenová

Na tomto místě bych velice ráda poděkovala především vedoucí mé diplomové práce Mgr. Jindře Holekové, Dis., za její věcné rady a trpělivý a empatický přístup po celou dobu studia. Dále bych ráda poděkovala všem, kteří mě ve studiu podporovali, členům z řad profesionálních i dobrovolných hasičů za cenné rady a mému zaměstnavateli za chápavý a vstřícný přístup. V neposlední řadě děkuji RNDr. Kristýně Tománkové, PhD. za dozorování při tvorbě práce.

Obsah

Obsah	4
Úvod	7
1 Cíle práce	8
2 Andragogika	9
2.1 Vzdělávání dospělých	10
2.2 Zájmové vzdělávání dospělých	11
2.3 Vzdělavatel dospělých	13
2.4 Učební cíle	14
2.5 Formy vzdělávání dospělých	15
2.6 Formy zájmového vzdělávání dospělých	17
2.7 Metody vzdělávání dospělých	17
3 VZDĚLÁVÁNÍ VEDUCÍCH KOLEKTIVŮ MH V RÁMCI SH ČMS	23
3.1 Vzdělávání vedoucích kolektivů MH	23
3.2 Vzdělávání MH	25
4 STRUČNÁ HISTORIE HASIČSTVA NA ÚZEMÍ ČR	26
5 SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA	29
5.1 Sbor dobrovolných hasičů	30
5.2 Členové výboru a jejich práce	31
5.3 Kolektiv mladých hasičů	32
5.4 Ústřední odborná rada	33
5.5 Ústřední odborná rada vzdělávání	33
5.6 Ústřední odborná rada mládeže	34
5.7 Historie práce s mládeží	35
5.8 Hra PLAMEN	37
5.8.1 Závod požárnické všestrannosti – Hra PLAMEN	38
5.9 Celoroční činnost dorostu	40
5.10 Závod požárnické všestrannosti-Celoroční činnost dorostu	40
6 PRAKTICKÁ ČÁST	41
7 Výzkumné otázky	41
8 Metodika výzkumu	42
8.1 Zvolená výzkumná metoda	42

8.2	Organizace výzkumu	43
8.3	Soubor respondentů	44
8.4	Dotazníky.....	45
8.5	Zpracování výsledků	46
9	Interpretace výsledků	47
9.1	Dotazník I.....	47
9.2	Dotazník II.....	77
10	Diskuse	87
11	Závěr.....	93
12	Souhrn	96
13	Summary	97
14	Seznam příloh.....	98
15	Přílohy	99
16	Seznam obrázků	123
17	Seznam grafů.....	124
18	Seznam zkratk	125
19	Bibliografie	126
	ANOTACE.....	131

Úvod

"Sobě ku cti, bližnímu ku pomoci."

hasičské motto

Všestranná průprava patří již celá staletí k základní schopnosti hasičstva. Jedním ze základních cílů a samotným posláním hasičstva je pomoc těm, kteří jsou ohroženi na životě či zdraví. Sbory dobrovolných hasičů pracují s kolektivy mladých hasičů, kterým jejich vedoucí věnují na dobrovolnické bázi nemalou časovou dotaci, aby přispěli k rozvoji jejich osobnosti, a to ve smyslu kognitivním, afektivním i psycho-motorickém. Jednou z vyučovaných oblastí je i první pomoc, která je v dnešní době založena na přístupech moderní medicíny, proto považují za vhodné vyučovat a vychovávat mladé hasiče v souladu a aktuálními trendy první pomoci. Právě modernizace a aktualizace vyučovaných témat první pomoci v kolektivech mladých hasičů může pozitivně přispět naší společnosti, už jen proto, že Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska je největším občanským spolkem v České republice.

Teoretická část práce je zaměřena na vzdělávání dospělých, protože právě vedoucí kolektivu musí být dobře proškoleni v příslušných oblastech první pomoci, aby pak nabyté informace mohli předávat v co nejvyšší kvalitě svým svěřencům. Dalším tématem teoretické části je historie hasičstva. Obsáhlá kapitola je věnována Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, jakožto největšímu občanskému spolku s bohatou historií. Právě v tomto spolku byl prováděn výzkum a praktická část je zaměřena na činnost v tomto spolku.

V praktické části jsou prezentovány výsledky dvou výzkumů. Soubor respondentů prvního výzkumu tvořili vedoucí kolektivů mladých hasičů, kteří byli dotazováni a aktuálnost postupů první pomoci vyučované v rámci závodu požární všestrannosti a zejména na zájem o inovaci. V druhém výzkumu byli dotazováni respondenti, kterým byla představena nová koncepce výuky první pomoci mladých hasičů v rámci závodu požární všestrannosti.

1 Cíle práce

1. Zjistit spokojenost vedoucích kolektivů mladých hasičů s aktuální vzdělávací koncepcí.
2. Vytvořit a předložit novou koncepci vzdělávání.
3. Ověřit zájem o tuto koncepci.

2 Andragogika

Andragogika je moderní sociální věda o vzdělávání a učení se dospělých (adult education). Jedná se o interdisciplinární vědní obor, který vychází z pedagogiky a volně přechází v gerontagogiku. Ačkoli je andragogika mladou vědou, první zmínky o ní lze, resp. o celoživotním učení a vzdělávání lze dohledat již v knižní tvorbě J. A. Komenského. Pojem andragogika byl poprvé použit v knize Platonova nauka o výchově jako pedagogika pro jednotlivce a stát z roku 1833, jejímž autorem je německý učitel Alexander Kapp. Kapp položil základny andragogickému terminologickému vymezení, charakterizoval její podstatu a vymezil ji, jako vědu zabývající se vzděláváním dospělých a lišící se od pedagogiky. Mezi další představitele patří bezesporu Eugen Rosenstock - Hussey, Eduard Weitsch, Wilhelm Flitner, Paul Natorp. Tito představitelé, vyjma Eugena Rosenstock - Husseyho, který považoval andragogiku za metodu uplatňovanou ve všech formách školního vzdělávání dospělých, prosazovali svobodné neformální vzdělávání dospělých, jehož kořeny pramenily z německého hnutí svobodné lidovými Freie Volksbildung. Rozvoj andragogiky v českých zemích nabyl významu ve 20. století, kdy vznikla první podniková škola Tomáš Bati, která byla první školou tohoto typu v tehdejší Československu i v Evropě. Baťova škola práce a jí podobné instituce se vymykaly pedagogice, která je nebyla schopna tematicky obsáhnout a jejichž problematika nebyla v souladu s pedagogikou, proto lze právě toto období považovat za významné pro rozvoj andragogiky. Historické vztyčné body andragogiky lze v obecném pojetí hledat v lidovými, osvětě a pěstování a rozvoji vědy. (Průcha 2009; Veteška 2016)

Andragogika v moderním pojetí je interdisciplinární věda. Čerpá poznatky ze sociologie, filozofie, psychologie, ekonomie aj. Jakožto vědní disciplína zkoumá procesy a souvislosti v učení a vzdělávání dospělých, kdy za dospělého považuje biologicky, psychicky, sociálně a ekonomicky zralého jedince. Zabývá se edukační realitou, zejména procesem intencionálního učení a jeho sociálně-ekonomickými souvislostmi, sebeřízeným neboli zkušenostním učením a učením kooperativním (Veteška 2016).

Edukační realita se skládá z edukačních procesů, které jsou dle Průchy (2014) definovány, jako veškeré činnosti, v nichž dochází k učení či vzdělávání na straně dospělého subjektu, jemuž jsou jiným subjektem přímo nebo zprostředkovaně, záměrně či nezáměrně prezentovány informace. V rámci edukačních procesů rozeznáváme dvě klíčové

kategorie, a to učícího se jedince a vzdělavatele dospělých. Andragogika si neklade za cíl tvorbu teoretických konceptů, ale snaží se vysvětlovat reálné edukační jevy. Prioritní je poznávání a vysvětlování edukační reality dospělých a hledání aplikace získaných poznatků do praxe. (Průcha, 2014)

Andragogika v terminologickém vymezení je definována dle různých autorů různě, a to v závislosti na geografických, geopolitických, kulturních aj. aspektů.

Beneš (1997), hovoří o andragogice, jako o doprovodu člověka na jeho cestě za vzděláním, poznáním a pochopením světa.

Prusáková (2005) definuje andragogiku, jako vědu o výchově dospělého člověka, která se zabývá intencionální socializací dospělého člověka, problematikou pomoci dospělému člověku andragogickými prostředky ve všech oblastech jeho života.

Balvín (2012) pak charakterizuje andragogiku jako vědu o vedení dospělého člověka, kdy se nejedná pouze o profesní vedení, ale i o pojetí v oblasti multikulturních, inkulturních a pluralitních.

2.1 Vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých je jednou z hlavních oblastí celoživotního vzdělávání. Výsledkem učení je trvalá změna v chování jedince. Bednaříková (2016) vysvětluje učení, jako cílevědomou a záměrnou činnost, jejíž cílem je osvojit si vědomosti, dovednosti a návyky, ale i rozvinout poznávací schopnosti, charakterové a volní vlastnosti, zájmy, postoje atd. Jedná se o vzdělávací proces zahrnující všechny vzdělávací aktivity realizované dospělými jedinci, a to jak v rámci formálního, tak neformálního vzdělávání. Formálním vzděláním rozumíme záměrné učení z hlediska učící se osoby, které probíhá ve vzdělávací instituci a jeho výstupem je osvědčení či certifikát udělovaný při splnění stanovených podmínek, čímž je garantováno získání určitého stupně vzdělání ve školském systému. Neformálním vzděláváním rozumíme jakékoli organizované vzdělávací aktivity, které jsou realizovány formou kurzů, seminářů, školení atd. Probíhají zejména v rámci neziskových organizací, soukromých vzdělávacích institucí atd. Neformální vzdělání negarantuje ucelený stupeň vzdělání. Probíhá zejména formou školení, přednášky, kurzů, rekvalifikačního kurzu atd., podmínkou je, aby vzdělavatelem byl odborník. Neformální

vzdělávání je formou celoživotního vzdělávání. (Průcha, 2009; Veteška 2010; Bednaříková 2016)

Vzdělávání dospělých je mnohdy založeno na transferu, čili přenosu. Znamená to, že znalosti nabyté učením v minulosti, usnadní vzdělávanému učení v budoucnosti, přičemž nemalou roli hraje podobnost učebních situací. (Bednaříková, 2016)

Vzdělávání dospělých je v obecné rovině směřováno zejména na vzdělávání profesní, protože samotné zvýšení kvalifikace s sebou nese ekonomický prospěch, zvýšení společenského statusu, uspokojení rozmanitých potřeb vzdělávaného, stejně tak dochází k naplnění očekávání kladených na jedince. Zájmové a občanské vzdělávání je ve vzdělávání dospělých považováno za vysoce individuální a samoregulační proces jedince. Šerák (2009) ve své knize Zájmové vzdělávání dospělých uvádí, že v zájmovém vzdělávání dospělých se nejedná pouze o izolované aktivity úzce vymezených spolků, saturující specifické zájmy svých členů (zde nutno uvést jako příklad právě SDH), ale jedná se o veškeré cílevědomé a edukační aktivity, které nesměřují do sféry práce, zisku či výdělků.

2.2 Zájmové vzdělávání dospělých

Zájmové vzdělávání dospělých je v současné době spíše druhořadým před vzděláváním profesním, jak již uvádím výše. Zájmové vzdělávání a občanské vzdělávání však mají paradoxně delší tradici a hlubší historické kořeny, již Eduard Lindeman ve svém díle *The Meaning of Adult Education* z roku 1926 tvrdí, že vzdělání dospělého člověka v nejvlastnějším smyslu slova začíná tam, kde se přestává hovořit o profesním či odborném vzdělání. Ideou zájmového a občanského vzdělávání je vyvedení člověka z každodennosti a poskytnout mu tak možnost odprostit se od pracovních povinností. Pro vzdělávaného je účelným nástrojem pro naplnění volného času a nabízí dospělým mimoškolní získávání dovedností a vědomostí. Obsahem zájmového vzdělávání jsou výchovně-vzdělávací, rekreační, poznávací a další dlouhodobé či krátkodobé aktivity realizované dospělými, a to mimo profesní sféru. Jedná se obsahově o multiplicitní obor, přičemž dle obsahu lze členit na kulturní a estetickou výchovu, pohybová a sportovní aktivitu, cestování a turistiku, zdravotní výchovu, enviromentální výchovu, vědecko-technické vzdělávání, jazykové vzdělávání, náboženskou a duchovní výchovu. Zájmové vzdělávání je zaměřeno na konkrétní, vysoce odborné vědní oblasti, čímž se podobá vzdělání specializovanému či

odbornému. Probíhat může skupinově i individuálně. Zájmové vzdělávání dospělých je důležitou součástí celoživotního vzdělávání, je velice různorodé a nesourodé, oproti běžnému vzdělávání nemá velkou oporu stran výzkumů a odborných reflexí. (Veteška 2010; Šerák 2009)

Príznačné faktory pro zájmové vzdělávání dospělých jsou dle Šeráka (2009) saturace individuálních zájmů, orientace do sféry volného času, svoboda výběru a dobrovolnost účasti, pestrost obsahu, převažující neutilitárnost zaměření, otevřenost přístupu a aktivita účastníků. Zájmové vzdělání dotváří hodnotovou orientaci jedince a jeho osobnost, je nástrojem pro realizaci individuálních zájmů, seberealizace, zlepšuje subjektivní kvalitu života. Uspokojování zmíněných potřeb probíhá ve formálních či neformálních organizacích, které jsou buď specializované na vzdělávání v dané oblasti nebo se přímo na zájmové vzdělávání nespécializují, ale vytvářejí tzv. edukačně podnětné prostředí. Dále uspokojování potřeb probíhá sebevzděláním a sebeřízeným učením podporovaným informačními zdroji, které představuje odborná literatura či internet. Potřeby lze naplňovat i kombinací výše zmíněných způsobů. (Šerák 2009)

Kupcová (2014) vymezuje zájmové vzdělávání dospělých, jako bezprostředně spjaté s volným časem, s jeho aktivním využíváním a se zájmy dospělého člověka. Volný čas je důležitým determinantem zájmového vzdělávání dospělých, stejně tak jako zájem a motivace. Cíle zájmového vzdělávání dospělých jsou kognitivní, afektivní a psychomotrické, přičemž se rozvíjí osobnost vzdělávaného ve všestranně a harmonicky rozvinutou.

Zájmové vzdělávání má několik funkcí, které zasahují do mnohých životních oblastí. Šerák (2009) se ve své knize *Zájmové vzdělávání dospělých* odkazuje na přehled funkcí zájmového vzdělání dle Vymazala, které jsou následující. Funkce světonázorová zahrnuje orientaci v pochopení světa a postavení jedince v něm, funkce všeobecně vzdělávací rozšiřuje a aktualizuje získané poznatky, sociálně adaptační funkce formuje ke zvládnutí sociálních rolí. Funkce sociálně integrační a kontrolní, prostřednictvím této funkce se předávají a vytvářejí systémy hodnot posilující soudržnost a integraci lidí do společnosti. Kompenzační funkce, pomocí té dochází k překonávání jednostrannosti a nedostatků výchovy či jednostranného pracovního vytížení a omezení prostoru pro seberealizaci. Popularizační funkce znamená šíření poznatků a stimulaci k dalšímu vzdělávání. Formování jedince a jeho postoje k aktuálním problémům zajišťuje funkce

propagandistická. Kvalifikační funkce zahrnuje znalosti a dovednosti nezbytné pro zvládnání pracovních rolí. Funkce ekonomická, funkce konzervační sloužící k uchování hodnot a zachování kontinuity. Funkce inovační či aktualizací překonává již zastaralé poznatky, které byly nabyty v minulosti. Relaxační funkce souvisí s relaxačním působením umění, důležité jsou zde i emoce. Funkce regenerační, seberealizační, dále funkce profylaktická, kdy se překonává monotónnost, nuda a stereotyp, čímž se hodnotně naplňuje volný čas. Komunikativní či afiliační funkce znamená vzájemný styk mezi jedinci na základě společných zájmů, rozšiřování okruhu známých. Expresivní funkce zahrnuje umělecké aktivity, realizaci charitativních činností, záliby. (Šerák, 2009)

2.3 Vzdělavatel dospělých

Vzdělavatel dospělých, andragog, působí v oblasti výchovy, vzdělávání a rozvoje dospělých. Vzdělavatel dospělých realizuje výchovné a vzdělávací procesy ve školním i mimoškolním prostředí. Literatura uvádí, že andragog by měl být v ideálním případě vysokoškolsky vzdělaným odborníkem s adekvátními praktickými zkušenostmi v dané problematice. Role vzdělavatele dospělých mohou být různé, nejčastěji vystupuje v roli lektora, učitele, školitele, instruktora, poradce, konzultanta, trenéra, metodika, mentora, facilitátora, kouče, mediátora, animátora, aktivizátora, vychovatele, probačního úředníka, moderátora, supervizora, manažera, marketingového specialisty vzdělávání či edukátora. Pojem edukátor je v obecné rovině zřídka užíván. Četné využití má pouze ve zdravotnictví, kdy se používá v edukaci pacientů. (Veteška, 2010)

Nejvýznamnější andragogickou profesí je lektor. Lektor je vzdělavatel dospělých působící v dalším vzdělávání dospělých, který vede vzdělávací proces v rozličných odborných oblastech. Lektor připravuje a stanovuje adekvátní formy a metody vzdělávání, podílí se na přípravě vzdělávacího projektu, vybírá vhodné didaktické prostředky, zajišťuje evaluaci vzdělávací akce. Předpokladem pro výkon profese lektora je adekvátní vzdělání v daném oboru a andragogické vzdělání, minimálně rekvalifikační akreditovaný kurz pro pracovní činnost lektora. Předpokladem úspěšné činnosti lektora je tedy odborná znalost daného oboru, základní znalost andragogiky, teoretické znalosti, praktické lektorské zkušenosti a dovednosti, mezi které patří andragogické schopnosti, znalost psychologie osobnosti, motivační, organizační, rétorické, komunikativní, didaktické a kreativní schopnosti. Lektor před zahájením vzdělávání musí být informován stran analytických

informací o skupině, které mu podá organizátor vzdělávací akce, stejně tak se seznámí se strukturou posluchačů. Lektor by měl být před zahájením vzdělávání informován o velikosti skupiny, o sociální struktuře skupiny, kde se dozví věk, pohlaví případně dosažené vzdělání, dále poměr mužů a žen ve skupině, motivaci účasti na výukovém procesu, potřeby a zájmy vzhledem k obsahu tématu, stupeň profesionality - to znamená, dosud nabyté vědomosti, a také intelektuální úroveň, podle které je lektor schopen stanovit, jakého výsledku jsou vzdělávání schopni dosáhnout. Dále by měl lektor znát, jaké již absolvovali školení, resp. jaké úrovně dosáhli v rámci jiných školení a v neposlední řadě by lektorovi měly být známy studijní podmínky. Ve skupinách se specifickými účastníky je vhodné zjistit i další aspekty, jako např. vztahy nadřízený a podřízený v rámci skupiny či etnická zastoupení ve skupině. Získání těchto informací ideálně s dostatečnou časovou rezervou zajistí lektorovi snadnější přípravu vzdělávání a stanoví vhodné cíle, které budou vyhovující a adekvátní pro skupinu účastníků. Výukové cíle si lektor stanoví v oblasti afektivní, kognitivní a psycho-motorické. Předpokladem úspěšného lektora je splnění očekávání účastníků a organizátorů vzdělávací akce. (Bednaříková 2016; Průcha 2009; Veteška 2010)

2.4 Učební cíle

Učební cíl, charakterizuje Bednaříková (2016), jako jasné formulování toho, co budou účastníci vzdělávání po jeho absolvování umět, znát a co budou schopni dělat. Pomocí učebních cílů lze vytvořit jasný a konkrétní vzdělávací program či projekt vzdělávání. Umožňují sledování plnění cílů. Stanovení učebního cíle předchází analýza a identifikace vzdělávacích potřeb, pomocí které jsou zjišťovány oblasti, na které je vhodné se při vzdělávací akci zaměřit. Tyto informace umožňují sestavení cílů vzdělávacího programu, hovoříme tedy o cílech programových. V případě, že je vzdělávací program dlouhodobého charakteru, je třeba sestavit ještě cíle dílčí, které vymezují konkrétní činnosti či operace, které musí být účastník schopen vykonat, aby byl schopen naplnit požadavky pro splnění cíle programového, přičemž jsou řazeny dle obtížnosti. Učební cíle, aby byly efektivní musí splňovat požadavky komplexnosti, konzistentnosti, kontrolovatelnosti a přiměřenosti. Komplexnost, jakožto vlastnost učebních cílů, je požadavkem na naplnění výukových cílů ve všech oblastech, tzn. kognitivní, afektivní i

psycho-motorické. Nelze zaručit, že každé vyučované téma může obsáhnout všechny cíle, avšak lektor by se měl snažit naplnit všechny oblasti výukových cílů. Konzistentnost značí propojování cílů, jich vnitřní vazbu, kdy nižší cíle jsou podřízené cílům vyšším, avšak jsou na nižších cílech závislé. Kontrolovatelnost, jakožto vlastnost vzdělávacích cílů udává, jaké činnosti jsou vzdělávání v dané etapě vzdělávání schopni dosáhnout, kdy se soustřeďuje zejména na požadovaný výkon vzdělávaného, podmínky za kterých je výkon realizován a standard, čili norma výkonu. Poslední vlastností výukových cílů je přiměřenost, která udává cílům náročnost, ale současně i zvladatelnost pro většinu studentů. (Bednaříková 2016)

Učební cíle lze dělit s ohledem na osobnost jedince na kognitivní, afektivní a psychomotorické. Kognitivní, poznávací cíle stanovují to, co se má vzdělávaný naučit. Afektivní, postojoyvé cíle jsou zaměřeny zejména na hodnotovou orientaci vzdělávaných. Cíle psycho-motorické, čili výcvikové, čítají dovednosti vzdělávaných, to znamená to, co jsou vzdělávaní schopni prakticky předvést. (Bednaříková 2016)

2.5 Formy vzdělávání dospělých

Zájmové vzdělávání dospělých je založeno na zájmu účastníků o vzdělání, funguje na dobrovolné bázi, z čehož tedy plyne spontánní zájem účastníka. Organizační formy studia jsou tedy rozmanité a lze je rozdělit do dvou skupin, a to na organizační formy založené na přímém kontaktu mezi lektorem a účastníkem a na organizační formy bez přímého kontaktu mezi lektorem a účastníkem. Mezi metody přímého kontaktu patří kurzy, přednáškové večery, přednáškové cykly, diskusní večery, večery otázek a odpovědí. Metody bez přímého kontaktu s lektorem jsou pak vzdělávání prostřednictvím rozhlasu, místního rozhlasu, televize, korespondenční studium, vzdělávání pomocí programů na internetu, intranetu aj. Některé formy studia, které jsou zmíněny v následujícím textu jsou využívány ve všech typech vzdělávání dospělých, mezi tyto typy patří přednáška, kurz, seminář, panelová diskuse a exkurze. Jelikož v praktické části diplomové práce se s nimi pracuje podrobněji. (Bednaříková 2016; Veteška 2010, Šerák 2009)

Přednáška je formou založenou na monologu vzdělavatele, současně je základní a nejpoužívanější formou. Časový interval přednášky je obvykle cca 60 minut a může být

doplněna použitím didaktické techniky, čímž se pro vzdělávané stává atraktivní a záživnou. Přednáška může být buď čtená tzv. ex katedra nebo přednáška s rozpravou. Přednáška ex katedra je vedena metodou čtení připraveného textu, což je pro vzdělavatele velice náročné, stejně tak jako pro účastníky, kteří zřídka udrží pozornost. Přednáška s rozpravou či diskusí je přijatelnější pro obě strany, a to zejména pro interakci mezi vzdělavatelem a účastníky, která slouží jako zpětná vazba. Jednotlivé přednášky mohou tvořit přednáškový cyklus, který je tvořený soustavou přednášek, které na sebe navazují nebo jsou na totožné téma. (Šerák 2009; Bednaříková 2016)

Kurz je formou vzdělávání, kde rozlišujeme několik typů. Kurz může být všeobecně vzdělávací, odborně vzdělávací či praktický. Kurzy všeobecně vzdělávací mohou být zaměřeny na oblast historie, umění, komunikace, společenské chování aj. Kurzy odborně vzdělávací zahrnují např. kurzy jazykové, kurzy pro dané typy povolání, kurzy psychologie různých oblastí aj. Kurzy praktické jsou pak zaměřeny na praktické dovednosti čili např. vaření, šití, práce na počítači aj. Kurz v obecné rovině, je složen z několika vzdělávacích jednotek, které mohou být nazývány kurzem, přednáškou, cvičením, seminářem, studijním úkolem či zkouškou, společným jmenovatelem těchto jednotek je naplnění vzdělávacího cíle. Ten je naplňován systematicky a v určeném časovém rozsahu a po jeho naplnění následuje pohovor či zkouška, což ovšem není podmínkou, kurz může být ukončen také předáním osvědčení, certifikátu, potvrzení o absolvování kurzu aj. Kurz je co do organizace velice náročný na přípravu a čítá včasnou a důslednou přípravu. (Šerák 2009; Bednaříková 2016)

Seminář je formou vzdělávání, kde se účastníci vzdělávací akce přímo podílejí na výuce v rámci diskuse či koreferátů, přičemž je vzdělávací akce vedena odborníkem kompetentním v příslušném oboru, který diskusi usměrňuje. Jedná se o formu rozšiřující myšlení, účastník zde dostává možnost vyjádřit vlastní názor. (Bednaříková, 2016)

Panelová diskuse je formou vzdělávání, kdy se vzdělávání účastní diskuse několika odborníků v příslušném oboru. Exkurze zvyšuje názornost výkladu. Vzdělávání dostávají možnost pozorování postupů, procesů, jevů a dějů. Nabízí účastníkům získání nových poznatků a zkušeností. (Bednaříková, 2016)

2.6 Formy zájmového vzdělávání dospělých

Formy zájmového vzdělávání, které bylo dříve nazýváno mimoškolním vzděláváním jsou o poznání pestřejší a rozmanitější. Jedná se o vzdělávání, které je založeno na dobrovolnosti a účastníci jej absolvují ve svém volném čase. Proto jsou i organizační formy pestřejší a rozmanitější a lze je stratifikovat na organizační formy s přímým kontaktem a bez přímého kontaktu. Formy s přímým kontaktem jsou přednáškové večery, besedy, večery otázek a odpovědí, debatní fórum, diskusní fórum aj. Organizační formy bez přímého kontaktu pak zahrnují zejména vzdělávání pomocí aplikací, programů, internetu, intranetu atd. (Veteška 2010; Šerák 2009)

2.7 Metody vzdělávání dospělých

Metoda vzdělávání je cestou či postupem k efektivnímu dosažení vzdělávacího cíle. Mužík (2000) definuje metodu učení jako prostředek, který stimuluje učení dospělého, vede ho k určitému cíli a činí proces efektivním. Mužíkovo pojetí je tedy více než na lektora zaměřeno na aktivitu vzdělávaného jedince ve vzdělávacím procesu. Naopak Bednaříková (2016) definuje metodu vzdělávání spíše v zaměření na lektora, jako záměrné, cílevědomé a plánovité postupy, kterými se při uplatňování didaktických principů a účelné volbě forem vzdělávání dospělých uskutečňují výchovně vzdělávací procesy.

Lektor, aby byl zajištěn efektivní průběh výuky, musí být schopen dynamických a operativních změn vzdělávacích metod a prostředků výuky. Proto je nezbytné, aby lektor znal metody vzdělávání a jejich využitelnost. Volba vzdělávací metody by měla probíhat plánovitě v dostatečném časovém předstihu a měla by být přizpůsobena cílové skupině vzdělávaných. Lektor by tedy měl mít informace o věku, vzdělání, motivaci, úrovni znalostí vzdělávaných atd. Dále lektor volí vhodnou metodu na základě vzdělávacích cílů a obsahu edukační akce, přičemž využívá dostupných pomůcek a přizpůsobuje se prostorovým a situačním dispozicím. Častým a velice vhodným postupem je kombinace metod vzdělávání, např. po přednášce následuje diskuse či exkurze atd. Kombinování metod je stran účastníků velice efektivní metodou, protože napomáhá porozumění výkladu a působí názorně. Některé výukové metody - a těch je většina - byly vypracovány pro použití ve formálním či profesním vzdělávání a jejich využitelnost ve vzdělávání

zájmovém je pak spíše sporadická. Stejně tak metody vytvořené pro vzdělání zájmové lze aplikovat pouze pro tuto vzdělávací oblast, jako příklad lze uvést přednáškový večer, beseda aj. (Veteška 2010; Šerák 2009; Bednaříková 2016)

V současné době je trendem aplikovat metody profesního vzdělávání, jako jsou workshopy, projektové a problémové metody do všech oblastí vzdělávání, naproti tomu na značném ústupu jsou metody využívané v totalitním režimu, a to jsou např. večery otázek a odpovědí, tematické večery aj., jelikož jejich využitelnost v zájmovém vzdělávání je spíše sporadická. Stejně tak metody vytvořené pro vzdělání zájmové lze aplikovat pouze pro tuto vzdělávací oblast, jako příklad lze uvést přednáškový večer, beseda aj. Zde je opět na místě zmínit osobnost lektora, který by měl být dobře informován a erudován v aktuálních trendech problematiky. Dobrý lektor dokáže zaujmout posluchače, a tak je vzdělávání nejen záživnější, ale zejména efektivnější. (Bednaříková, 2016)

Vzdělávací metody lze různě kategorizovat, např. dle interakce na metody frontální, skupinové a individuální, dále dle cíle výuky na motivační, expoziční, fixační a diagnostické. Dle obsahového zaměření pak dělí Mužík (2000) metody vzdělávání na metody teoretické, teoreticko-praktické a praktické. Zájmové vzdělávání dospělých, jak uvádí Šerák (2009) je však vhodné dělit dle Fábryho (1986), a to na metody monologické, dialogické, organizační a kombinované. Vzdělávací metody lze různě kategorizovat, např. dle interakce na metody frontální, skupinové a individuální, dále dle cíle výuky na motivační, expoziční, fixační a diagnostické.

Dle obsahového zaměření pak dělí Mužík (2000) metody vzdělávání na metody teoretické, teoreticko-praktické a praktické. Zájmové vzdělávání dospělých, jak uvádí Šerák (2009), je však vhodné dělit dle Fábryho (1986), a to na metody monologické, dialogické, organizační a kombinované.

Nejužívanější metodou zájmového vzdělávání dospělých je přednáška. Jedná se o monologickou metodu, výkladově ilustrativní metodu, kdy je zapotřebí řádná příprava lektora a jeho orientace v problematice. Tato metoda je finančně ne příliš náročná a nabízí vzdělávaným nabytí značného množství znalostí za krátkou časovou jednotku. Přednáška je metodou jednosměrnou a pro účastníky je tak metodou pasivní, což čítá veškerou iniciativu na straně přednášejícího, proto jsou na něj kladeny nejen vysoké nároky stran odbornosti, jak jsem již výše uvedla, ale i na didaktické kompetence. (Šerák 2009; Bedaříková 2016)

Bednaříková (2016) uvádí, že přednáška je pouze nosným prvkem vzdělávání. Přednáška obvykle bývá spojována s jinou metodou, jako je diskuse, exkurze aj. Průběh přednášky lze shrnout do obecného vzorce na úvod, jádro a závěr. V úvodu je představeno hlavní téma, vzdělávací cíl a časový průběh vzdělávací jednotky. Úvod by měl zejména vzbudit zájem vzdělávaných a pozitivně je motivovat. V závislosti na účastnících vzdělávání je však někdy zapotřebí racionálního přístupu, kladení pouze splnitelných cílů a logický sled informací. Fábry (1986) uvádí, že úvodní slovo by nemělo trvat déle než 3 - 5 minut, neboť tato doba zcela postačuje, aby se pozornost účastníků vhodně přeorientovala a přednášející se soustředil a "rozmluvil." Jádro přednášky čítá strukturalizovaný výklad přednášejícího, přičemž každá kapitola plynule navazuje na předchozí a následující, průběh a výklad je plynulý a přednes přesvědčivý. Výklad je obohacen o multimediální prezentace či jiné interaktivní prvky, avšak neměl by být v žádném případě kompletně předčítán, stejně tak by multimediální aj. prvky neměly převyšovat či dokonce nahrazovat výklad. Během přednášení lektor odůvodňuje hlavní teze, dokazuje je, procvičuje a opakuje. Závěr přednášky je považován za vyvrcholení vzdělávací akce. V závěru se shrnou veškeré poznatky, zopakuje se vzdělávací cíl a je vhodné tento cíl srovnat s kvalitou zprostředkovaných informací. V rámci motivace účastníků vzdělávání k dalšímu učení, je v závěru vhodné provázat nabyté informace s konkrétními životními oblastmi. Závěrečné slovo by mělo trvat ideálně 3-5 minut, jelikož nutno vést v patrnosti možnou únavu vzdělávaných. Součástí závěru může být také shrnující diskuse, během které mohou být ověřovány a upevňovány získané poznatky. Není podmínkou, aby lektor přímo do diskuse zasahoval. Diskuse mají pozitivně motivační vliv na účastníky vzdělávání, proto je s výhodou diskusi do vzdělávací akce zařadit. (Fábry, 1986)

Další metodou vzdělávání dospělých je beseda či řízená diskuse. Jedná se o metodu dialogickou. Dialogická metoda v obecné rovině, aktivizuje účastníky vzdělávání a dává jim možnost srozumitelně formulovat a prezentovat své názory a vést dialog s přednášejícím, což vytváří, prezentuje a prohlubuje jejich vědomosti a hodnotící soudy. Dochází k okamžité interakci mezi lektorem a vzdělávaným. Interakce dává lektorovi okamžitý přehled o tom, zda bylo téma pochopeno či nebylo. Výuka pomocí kladení otázek, jak se dá dialogická metoda nazvat, tedy klade důraz zejména na pochopení tématu, než na zapamatování definice. Dialogické metody obecně nabízejí vzdělávaným rozvoj samostatného myšlení a vytvářejí aplikovatelné znalosti. Jedná se však o metody časově náročné a pro lektora náročné na přípravu a v rámci výuky náročné na aktivizaci

vzdělávaných, lektor se pak stává spíše moderátorem a snaží se udržet kontakt a aktivitu všech účastníků ve skupině. Organizace besedy je vhodná tehdy, je-li skupina účastníků vzdělávání již orientovaná v dané problematice a předpokládá se, že dosahuje jisté úrovně znalostí. Úlohou lektora je stručný úvod, kdy jsou představeny hlavní aspekty tématu, naznačení otázek a problémů, které by měly být během besedy řešeny. Úvod může být nahrazen např. projekcí dokumentárního filmu na příslušné téma atd. Lektor se v rámci této metody stává spíše organizátorem, kdy usměrňuje názory účastníků. Lektor či organizátor musí být však dobře komunikačně vybaven, může se totiž stát, že v rámci nevhodného složení účastnické skupiny či neatraktivního tématu či nepodnětnou atmosférou není účastnická skupina aktivní, pak je tedy v kompetenci lektora (organizátora) položit doplňující otázky a snažit se nastavit alternativní pohled na probírané téma. (Šerák 2009; Bedaříková 2016)

Metodou názornou a nejvíce provázanou s praxí je exkurze. Jedná se o kolektivní prohlídku objektu, firmy, podniku, kdy je skupina provedena a seznámena s postupy a technologiemi zaměstnancem podniku. Předpokládá se, že během, případně po skončení exkurze se skupina dotazuje na doplňující otázky, které jsou jim v plné míře zodpovězeny. Aby byl vliv exkurze efektivní, je vhodné před jejím zahájením provést přednášku, besedu či doporučit samostudium za poskytnutí patřičných literárních a jiných zdrojů, protože je nutné, aby účastníci již přicházeli na exkurzi s jistými znalostmi v dané oblasti. (Šerák 2009; Bedaříková 2016)

Další metodou zájmového vzdělávání dospělých je animace. Animace nabízí vzdělávaným různé možnosti seberealizace v různých oblastech vzdělávání. Hlavním cílem animace je individuální aktivita vzdělávaného. Animace je typickou vzdělávací metodou nabízenou v centrech pro rekreaci, dále se hojně využívá při práci s problémovými skupinami, jako jsou drogově závislí, alkoholici, workoholici aj. Někteří autoři uvádí, že základním cílem animace je především hra, jejímž cílem je dosáhnout pozitivních sociálně-emočních zážitků účastníků. Hra nabízí neomezené možnosti a je tradiční a stále využívanou metodou. Využívání hry ve vzdělávání lze zaznamenat již v době J. A. Komenského, který razil heslo: "škola hrou." Cíle hry, jako vzdělávací metody, jsou různé v obecné rovině však hra zlepšuje komunikační a rétorické dovednosti, kooperaci, představivost, argumentaci, napomáhá k rozvoji morální stránky osobnosti-učí respekt k protihráči, unesení tíhy porážky, přizpůsobení se pravidlům. Hra má také terapeutické účinky ve smyslu sebepoznání, odbourávání bariér, posílení sebedůvěry, psychické

odolnosti, v neposlední řadě i aspekt soutěživosti a uvolňování životní energie. Hru, jako vzdělávací metodu, je u dospělých vhodné zvolit tehdy, chceme-li nastolit modelovou situaci a je-li vzdělávacím cílem dovednost či schopnost. Modelová situace připravuje vzdělávaného na obdobnou situaci, která může nastat v reálném životě. Může dojít k situaci, kdy simulovaný problém překročí hranice náročnosti a obtížnosti, tehdy hovoříme o tzv. vykročení z komfortní zóny. Vykročení z komfortní zóny rozvíjí odolnost a sebedůvěru účastníků, ovšem za předpokladu správného didaktického uchopení herní situace. (Šerák 2009; Bedaříková 2016)

Neuman (2014) uvádí několik typů her-seznamovací, zahřívací, kontaktní, hry na důvěru, hrátky a zábavné soutěžení, iniciativní a týmové hry, hry na rozvoj komunikace a spolupráce, hry a cvičení v přírodě, ekohry, závěrečné hry a rituály, hry pro reflexi a závěrečné zhodnocení.

Froněk (2008) kategorizuje herní metody ve vzdělávání dospělých na herní metody s primárně jiným než vzdělávacím potenciálem a na vzdělávací herní metody. Herní metody s primárně jiným, než vzdělávacím potenciálem především navozují příznivou atmosféru pro učení. Mezi tyto metody patří uvolňovací a aktivizační metody, které zahrnují cviky ovlivňující fyzický stav a připravenost účastníků, proto je vhodné je využívat na začátku edukační aktivity. Dále impulzy neboli podněcování zájmu a pozornosti. Dále seznamovací metody a icebreakers, kdy se seznamují jednotlivá účastníci a navozuje se atmosféra kooperace. Herní metody v mezičase, působí relaxačně a aktivní odpočinek působí pozitivně na další soustředění. Metody zakončující setkání mají za cíl zpětnou vazbu či posílení vzájemného vztahu. Mezi vzdělávací herní metody patří simulace, alterace a charakterizace. Simulace navozuje autentické simulované podmínky, v nichž musí účastníci adekvátně a autenticky reagovat. Alterace nabízí účastníkovi vystupovat v jiné roli, např. lékaře, dispečera atd. přičemž prostředí může být simulované i reálné. Charakterizace je téměř totožná s alterací, avšak roli jsou přesně přiděleny vlastnosti a charakter jsou pevně definovány, tzn. věk, charakter, vzhled, vzdělání atd.

Ze hry, jakožto vzdělávací metody dospělých vychází zážitková pedagogika, která má koncept právě ve hře. Zážitková pedagogika je zaměřena na všestranný rozvoj osobnosti, přibližuje získané zkušenosti každodenní realitě, umožňuje získání bezprostřední zkušenosti a akcentuje přímé jednání a aktivizaci lidských potřeb. Rozvíjí osobnostní kompetence. Koncepce těchto edukačních aktivit je realizována přístupem Outward Boud.

Jedná se o původní školu přežití pro vojáky britského námořnictva. V dnešním pojetí Outward Bound označuje metodu učení se skrze zážitek, tzv. experiential learning. Toto hnutí založil německý pedagog Kurt Hahn. V přímém překladu Outward Bound znamená loď opouštějící jistotu přístavu vydávajíc se na nejisté moře, což je metaforou pro základní princip školy, kterým je: člověk může dokázat mnohem víc, než si myslí, málokdo si uvědomuje, co lze získat vzájemnou pomocí a týmovou spoluprací. Účastníci krátkodobé školy v přírodě jsou vystavováni situacím, které jsou rizikové a hraniční, které se však jeví jako reálné, což vyvolává nutnost překonat stres a strach. V takovýchto situacích vycházejí najevo reálné vlastnosti a dispozice účastníků. Hodnocení takovýchto kurzů probíhá pomocí tzv. zpětného pohledu, kde se aktéři vrací k různým zážitkům a pojmenovávají je. V České republice působí od roku 1977 občanské sdružení Prázdninová škola Lipnice, které se zabývá rozvojem zážitkové pedagogiky. (Šerák, 2009)

3 VZDĚLÁVÁNÍ VEDUCÍCH KOLEKTIVŮ MH V RÁMCI SH ČMS

3.1 Vzdělávání vedoucích kolektivů MH

Vedoucím kolektivu mladých hasičů rozumíme osobu starší 18 let, obvykle současně člena výboru SDH, která organizuje a řídí činnost kolektivu, tlumočí zájmy a stanoviska kolektivu na výborech a valných hromadách SDH, provádí rozhodnutí výboru SDH týkající se činnosti kolektivu. (Koncepte činnosti s kolektivem mladých hasičů do roku 2020, 2015)

Vedoucí kolektivů MH, stejně jako instruktorů a dalších pracovníků s mládeží v rámci SH ČMS je řízeno Směrnicí činnosti s kolektivem mladých hasičů. Jedná se o zájmové, neformální vzdělávání, které je podloženo studijními materiály určenými pro příslušnou cílovou skupinu. Vzdělávání je zaměřeno jednak na osvojování si dovedností pro běžný život, jednak na zkušenosti a činnosti vycházející z potřeb účastníků vzdělávacího procesu. Pro získání statusu vedoucího kolektivu mládeže je nezbytné získat minimální kvalifikaci, a to tzv. kvalifikace III. stupně. Další podmínkou je schválení funkce výborem SDH. Vedoucí kolektivu může v kolektivem MH realizovat výchovně vzdělávací činnost za pomoci vedoucího družstva a instruktorů. Ke vzdělávání vedoucích kolektivů jsou vytvořeny ucelené Učební texty pro vedoucí a instruktory kolektivů mladých hasičů, dále Směrnice Hry Plamen a Směrnice celoroční činnosti dorostu. Vzdělávání je členěno na tři stupně odborné přípravy, z nichž základní kvalifikací je III. kvalifikační stupeň. III. kvalifikační stupeň lze získat úspěšným absolvováním školení a následným splněním zkoušky, případně absolvováním Letní školy instruktorů, která je určena pro instruktory. Instruktorem se rozumí asistent vedoucího kolektivu ve věku 15-18 let. Povinností vedoucího kolektivu MH je absolvovat kvalifikační školení nejpozději jeden rok od započetí činnosti s kolektivem MH. Zkoušky jsou organizovány okresní, krajskou nebo ústřední radou mládeže. Vedoucí kolektivu MH a instruktor je povinen se aktivně účastnit školení pro vedoucí kolektivů a instruktory v časové frekvenci 1x za 2 roky. Kvalifikační stupeň II. stupně lze získat nejdříve za 3 roky po splnění kvalifikace III. stupně, kvalifikační stupeň I. 5 let po splnění II. kvalifikačního stupně. Zkoušky u příslušných kvalifikačních stupňů čítají písemný test, ústní a praktickou zkoušku. Rozsah a

akceptovatelná chybovost při zkoušení se odvíjí od dané kvalifikační skupiny. Zkouška je koncipována

dle znění aktuálních Učebních textů pro vedoucí a instruktory kolektivu mladých hasičů, Směrnice hry Plamen a Směrnice pro celoroční činnost dorostu. Učební texty jsou obsáhlým souhrnem nejdůležitějších oblastí, jako je právní minimum, pedagogika, výňatek ze směrnic atd. Vzdělávací kurzy organizuje garant vzdělávání, a to společně s okresní a krajskou radou mládeže. Tvorbu vzdělávacího systému, aktualizaci vzdělávacího systému, učební texty, přípravu výukových a zkušebních programů, tvorbu e-learningových kurzů pak zajišťují lektoři. Lektoři jsou ti členové SH ČMS, kteří jsou starší 18 let a současně jsou absolventy kurzu Lektorských dovedností akreditovaným MŠMT. (Koncepce činnosti s kolektivy mladých hasičů do roku 2020, 2015)

SH ČMS disponuje vypracovaným Strategickým plánem rozvoje úseku mládeže SH ČMS do roku 2020. Strategický plán je postaven na základě dvou hlavních strategických cílů. Prvním cíle jsou obecně zaměřeny na pravidelnou mimoškolní práci s dětmi a mládeží v kolektivech MH. První cíl je zaměřen na všeobecné výchovně vzdělávací aktivity MH, které vedou k rozvoji zájmového a neformálního vzdělávání. Druhý cíl podněcuje děti a mladé lidi ke zdravému životnímu stylu, k výchově zdatného jedince, budoucího dobrovolného záchranáře. (Koncepce činnosti s kolektivy mladých hasičů do roku 2020, 2015)

Koncepce činnosti s kolektivy MH do roku 2020 si klade hlavní a dílčí strategické cíle práce s dětmi a mládeží, tato koncepce byla v rámci SH ČMS vypracována Ing. Monikou Němečkovou. Hlavní strategické cíle jsou tyto:

- 1. Všeobecná organizovaná mimoškolní práce s dětmi a mládeží*
- 2. Všestranný a harmonický rozvoj osobnosti dítěte a mladého člověka s důrazem na zvyšování fyzické zdatnosti za účelem výchovy k budoucí dobrovolné práci v jednotkách sborů dobrovolných hasičů obcí (JSDHO)*

Dílčí cíle jsou tyto:

- 1. Vytvářet příznivé a udržitelné podmínky pro rozvoj systému vzdělávání vedoucích a instruktorů kolektivů mladých hasičů a dalších pracovníků s dětmi a mládeží*

2. *Intenzivně hledat všechny možné finanční zdroje k zajištění odpovídajícího materiálně technického a dalšího zázemí k činnosti s dětmi mládeží včetně investičních nároků*
3. *Motivovat děti a mládež k členství v našem spolku, dobrovolnictví, samostatnosti a nezávislosti ve smyslu výchovy mladého člověka v samostatného jedince zodpovědného za svůj život, svou rodinu, komunitu a společnost*
4. *Celorepublikově organizovat celoroční pravidelnou práci s dětmi a mládeží, rozšiřovat nabídku činností*
5. *Klást důraz na zvyšování fyzické kondice mladých hasičů, dorostenců a dorostenek*
(Koncepce činnosti s kolektivy mladých hasičů do roku 2020, 2015)

3.2 Vzdělávání MH

Vzdělávací systém MH je koncipován na plnění odznaků odborností a odznaků specializací. Plnění odznaků odborností je zaměřeno na vědomostní stránku, plnění specializací pak spíše na stránku dovednostní. Odznaky odbornosti MH získávají v těchto odbornostech: preventista junior, strojník junior, kronikář, preventista, strojník, cvičitel, velitel, instruktor. Specializace jsou tyto: aťák, ekolog, ekonom, kuchař, kutil, průzkumník, spojka, společník, střelec, táborník, zdravotník. (Koncepce činnosti s kolektivy mladých hasičů do roku 2020, 2015)

4 STRUČNÁ HISTORIE HASIČSTVA NA ÚZEMÍ ČR

V minulosti se lidstvo potýkalo s požáry velice často, a to zejména v důsledku používání vysoce hořlavých stavebních materiálů, jako je dřevo a sláma. Platila nařízení vrchnosti, jak bezpečně zacházet s ohněm, jak předcházet požárům a jak s nimi bojovat. V případě, že došlo k požáru, právě vrchnost určovala kdo, jakým způsobem a za pomoci jakých prostředků bude s tímto živlem bojovat. Hašení požárů bylo občanskou povinností, avšak organizace zvládání požáru byla mnohdy velice špatná. Ve 14. století se objevují první zmínky o opatřeních, která měla zabránit vzniku požárů a také o organizaci boje s již vzniklým požárem. V Praze vznikl požární řád nazvaný "O pořádku při hašení ohně." Tento řád nařizoval povinnosti v případě požáru osobám dle jejich profese. Rozvoj vzniku požárních řádů je pak zaznamenán v 17. století. Tyto řády nařizovaly soustředování patričních prostředků pro hašení požárů na příslušná místa. Řády měly několik částí. V některých byl zahrnut preventivní obsah, který ukládal majitelům domů udržovat v pořádku komíny, zabezpečit veškeré ohně používané v domácnosti, dbát přísné opatrnosti při zacházení s vysoce hořlavými materiály, jako seno, dřevo atd. Jako protipožární opatření platilo také nařízení výstavby zděných komínů, zaváděly se kominické služby a stálé služby pro hlášení vzniklého požáru. Řády dále ukládaly povinnost vyhlásit poplach v případě vzniklého požáru. Obyvatelé zejm. profese tesařské, zednické, kovářské, zvonařské a zámečnické měli za povinnost dostupnými prostředky-háky, sekery, krumpáče, bourat stavby zachvácené požárem a hasit vodou dodávanou ostatními obyvateli z nejbližšího okolí. Vrchností byly užívány jisté řemeslné cechy s organizační strukturou ke zdolávání živlu. Řády obsahovaly také tresty za neposkytnutí pomoci, odměny za dopadení žháře či včasné poskytnutou pomoc. S efektivním zdoláváním požárů souviselo nejen zdokonalování organizace při zdolávání požárů, ale také rozvoj technického pokroku a vynalézání hasičského nářadí. Jak již bylo výše uvedeno, nejprve probíhalo hašení požárů vodou, bouráním staveb, háky, tlumicemi-namočené koště ve vodě a dalšími jednoduchými prostředky. (Szaszo, 2010)

Významným mezníkem boje s požáry bylo tedy bezpochyby sestrojení první hasičské stříkačky. Zmínky o hašení pomocí stříkačky jsou však již okolo roku 250 př.n.l. Ctesébius, Egyptan žijící v Alexandrii sestrojil zařízení nahrazující hašení poléváním vodou. Zařízení později zdokonalil Heron. Právě v 17. stol. ale stříkačka doznala

největšího pokroku. Začaly se objevovat první ruční stříkačky, tzv. berlovky, džberovky či stříkačky umístěné na trakařích nebo nosítkách. S vynálezem parního stroje v roce 1778 pak došlo k zásadnímu vývoji stříkačky, a to k výrobě parní stříkačky. Nevýhodou stříkaček poháněných párou byla vysoká tonáž a pomalé roztápění, což značně prodlužovalo dobu zahájení provozu. (Szaszo, 2010)

Dalším významným mezníkem byl vynález hadic. Ty byly zprvu vyráběny z volských střev. První hadice sešívané z plachtoviny vyrobil Jan van der Heyde z Holandska. Hadice se později vyráběly i kožené. První bezešvé hasičské hadice se objevily v 18. stol. (Řepiský, Herold, Trojan, 1998; Szaszo 2010)

Za vlády Marie Terezie došlo ke sjednocení požadavků na předcházení požárům a sjednocení požadavků na zvládání požárů vydáním Řádu k hašení ohně pro města zemská, městečka a dědiny Markrabství moravského v roce 1751. Dále Marie Terezie vydala dva patenty pro Čechy-pro královská města pražská a pro venkov. Následně za vlády Josefa II., syna Marie Terezie, byly zpřísněny požadavky na předcházení požárů, plynoucí z požárních řádů Josefa II., pro Čechy. Ten byl obsáhlejším soupisem organizačních a preventivních opatření, požadavků na obstarávání a péči o tehdy dostupnou hasicí techniku a náradí, pravidla pro zřizování fondů na podporu postižených požáry a v této době i první pokusy o pojištění majetku. (Řepiský, Herold, Trojan, 1998; Szaszo 2010)

V 19. století vyvstávaly hlasy o nepřetržitou, stálou hlídku, a to zejména v Praze. Začaly tedy vznikat tzv. požární zálohy z tovaryšů a řemeslníků, kteří pracovali a tím měli i zkušenosti s ohněm. Jednalo se zejména o cechy kovářské, zvonařské, zámečnické. Řemeslníci z těchto cechů drželi pohotovosti od sedmnácté hodiny odpolední do šesté hodiny ranní, velitelem byl komisař a jejich činnosti dozorovali magistrátní úředníci. Myšlenka předání služby uniformované občanské gardě zanikla v revolučním roce 1848, avšak potřeba nepřetržitého požárního dozoru stále narůstala, a to i pro rozvíjející se průmysl. (Szaszo, 2010)

První sbor dobrovolných hasičů, který byl ovšem německý, založil Ferdinand Leitenberger v roce 1854 v Zákupcích, další vznikl v roce 1864 v Liberci. První český sbor dobrovolných hasičů vznikl v roce 1864 ve Velvarech a jeho zakladatelem byl Karel Krohn. Další české hasičské sbory potom vznikaly i v dalších městech, jako Rumburk, Roudnice, Česká Kamenice, Kolín, Tábor, Nepomuk, Kutná Hora, Třebíč a další. V tomto období se také začaly hasičství věnovat i sokolské jednoty. Časopis Sokol v r. 1876 uvedl

následující: *"Mužstvo to (hasičské) jak již opakovaně v těchto našich a též jinojazyčných listech důrazně vysloveno bylo, musí býti obratné, silné, vytrvalé, odhodlané, neohrožené a kázni zvyklé. Že pak mužstvo takové vypěstuje pouze řádně vedený tělocvik, jest pravda tak nezvratná, z povahy věci vyplývající a znalci uznaná, že výroky, jako "já nepotřebuji tělocvik a budu přec výborným lezcem apod." propadávají jen zasloužilé směšnosti. Sbor hasičský bez průpravy tělocvičné bude nejen prozatím, nýbrž navždy sborem pro parádu."* Členové hasičský sborů byly v duchu této myšlenky vybírání z tělocvičných jednot a průprava členské základny se řídila zařazením ve sboru, tedy lezec, zachraněč nebo stříkačnick. Platilo heslo: "Kdo hasič, ten Sokol." Hasičské sbory v obcích působily buď samostatně nebo byl odborem tělocvičné jednoty, v převážně německých městech byl vlastenecký Sokol kryt hasičstvím. V roce 1881 v rámci tzv. rezoluce jaroměřské, bylo doporučováno slučování sokolských jednot s hasičskými. To však Tyrš zásadně odmítal a vyzýval Sokoly, aby tyto spolky fungovaly vedle sebe, avšak ne jako jeden spolek. Tyršovo volání nebylo Sokoly zpočátku vyslyšeno. Sokolové jediný smysl tělocvičného spolku shledávali právě v hasičství, následně se Tyršovi ale podařilo prosadit myšlenku, že Sokol má pěstovat průpravu tělocvičnou, která dobře připraví na výkon hasičské služby, avšak nemá se zabývat pouze hasičstvím. Od těchto dob se oba spolky vyvíjely samostatně. (Szaszó, 2010)

5 SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA

Dobrovolné hasičské spolky na území České republiky mají dlouhou historii. V České republice je největším spolkem v oblasti požární ochrany Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, dále Česká hasičská jednota a Moravská hasičská jednota. V mé diplomové práci se zabývám výhradně činností a legislativou největšího občanského hasičského dobrovolnického spolku Sdružením hasičů Čech, Moravy a Slezska (dále jen SH ČMS). (DH, 2019)

SH ČMS je od 9. dubna 1991 sdružením v souladu s Ústavou České republiky a právním nástupcem Svazu požární ochrany Československé federativní republiky. Statutárním orgánem SH ČMS je výkonný výbor a hlavním dokumentem jsou Stanovy SH ČMS. Sídlo SH ČMS je v Praze a v čele sdružení stojí starosta, kterým je v současné době Jan Slámečka. Starosta SH ČMS jedná za sdružení, stejně tak, jako jeho první náměstek. Funkční období starosty a jeho náměstků, členů výkonných a kontrolních rad je pětileté, s platností pro všechny statutární orgány, a to jak v rovině vertikální, tzn. ústřední, krajské, okresní (městské), okrskové, místní, tak horizontální, tzn. výkonné orgány, rozhodovací orgány, kontrolní a poradní orgány. Všechny rozhodovací, výkonné a kontrolní orgány jsou voleny a mohou jimi být výhradně členové SH ČMS. Organizačními jednotkami SH ČMS jsou pobočné spolky. Pobočnými spolky jsou tedy Krajské sdružení hasičů, Okresní (Městské) sdružení hasičů, Okrsek, Sbor dobrovolných hasičů, Ústřední hasičská škola, Centrum hasičského hnutí, Stravovací a ubytovací zařízení. Název pobočného spolku ve správném znění je vždy: SH ČMS – název pobočného spolku, adresa sídla, př.: SH ČMS – Krajské sdružení hasičů Kraje Vysočina – Husova 306, Přebyslav. Statutárním orgánem pobočného spolu je rovněž starosta, vyjma Ústřední hasičskou školu, Centrum hasičského hnutí a Stravovací a ubytovací zařízení, v jehož čele stojí ředitel. SH ČMS je financováno jednak z vlastních příjmů, které tvoří zejména členské příspěvky, z vedlejší výdělečné činnosti zaměřené zejména na oblast požární ochrany, dále z dotací státního rozpočtu České republiky. (Stanovy SH ČMS 2017; DH 2019)

Cíle činnosti SH ČMS, jak ukládají Stanovy Čl. 2, odst. 1 následující:

a) spolupůsobit při vytváření podmínek k účinné ochraně života a zdraví občanů a majetku před požáry a při poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných událostech, při nichž je v nebezpečí život, zdraví nebo majetek (dále jen "mimořádné události"),

b) vytvářet podmínky pro činnost s dětmi a mládeží, podporovat zdravý rozvoj jejich osobnosti, zejména pak jejich psychických, intelektuálních, mravních, sociálních a fyzických schopností, vést mladé členy k odpovědnosti za rozvoj své osobnosti, úctě k vlasti, přírodě a celému lidskému společenství jako i k dodržování preventivně výchovných zásad v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva a dalších mimořádných událostí

c) podporovat všeobecnou sportovní činnost svých členů s ohledem na zdravý rozvoj jejich osobnosti a jejich intelektuálních a tělesných schopností, zvyšování tělesné kondice v duchu zásad sportu pro všechny a zdravého životního stylu, sportovní reprezentaci a přípravu na ni a vytvářet podmínky pro tuto činnost,

d) organizovat a podporovat činnost výkonu dobrovolnictví.

(Stanovy SH ČMS, 2017)

5.1 Sbor dobrovolných hasičů

Sbor dobrovolných hasičů (SDH) je základní organizační jednotkou, tzv. pobočným spolkem SH ČMS. Prostřednictvím SDH dochází k plnění a realizaci cílů SH ČMS. SDH je složen z orgánů sboru a členské základny. V čele sboru stojí starosta, jakožto statutární orgán, nejvyšším orgánem SDH je valná hromada, výkonnými orgány pak výbor sboru a vedení sboru složené ze starosty sboru a náměstka starosty sboru (případně náměstků), poradním orgánem jsou vedoucí zájmových kolektivů, vedoucí skupiny dobrovolníků – jsou-li ustanoveny. (Stanovy SH ČMS, 2017)

Valná hromada, jakožto nejvyšší orgán sboru je tvořena členskou základnou a jedná a rozhoduje ve věcech udělených Stanovami, a to zejména o činnosti sboru, jeho orgánů a zájmových kolektivů, o hospodaření sboru, symbolice, dále rozhoduje o činnosti sboru na příslušné období a rozhoduje o výši příspěvků, způsobu úhrady, případně rozhoduje po

poradě se statutárním orgánem o veškeré činnosti sboru. Valná hromada je svolávána výborem nebo starostou, a to nejméně 1x ročně, v případě mimořádném je svolána jakožto mimořádná do jednoho měsíce na základě rozhodnutí příslušných orgánů, případně na žádost kvalifikované absolutní většiny členů sboru. Dále může být valná hromada svolána, jakožto ustavující v případě zakládání nového sboru v souladu se Stanovami. Valná hromada, jakožto nejvyšší orgán volí do funkce starostu, náměstka (případně náměstkyni), velitele sboru, preventistu, vedoucího kolektivu mladých hasičů (je-li v rámci sboru takový kolektiv), vedoucí zájmových kolektivů, vedoucí skupiny dobrovolníků, revizora sboru a další členy výboru. Dále valná hromada volí delegáta na shromáždění delegátů sborů a navrhuje kandidáty na funkce v orgánech nadřazených. Orgány sboru nadřizenými rozumíme OSH (MSH, KSH a SH ČMS). (Stanovy SH ČMS, 2017)

Výbor sboru, jakožto orgán výkonný je složen ze starosty sboru, náměstka či náměstkyni, velitele sboru, preventisty sboru, vedoucího kolektivu mladých hasičů a zájmových kolektivů, ostatní členové a jejich počet je stanoven rozhodnutím valné hromady. Minimální počet členů výboru jsou 3. Zasedání výboru má právo se účastnit taktéž revizor sboru, jehož hlas má však povahu poradní. Výbor projednává a rozhoduje ve veškerých závažných záležitostech sboru, nejsou-li tyto vyhrazeny valnou hromadou. Výbor je svoláván starostou sboru nebo jeho náměstkem. (Stanovy SH ČMS, 2017)

5.2 Členové výboru a jejich práce

Statutárním orgánem sboru je starosta sboru. Jako zástupce je ustaven náměstek, případně více náměstků. Náměstek starosty zastupuje starostu v nepřítomnosti starosty a ve věcech jím pověřených. V případě, že není ustanoven náměstek starosty, starostu zastupuje velitel sboru. Starosta sboru, jak ukládají Stanovy SH ČMS čl. 78, odst. 1 rozhoduje záležitosti jemu svěřené výborem sboru, připravuje jednání výboru a zajišťuje jeho rozhodnutí, vyřizuje běžné záležitosti řízení sboru, o své činnosti podává zprávy nejbližšímu jednání výboru. (Stanovy SH ČMS, 2017)

Další funkcí ve výboru je velitel sboru. Velitel sboru zastupuje sbor v záležitostech požární ochrany a ochrany obyvatelstva, stejně jako vyřizuje veškeré činnosti týkající se těchto oblastí. Vedoucí kolektivů mladých hasičů, zájmových kolektivů a dobrovolnických skupin rozhodují o činnostech sboru ve věcech týkajících se činnosti kolektivu, organizují a řídí činnost kolektivu, jednají jakožto zástupci kolektivu na jednání orgánů sboru a

tlumočí jeho zájmy a stanoviska. Sbor má také revizora, ten je členem kontrolní a revizní rady, v rámci výboru má pouze hlas poradní. Revizor má stejné pravomoci, jako orgán okresního sdružení hasičů. (Stanovy SH ČMS, 2017)

5.3 Kolektiv mladých hasičů

Jak udávají Stanovy SH ČMS čl. 82 v kolektivu mladých hasičů se realizují zájmy mladých hasičů zejména ve vztahu k požární ochraně a k přípravě hasičských činností. Kolektiv mladých hasičů je tvořen mladými hasiči, tzn. členy ve věkovém rozmezí 3-18 let, jejichž počet je minimálně 5 členů. Kolektiv mladých hasičů je řízen vedoucím kolektivu, který však může mít své pomocníky-vyškolené instruktory. Instruktor je člen SH ČMS z řad mladých hasičů starší 15 let. Je-li větší počet mladých hasičů, je možné ustanovit radu kolektivu, která má hlas poradní a podílí se na rozhodování vedoucího kolektivu. (Stanovy SH ČMS, 2017)

Zájmové a akademické skupiny jsou takové skupiny, které vznikají ve sborech tehdy, má-li sbor možnosti takové skupiny vlastnit, případně je-li zájem o tyto skupiny ze strany členů. Zájmové kolektivy a akademické skupiny fungují zejména v oblasti kultury, osvěty, vzdělávání, sportu, aj. (Stanovy SH ČMS, 2017)

Ve SH ČMS působí také pobočné spolky zřizované ústředními orgány SH ČMS. Tyto spolky vznikají k zajištění podstaty, účelu, předmětu a hlavních okruhů činnosti SH ČMS. Těmito činnostmi jsou zejména instruktážní, školící, vzdělávací a výcviková činnost, dále historiografická, muzejní a dokumentační činnost a archivní činnost hasičstva, editační, nakladatelská a vydavatelská činnost, dále podpora hasičské činnosti a požární ochrany. Statutárním orgánem této jednotky není starosta, ale ředitel, který jedná jménem této organizační jednotky, a to v souladu s rozhodnutím SH ČMS. Ředitel jest přímým nadřízeným všech zaměstnanců této organizační jednotky. Těmito organizačními jednotkami, pobočnými spolky v rámci SH ČMS je Ústřední hasičská škola Jánské Koupele a Ústřední hasičská škola Bílé Poličany. (Stanovy SH ČMS, 2017; DH 2019)

5.4 Ústřední odborná rada

Ústřední odbornou radou (ÚOR) v obecném pojetí v rámci SH ČMS se rozumí stálý ústřední poradní orgán. Stanovisko ÚOR má charakter doporučující. Orgán SH ČMS, stejně jako orgány pobočných spolků, mohou, jak ukládají Stanovy SH ČMS, vytvářet k zajištění své činnosti stálé či dočasné pracovní skupiny, rady, komise, poradní sbory a sekce, jejichž činnost je vymezena a řízena zřizujícím orgánem. Rada je zřizována orgánem SH ČMS, který určuje jednotlivé obory činnosti této rady. Dle oboru činnosti, rada navrhuje zřizujícím orgánům odbornou, případně věcnou, organizační a právní stránku těchto oborů činnosti a navrhuje opatření k řešení, návrhy a úpravy závazných právních předpisů, jakož i předpisů vnitřních. ÚOR zajišťují výměnu informací na základě publikační a školící činnosti a odborných seminářů. Ústřední odborné rady v rámci SH ČMS jsou s současné době tyto: Ústřední kontrolní a revizní rada SH ČMS (ÚKRR), Ústřední revizní rada vnitroorganizační (ÚORVO), Ústřední odborná rada represe (ÚORR), Ústřední odborná rada prevence (ÚORP), Ústřední odborná rada ochrany obyvatelstva (ÚOROO), Ústřední odborná rada historie a muzejnictví (UORHiM), Ústřední odborná rada hasičského sportu (ÚORHS), Ústřední odborná rada vzdělávání (ÚORV), Ústřední odborná rada mládeže (ÚORM) , Aktiv zasloužilých hasičů. Aktiv zasloužilých hasičů a ÚRM mají mezi jmenovanými zvláštní postavení. (DH, 2019)

5.5 Ústřední odborná rada vzdělávání

Ústřední odborná rada vzdělávání (ÚORV) zajišťuje vzdělávací systém pro aktivní funkcionáře a členy SH ČMS, vyjma odborné přípravy členů jednotek sborů dobrovolných hasičů obce (JSDHO). ÚORV zpracovává návrhy systému vzdělávání a předkládá je ke schválení. Cílem činnosti ÚORV je zvyšování odborných znalostí a dovedností členské základny v souladu s naplňováním cílů, které si klade SH ČMS, na patřičné úrovni a v duchu naplňování poslání dobrovolného hasičstva. (Stanovy SH ČMS 2017, DH 2019)

ÚORV společně s ostatními výše jmenovanými odbornými radami vytváří a stanovuje znalostní a vědomostní normy pro funkcionáře SH ČMS, a to na všech úrovních. Dále UORV navrhuje metody a způsoby vzdělávání členů, dále volí cestu přenosu informací ke svým členům a její nejjednodušší způsoby, ke kterým v dnešní době

bezpochyby patří e-learning, ale i školení a publikační činnost. ÚORV navrhuje organizační zajištění vzdělávacích akcí, a to komplexně vč. financování atd. Další činnost ÚORV čítá návrhy vzdělávacích akcí pro tvorbu projektů s cílem využívání Evropských dotací a fondů. ÚORV navrhuje vhodné vzdělávací koncepce, prostředky a akce pro své členy v různých odbornostech, aby členská základna měla příslušnou a potřebnou multioborovou kvalifikaci, a to v oblasti komunikace, pedagogiky, ochrany obyvatelstva, první pomoci a dalších nových odbornostech provázaných ve struktuře SH ČMS. (DH, 2019)

ÚORV účelně vyhledává spolupráci se vzdělávacími zařízeními a školskými zařízeními, metodicky řídí vzdělavatele SDH a lektorské sbory na všech úrovních. Zjišťuje nové poznatky z oblasti vzdělávání v jiných zemích a přináší odtud nové zkušenosti. Dále hledá možnosti spolupráce se zahraničními vzdělávacími institucemi a jinými občanskými sdruženími. Návrhy související s výukovým portálem pro účely SH ČMS, stejně jako i jeho financování a aktualizace informací navrhuje taktéž UORV. V kompetencích ÚORV je inovace a aktualizace vzdělávacích materiálů a postupů dle aktuálně platných požadavků společnosti. (DH, 2019)

5.6 Ústřední odborná rada mládeže

Jedním z hlavních cílů, které si klade SH ČMS je dle Stanov čl.2, odst. 1b vytváření podmínek pro činnost s dětmi a mládeží, podpora zdravého vývoje jejich osobnosti, zejména pak jejich psychických, intelektuálních, mravních, sociálních a fyzických schopností, vede mladé členy k odpovědnosti za rozvoj své osobnosti, úctě k vlasti, přírodě a celému lidskému společenství jako i k dodržování preventivně výchovných zásad v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva a dalších mimořádných událostí. Úsek mládeže je tvořen mladými hasiči, vedoucími kolektivů mladých hasičů, registrovanými kolektivy akademiků, dále Okresními radami mládeže, Krajskými radami mládeže, Ústřední odbornou radou mládeže, akademickými skupinami a jinými zájmovými skupinami registrovanými u SH ČMS, dobrovolnými pracovníky s dětmi a mládeží. Mladým hasičem se rozumí člen SH ČMS ve věku 3-18 let, členem kolektivu akademiků se rozumí člen SH ČMS ve věku 19-26 let. V rámci kanceláře SH ČMS je zřízena kancelář úseku mládeže pro potřebu zajištění vlastní činnosti. (Stanovy SH ČMS, 2017)

Úsek mládeže pomáhá svou činností v úseku veřejném, zejména obcím, státním orgánům, fyzickým a právnickým osobám, jak ukládají Stanovy s uspokojováním zájmů dětí a mládeže prostřednictvím všestranné činnosti zejména v kolektivech mladých hasičů, dorostenců a dorostenek při pravidelné celoroční činnosti, prázdninových a dalších volnočasových aktivitách včetně mezinárodních. Organizováním soutěží, preventivně výchovné činnosti v oblasti požární ochrany, táborů, vzdělávacích akcí a dalších aktivit. Nabídkou aktivního volného času pro své mladé členy pomáhá při ochraně před rizikovými projevy chování, jako je šikana, vandalismus, brutalita, rasismus, kriminalita, drogová závislost, alkoholismus a další. (Stanovy SH ČMS, 2017)

5.7 Historie práce s mládeží

Práce s mládeží v rámci dobrovolnických hasičských spolků začala záhy po vzniku samotných sborů. Dobrovolné hasičské sbory vznikaly již v 19. stol., mezi první zmínky práce s mládeží patří bezesporu dílo faráře Jana Ceybky, který předložil roku 1836 biskupské konzistoři "Navedení, jak si má mládež počínati při ohni." Další zmínky o práci s mládeží pak přicházejí na přelomu 20. století. Ve sborech začaly vznikat jinošské hasičské čety či jinošské hasičské družiny. V rámci jinošských hasičských skupin však neexistoval ucelený systém výchovy a výcviku, proto v roce 1902 Zemská ústřední hasičská jednota schválila dokument navržený a vytvořený J.B. Hubálkem, který obsahoval řadu doporučení v oblasti mravní výchovy, teoretického a praktického výcviku, dále také podmínky přijetí do jinošské družiny, kde mimo mužské pohlaví byl podmínkou věk starší 15 let a svolení otce. Dokument nesl název "Pravidla, dle nichž lze zřizovati a spravovati jinošské družiny při sborech hasičských," avšak v praxi se příliš neujal. V roce 1912 se zemská hasičská jednota opět navrátila k tomuto dokumentu, avšak již v přepracované podobě inspirované anglickým skautingem, což přineslo daleko širší spektrum činností, jako sport, znalost kultury, poznávání vlasti, průmyslu a zemědělství. Dokument se jmenoval "Jinošské družiny při sborech dobrovolných hasičů" a mimo již zmíněné inovace v něm byla zanesena posunutá věková hranice pro přijetí do sboru, která byla 14-17 let, nábor výhradně chlapců stále přetrvával, stejně jako souhlas otce. (Filoušová, 2010)

V období po první světové válce panoval neustálý nedostatek mládeže. V roce 1923 z celkového počtu 415 českých hasičských sborů fungovalo pouze 44 jinošských družin s celkovým počtem 424 členů. Následoval největší rozvoj jinošských družin, a to v době meziválečné, konkrétně od roku 1934. V tomto období byl kladen důraz zejména na brannou výchovu, a to zejména vlivem sousedního Německa. V časopise Hasičské rozhledy byla pravidelně uveřejňován Program "hodiny prozatímního programu výcviku dorostu," který ovšem zůstal pouze prozatímním. Tento program již čítal smíšené kolektivy, které rozděloval na věkové skupiny 6-14 let a 14-17 let. Hlavní náplní tehdejší činnosti byla pořadová výchova (která je v dnešní době, nutno konstatovat, velice opomíjena), tělesná a branná výchova, hasičská a samaritánská výchova, rekreace. Vzdělávání vedoucích kolektivů dorostu a žactva probíhalo v rámci čtyřdenních vzdělávacích kurzů. (Filoušová, 2010)

Období druhé světové války s sebou neslo pokles členů žákovských a dorosteneckých družstev a pochopitelně nejen těch. Činnost spolků v této době podléhala hlášení o setrvalém fungování, v opačném případě činnost automaticky zanikala. Povolenu složkou v Protektorátu Čechy a Morava se s nařízením ministerstva vnitra stal Svaz Českého hasičstva v Čechách a na Moravě se sídlem v Praze. První příručka pro vedoucí kolektivů dorostu byla vydána roku 1939, obsahovala organizační řád odborů dorostu a žactva dobrovolných hasičských sborů. V období poválečném byl ustaven Svaz československého hasičstva se zemskými jednotami Čechy, Morava a Slovensko. Hasičské sbory byly vyzývány k náboru nových mladých členů, byly organizovány exkurze na hasičské zbrojnice, veřejná hasičská cvičení aj. V tomto období se rozběhla spolupráce se skupinami Svazu československé mládeže, zejména s jednotnou dětskou organizací, Pionýrem. Kolektivy dětí a dorostu pracovaly buď prostřednictvím Pionýra nebo jako kroužky požární ochrany při školách. Roku 1953 byl Svaz československého hasičstva se zemskými jednotami Čechy, Morava a Slovensko přejmenován na Československý svaz požární ochrany, jehož přímým nástupcem je dosud SH ČMS. Byla vyhlášena první soutěž pro mládež. Soutěž byla kategorizována na požární útok pro mladé do 12 let, požární útok s vodou nad 12 let, běh 60 m s překážkami a požárnícká teorie. V roce 1956 byla vydána Směrnice k ustavování zájmových kroužků požární ochrany, která byla platná až do roku 1972, kdy ji nahradila nová Směrnice Hry Plamen, která je platná v upraveném znění platná dodnes. V tomto roce se poprvé oficiálně rozdělili kategorie mladších a starších žáků. Náplní činnosti práce s mládeží byly zejména základy prevence, historie požární

ochrany a výcvik. Roku 1957 byl zorganizován první ročník tábora pro mladé požárníky ve věku 11-14 let v Bílých Poličanech. Dětem účastnícím se tohoto tábora byly poprvé předány odznaky Mladý požárník. V roce 1961 vydal Československý svaz požární ochrany Směrnice soutěže požárních družstev zájmových kroužků požární ochrany při Pionýrské organizaci ČMS, kdy byly mladí požárníci rozděleni do kategorií, poměrně detailněji než v letech předchozích. Dělení čítalo 4 kategorie, dle pohlaví a věku. Soutěžní disciplíny byly následující: teorie, pořadový výcvik, běh 3x50 metrů, požární útok. V roce 1968 zřídil ústřední výbor ČSPO organizaci Mladý požárník ČSPO, čímž po téměř 20 letech zanikla spolupráce s Pionýrem, která však v roce 1970 byla opět obnovena v rámci nově ustaveného Socialistického svazu mládeže. (Filoušová 2010, DH 2019)

Rok 1972 lze považovat za zlomový. V tomto roce se datuje vznik celostátní sportovně branné hry PLAMEN. Vznikla v souladu s myšlenkou rozvoje dětských znalostí, vědomostí a návyků v jednotlivých oblastech specifické požární ochrany. Původní oblasti hry byly tyto: ideově-výchovná (znalostní test), požárně-technická (kvíz, pořadová příprava), preventivně-výchovná (odznaky znalostí a zdatnosti), branně-sportovní (pobyt v přírodě, branné závody), veřejně-prospěšná/brigádnická činnost, kulturní oblast (literární tvorba či interpretace, loutkové či divadelní aktivity, vlastní tvorba v rámci literárně výtvarné soutěže Požární ochrana očima dětí).

Po roce 1989 nastaly zásadní změny, Svaz požární ochrany byl přejmenován na Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska a základní organizace byly změněny na Sbory dobrovolných hasičů, které jsou zřizovateli kolektivů mladých hasičů. (Filoušová, 2010, DH 2019)

5.8 Hra PLAMEN

Hra Plamen se řídí Směrnicemi Hry Plamen vydanými SH ČMS a uvedenými v platnost 1.9.2016 (aktualizace směrnic probíhá 1x za 5 let). Hra Plamen dle Směrnic (Směrnice Hry Plamen) představuje výchovně vzdělávací program a systém fyzické přípravy pro kolektivy mladých hasičů SH ČMS. Hlavními cíli Hry Plamen je rozvoj všeobecných znalostí dětí, jejich vědomostí a dovedností s přihlédnutím k odborné technické oblasti požární ochrany. Směrnice s. 9: Cílem hry je aktivně a celoplošně podporovat organizovanou mimoškolní činnost dětí a mládeže se zájmem o požární

ochranu a za účelem podpory zdravého životního stylu rozvíjet soutěžní formou jejich fyzickou kondici. Organizátorem Hry Plamen v České republice je SH ČMS. SH ČMS si klade v činnosti s dětmi a mládeží strategické cíle, kterými jsou: 1. všeobecná organizovaná mimoškolní práce s dětmi a mládeží, 2. všestranný a harmonický rozvoj osobnosti dítěte a mladého člověka s důrazem na zvyšování fyzické zdatnosti, a to za účelem výchovy k budoucí dobrovolné práci v jednotkách sborů dobrovolných hasičů. Myšlenka nutnosti dobré fyzické zdatnosti hasičstva je zmiňována již v dobách Tyrše. (Směrnice Hry PLAMEN, 2016)

Hra Plamen je určena pro devíti členná družstva mladých hasičů ve věku od 6 do 15 let. Věková hranice 6 let je pouze doporučenou věkovou hranicí, účastnit se mohou i mladší děti, avšak pouze za užití zvláštních opatření a využívání výchovných metod odpovídajících předškolnímu věku. Výjimku v počtu členů tvoří ZPV, který určen pouze pro 5 členů. Mladí hasiči v rámci hry plamen soutěží dle věkových kategorií bez rozlišení pohlaví, a to v kategorii mladší-do 11 let a starší od 11 do 15 let. Hra Plamen čítá několik disciplín, a to:

1. požární útok,
2. požární útok s překážkami CTIF,
3. štafeta 4x60 m,
4. štafeta požárních dvojic,
5. běh na 60 m s překážkami,
6. závod požární všestrannosti

(Směrnice Hry PLAMEN, 2016)

5.8.1 Závod požárnické všestrannosti – Hra PLAMEN

Závod požárnické všestrannosti (ZPV) je vědomostně-vytrvalostním závodem soutěžních družstev či jednotlivců. Jedná se o fáborcky vyznačenou trať. Délka trati je závislá na věkové kategorii závodníků. Trasa čítá celkem šest stanovišť označených znaky K1-K6. ZPV probíhá dle dvojích pravidel, jednak pro kategorii mladých hasičů v rámci Hry PLAMEN, jednak v rámci Celoroční činnosti dorostu. (Směrnice Hra PLAMEN, 2016; Směrnice pro celoroční činnost dorostu, 2009)

Cílem ZPV je získání a upevňování všestranné sportovní zdatnosti soutěžících a současné zvyšování jejich znalostí. ZPV se účastní pěti členné družstvo, resp. 4 členové hlídky + velitel. Délka trati pro mladé hasiče v kategorii mladší je cca 2 km, pro kategorii starších cca 3 km, trasa je vyznačená fáborky. Hlídka absolvuje trať v souladu se Směrnicí Hry PLAMEN. Výsledkem závodu je zvládnutí trati v co nejrychlejším čase a s co nejmenším počtem trestných bodů získaných na stanovištích, 1 bod = 1 minuta. Výsledný čas se tedy hodnotí až po započítání trestných bodů (minut). Čekací čas na stanovišti je odečítán. (Směrnice Hra PLAMEN, 2016)

Stanoviště značená K1-K6, jejich materiální zabezpečení, počet rozhodčích, pravidla a systém udělování trestných bodů je zanesen ve Směrnici Hry Plamen, v mé práci se zabývám výlučně stanovištěm základů první pomoci. ZPV čítá následující stanoviště:

K1: střelba ze vzduchovky,

K2: základy topografie,

K3: uzlování,

K4: základy první pomoci,

K5: požární ochrana K6: překonání překážky po vodorovném laně.

Současné znění Směrnice Hry PLAMEN-stanoviště základů první pomoci viz Příloha C.

5.9 Celoroční činnost dorostu

SH ČMS vydává pro celoroční systematickou a všestrannou činnost dorostenecké mládeže SH ČMS závaznou směrnici, která je základem pro nácvik požárních disciplín a umožňuje zvyšování znalostí z oblasti výchovy k požární ochraně. (Směrnice pro celoroční činnost dorostu, 2007)

Posláním činností je soutěžní formou rozvíjet znalosti, vědomosti a dovednosti a získávat návyky v jednotlivých oblastech činnosti s přihlédnutím ke specifické oblasti požární ochrany. Cílem je soutěžní formou podporovat celoroční činnost dorostenců a dorostenek a získávat návyky v jednotlivých oblastech činnosti požární ochrany. (Směrnice pro celoroční činnost dorostu, 2007; Stanovy SH ČMS 2017)

Dorostencem se rozumí takový člen SH ČMS, který je ve věku od 14 do 18 let, výjimečně, a to na základě písemného souhlasu rodičů, může závodit člen ve věku 13 let. Dorostenci závodí v kategoriích družstev a jednotlivců, přičemž jak družstva, tak jednotlivci jsou dále rozděleni podle pohlaví do příslušných kategorií, družstva do úrovně okresních kol mohou být i smíšená. (Směrnice pro celoroční činnost dorostu, 2007)

5.10 Závod požárnické všestrannosti-Celoroční činnost dorostu

Dorostenci si v rámci stanoviště základů první pomoci na ZPV vylosují jednu otázku-jeden z pěti typů zranění a ústně popisují příznaky zranění a postup při ošetření zranění pomocí běžně vybavené lékárničky, případně zda je nutno pacienta transportovat k lékaři. Okruh otázek vydává každoročně Ústřední odborná rada mládeže a jsou dostupné na webových stránkách SH ČMS a dále jsou rozesílány na příslušná OSH. Trestné body jsou udělovány za nesprávně jmenované příznaky zranění (1 trestný bod) a 2 trestné body za nesprávně či neúplně popsané ošetření zranění či transport k lékaři. Hlídka dorostenců může získat max. 15 trestných bodů, jednotlivec max. 3 trestné body na stanovišti zdravotvůdy. Současné znění Směrnic Celoroční činnosti dorostu, stanoviště zdravotvůdy viz Příloha D.

6 PRAKTICKÁ ČÁST

7 Výzkumné otázky

1. Jak v současné době probíhá školení?
2. Mají MH ve vašem SDH již nějaké znalosti PP získané v rámci jiných školení?
3. Jsou vzdělávání MH jinde než v rámci školy školu?
4. Uvítalo by alespoň 80 % respondentů modernizaci zdravotní péče na ZVP?
5. Jsou všichni respondenti obeznámeni o dostupnosti výukových materiálů?
6. Je alespoň 80 % vedoucích ochotno se podílet na modernizované koncepci?
7. Souhlasí alespoň 80 % respondentů s nově navrhovaným konceptem?

8 Metodika výzkumu

8.1 Zvolená výzkumná metoda

Pro sběr dat byla užita kvantitativní výzkumná metoda. Výzkumnými nástroji byly dva nestandardizované dotazníky vlastní tvorby. Dotazníky byly respondentům distribuovány jednak v písemné podobě, a část dotazníků byla předložena online formou. Dotazníkové šetření je ekonomicky přijatelnou výzkumnou metodou, která nabízí rychlý sběr dat za krátkou časovou jednotku s velkým počtem respondentů. Otázky jsou systematicky seřazené a promyšlené tak, aby co nejlépe vystihovaly zkoumaný problém. Vzhledem ke zkoumané problematice byla tato metoda efektivní a účelná.

8.2 Organizace výzkumu

Výzkum byl rozdělen na dva dílčí výzkumy, pro každý z nich byl vytvořen jiný dotazník. První část výzkumu probíhala od dubna 2018 do dubna 2019 a zúčastnilo se ho celkem 116 respondentů. Ještě před distribucí prvního dotazníku proběhl předvýzkum, do kterého bylo zařazeno 6 členů sborů dobrovolných hasičů, kteří nejsou vedoucí kolektivů mladých hasičů. Po vyplnění a vyhodnocení byly 2 otázky upraveny a jedna přidána. Tyto dotazníky nebyly zařazeny do výzkumu, protože ti, co je vyplňovali nesplňovali potřebné podmínky pro výzkum.

Cílovou skupinou respondentů, jimž byly distribuovány dotazníky v rámci první části výzkumu, byli vedoucí kolektivů mladých hasičů, kteří absolvovali povinné školení pro vedoucí kolektivů mladých hasičů, ve lhůtě max. 2 roky. Dotazníky této skupině byly předloženy v listinné podobě v rámci tohoto školení ve školícím středisku Březová, dále byly dotazníky zveřejněny na sociálních sítích a zaslány e-mailem v online podobě potencionálně vhodným respondentům. Celkem bylo distribuováno 116 dotazníků, z toho 22 v elektronické podobě. Návratnost dotazníků byla 100 %, jelikož dotazníky byly distribuovány v rámci školení. Lze tedy předpokládat zodpovědné vyplnění dotazníků a z toho plynoucí získání validních dat.

V rámci školení bylo 116 respondentů poučeno o nutnosti označení dotazníku jakoukoli značkou, z důvodu pozdějšího párování s posttestem. Anonymita výzkumu byla zajištěna sběrem vyplněných dotazníků do uzavřené krabice.

Druhá část výzkumu probíhala od dubna 2018 do dubna 2019, taktéž v rámci školení vedoucích kolektivů mladých hasičů ve školícím středisku Březová. Druhé části dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 36 respondentů, kteří absolvovali prezentaci nové koncepce a tento dotazník zároveň sloužil jako posttest. Respondenti byli opět vyzváni, aby si dotazník označili stejnou značkou jako pretest. Anonymita byla taktéž zajištěna sběrem vyplněných dotazníků do uzavřené krabice.

8.3 Soubor respondentů

Cílovou skupinou respondentů byli vedoucí kolektivů mladých hasičů, kterým byl předložen návrh nové koncepce vzdělávání první pomoci a změněné Směrnice hry PLAMEN a Směrnice celoroční činnosti dorostu v oblasti zdravotní péče na závodě požární všístrannosti. Tato skupina prošla kompletním školením dle navrhovaného konceptu. Této skupině respondentů byly předloženy výhradně písemné dotazníky, a to ihned po představení koncepce. Dotazníkové šetření v rámci Dotazníku II bylo určeno výhradně pro skupinu, které byl představen návrh nové koncepce vzdělávání. Tato skupina čítala celkem 36 respondentů a návratnost dotazníků byla 100 %. Možno předpokládat, že data byla do dotazníků zanášena zodpovědně a validně, jelikož šetření probíhalo organizovanou formou.

Výběr respondentů byl zaměřen na vedoucí kolektivů mladých hasičů, kteří již absolvovali školení vedoucích kolektivů mladých hasičů, případně se opakovaně účastnili tohoto školení, a to ve lhůtě max. 2 roky. Výběr respondentů tedy zaručil, že budou v dané oblasti erudování dostatečně, což přinese sběr kvalitních dat a údajů. Výzkum probíhal, jak jsem již výše uvedla, od dubna 2018 do dubna 2019. Nutno upozornit-v návaznosti na teoretickou část práce-že dotazník byl určen výhradně pro vedoucí kolektivů mladých hasičů, nikoli pro instruktory vedoucích kolektivů. Druhá skupina respondentů byli také vedoucí kolektivů MH, vyjma instruktorů, kteří prošli školením týkajícím se nové konceptualizace první pomoci na závodě požární všístrannosti.

8.4 Dotazníky

Oba anonymní dotazníky jsou sestaveny tak, aby byly respondentům jasné a srozumitelné. V úvodu dotazníku je respondent seznámen se smyslem výzkumu a jeho potřebností. V záhlaví úvodu jsou respondentovi vysvětleny zkratky užívané v dotazníku, aby nedocházelo k nejasnostem z důvodu neporozumění textu a dále jsou zde uvedeny jasné pokyny pro vyplňování dotazníku. Položky obsažené v dotazníku jsou jednoznačně formulovány, ovšem za předpokladu, že je dotazník distribuován respondentovi orientovanému v problematice.

Dotazník I je sestaven z otázek identifikačních, uzavřených nebo polouzavřených. Otázky jsou zaměřené na možnost vyjádření vlastního postoje či názoru. Některé části dotazníku respondent přeskakuje, a to v případě, že popřel některou možnost, a dále se jej tedy výběr netýká.

Dotazník II je sestaven bez identifikačních otázek, obsahuje položky uzavřené nebo polouzavřené, respondent tedy dostává možnost se k dané problematice vyjádřit.

8.5 Zpracování výsledků

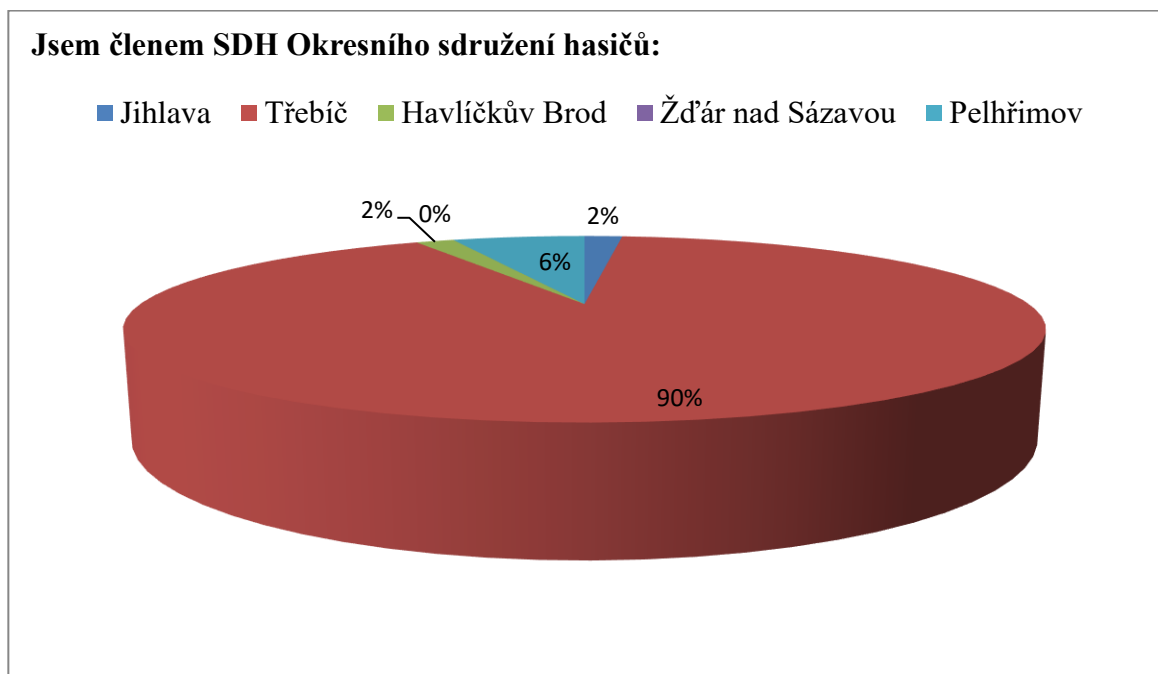
Výsledky výzkumného šetření jsou zpracovány v samostatné kapitole. Oba dotazníky jsou přehledně rozpracovány do grafů, kde jsou procentuálně vyjádřeny výsledné hodnoty. Před uvedením výsledných dat je vždy uvedena otázka s nabízenými možnostmi. Grafické znázornění je doplněno komentářem. Ke zpracování výsledků byl použit program Excel, ze kterého byly grafy exportovány do diplomové práce.

9 Interpretace výsledků

9.1 Dotazník I

Otázka č. 1: Jsem členem SDH v Okresním sdružení:

- a) Jihlava
- b) Třebíč
- c) Havlíčkův Brod
- d) Žďár nad Sázavou
- e) Pelhřimov

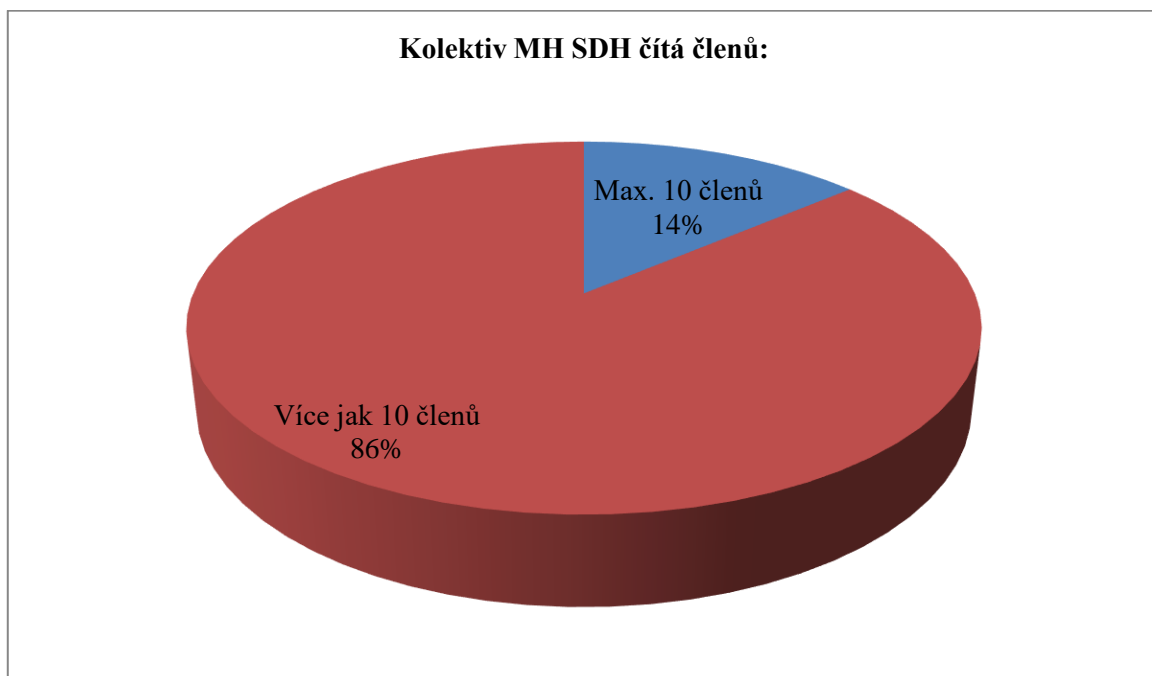

Graf 1 Členství v OSH

První otázka zjišťuje, v jakém Okresním sdružení hasičů je respondentův domovský sbor. Výzkum je určen pro respondenty z Kraje Vysočina, proto na výběr dostávají Okresní sdružení hasičů Jihlava, Třebíč, Havlíčkův Brod, Žďár nad Sázavou a Pelhřimov. Z grafu č.1 vyplývá, že respondenti účastníci se výzkumného šetření byli z většiny z Okresního sdružení hasičů Třebíč, celkový počet respondentů z tohoto OSH byl 105 dotázaných (90 %), 7 respondentů bylo z OSH Pelhřimov (6 %), 2 respondenti (2 %) z OSH Havlíčkův Brod a 2 respondenti (2 %) z OSH Jihlava. Z OSH Žďár nad Sázavou se výzkumu neúčastnil žádný respondent.

Otázka č. 2: Kolektiv MH SDH čítá členů:

- a) max. 10 členů
- b) více jak 10 členů

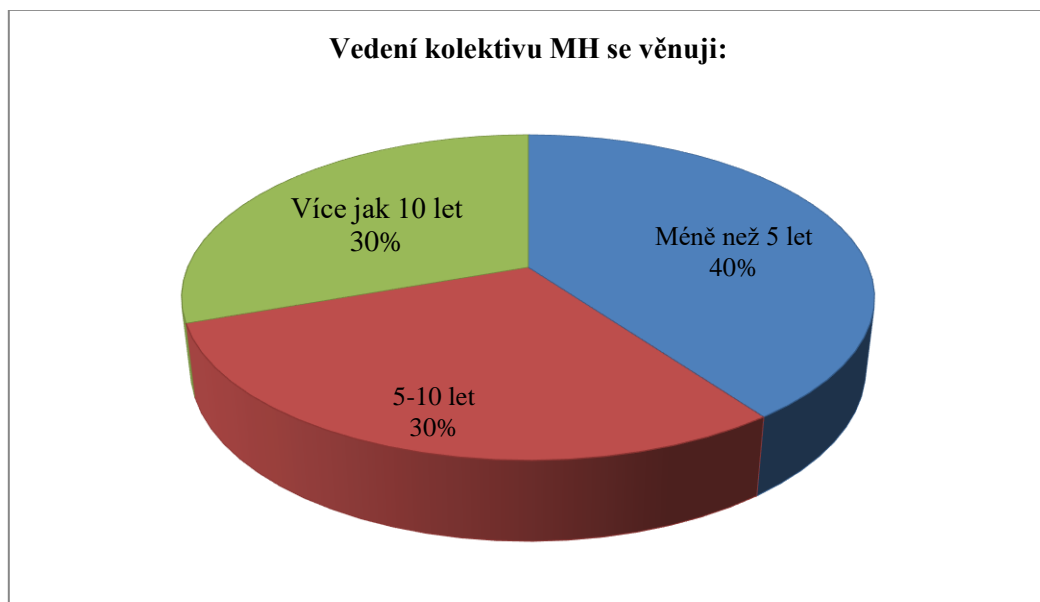

Graf 2 Velikost kolektivu MH

Otázka č. 2 dotazovala respondenty na velikost kolektivu MH, resp. na počet svěřenců příslušného vedoucího kolektivu MH. Z grafu č.2 vyplývá, že v Kraji Vysočina připadá na vedoucího mládeže kolektivu mladých hasičů v rámci SDH v 86 % (100 dotázaných) více než 10 členů mladých hasičů. Kolektiv čítající max. 10 členů pak vede 14 % dotázaných vedoucích kolektivu MH (16 dotázaných). Této otázce se zúčastnili všichni respondenti.

Otázka č. 3: Vedení kolektivu MH se věnuji:

- a) Méně než 5 let
- b) 5-10 let
- c) Více jak 10 let
- d)

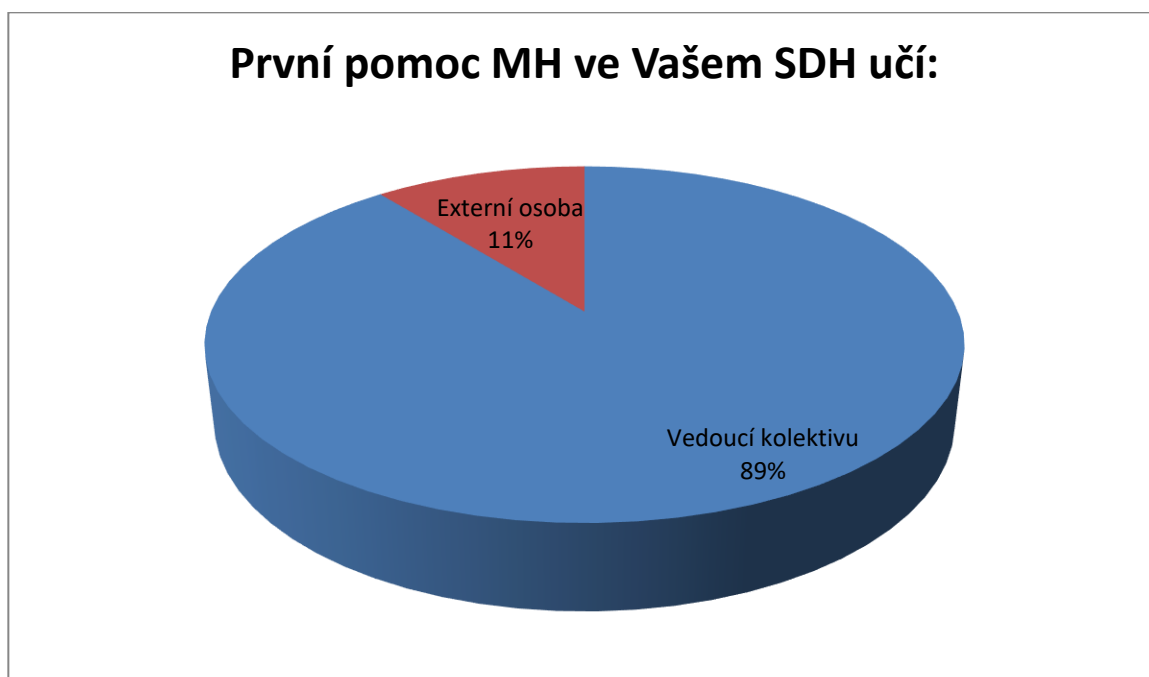

Graf 3 Doba vedení kolektivu MH

Otázka č. 3 byla zaměřena na zkoumání doby vedení kolektivu vedoucím. Z výzkumu a grafu č. 3 vyplývá, že nejvíce respondentů 40 % (46 dotázaných) bylo z řad vedoucích, jejichž zkušenost s vedením kolektivu MH je menší, než 5 let. Zkušenost s vedením kolektivu více než 10 let má 30 % dotázaných (35 respondentů) a zkušenost 5-10 let má také 30 % dotázaných (celkem 34). Na tuto otázku neodpověděl 1 respondent, proto jsou data vypočítána z počtu 115 respondentů.

Otázka č. 4: První pomoc MH ve Vašem SDH učí:

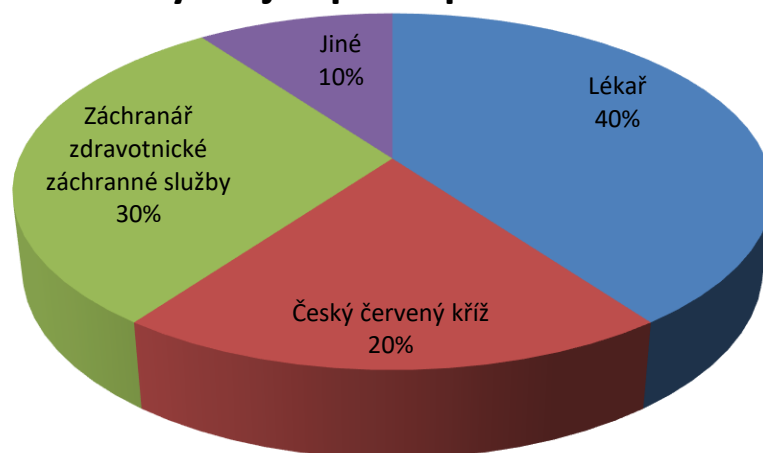
- a) Vedoucí kolektivu
- b) Externí osoba-kdo: _____

Graf 4 Školitelé v SDH

V otázce č.4 byli respondenti dotazováni na samotnou výuku první pomoci MH v SDH. 89 % dotázaných (106) uvedlo, že první pomoc MH vyučuje vedoucí kolektivu MH. 14 dotazovaných (11 %) pak uvedlo, že první pomoc v kolektivu vyučuje externí osoba. 4 respondenti uvedli obě možnosti, z čehož vyplývá, že MH vzdělává jak vedoucí, tak externista. Grafické znázornění v grafu č. 4. Následující graf č.5 vyobrazuje zastoupení externistů tak, jak uvedli respondenti v otázce č. 4, v možnosti b). Kdy z výsledků vyplývá, že externisté jsou nejčastěji (40 %) z řad lékařů, dále z řad záchranářů zdravotnické záchranné služby (30 %), 20 % externistů tvoří zástupci Českého Červeného kříže zbývajících 10 % respondentů uvedlo jinou možnost.

Externisté vyučující první pomoc MH ve SDH:

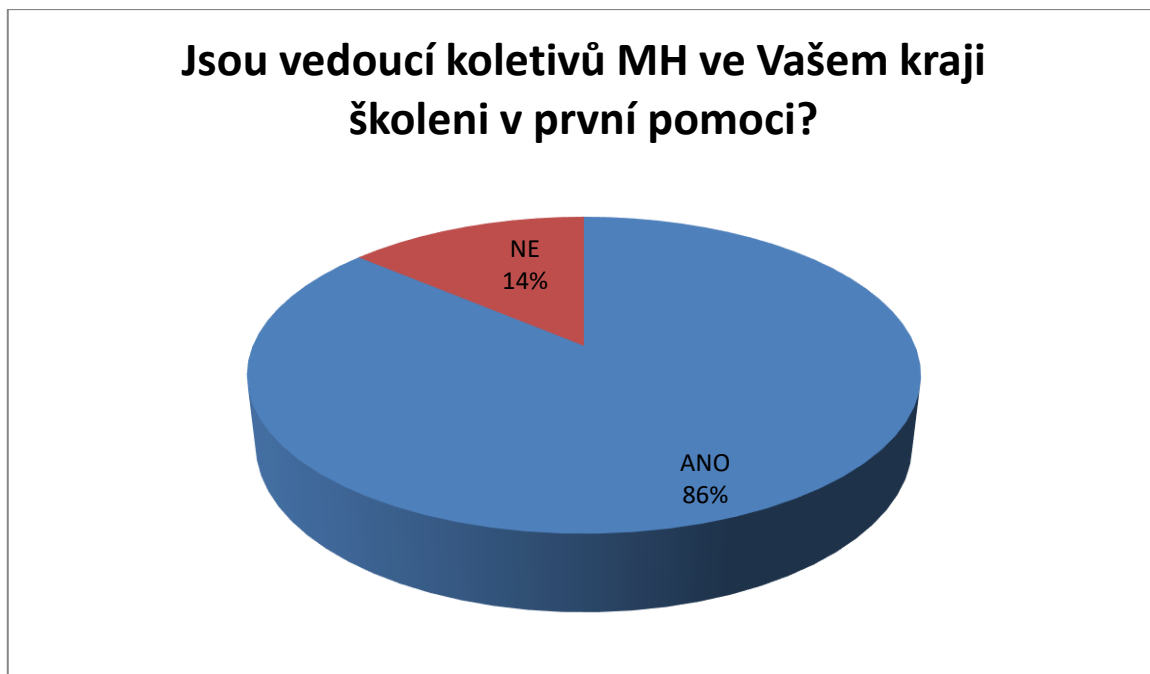

Graf 5 Zastoupení externistů

Otázka č. 5: Jsou vedoucí kolektivů MH ve Vašem kraji školeni v první pomoci?

a) ano

b) ne

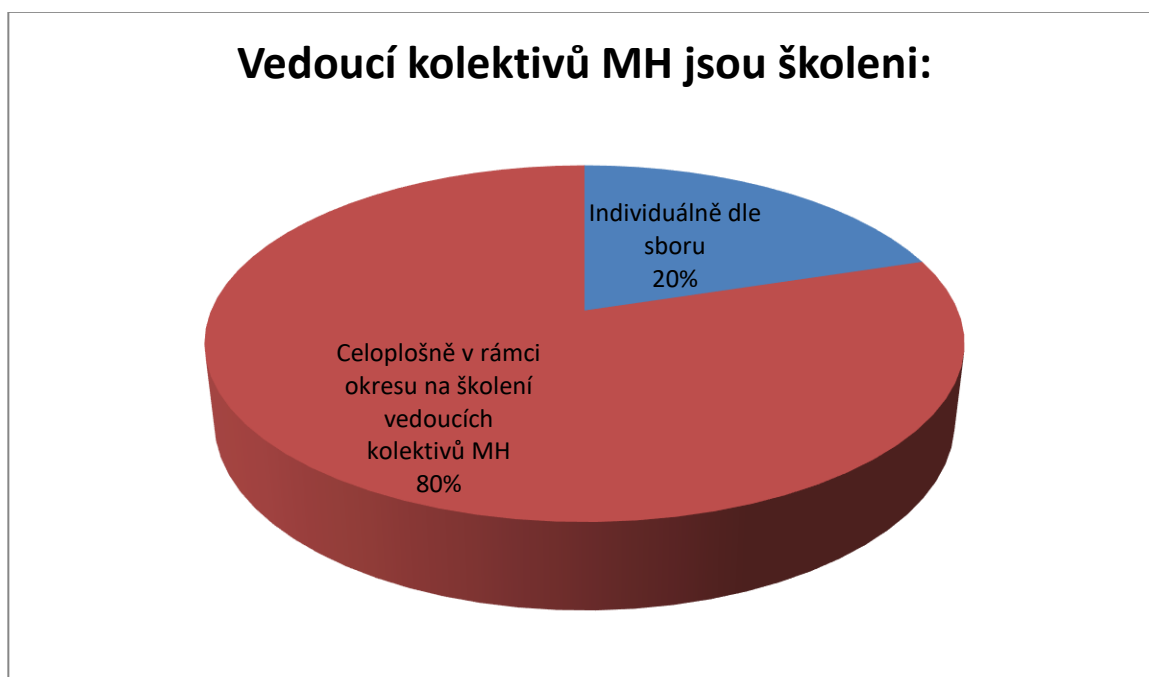

Graf 6 Školení vedoucích kolektivů v daném kraji

V otázce č. 5 je zkoumáno, zda jsou vedoucí v příslušném kraji školeni v první pomoci. Jak ukazuje graf č. 6, 86 % dotazovaných udává, že vedoucí kolektivů MH v Kraji Vysočina jsou školeni v oblasti první pomoci, 16 dotázaných. 14 % udává, že v tomtéž kraji školeni nejsou. Respondenti, kteří uvedli možnost a), čili že uvedli ano, dále vyplňovali otázky týkající se školení první pomoci, které bude dále graficky vyobrazeno níže. Ti, kteří odpověděli ne na tuto část dotazníku přeskakovali.

Podotázka A: Vedoucí kolektivů MH jsou školeni:

- a) Individuálně dle sboru
- b) Celoplošně v rámci okresu na školení vedoucích kolektivů MH
- c)

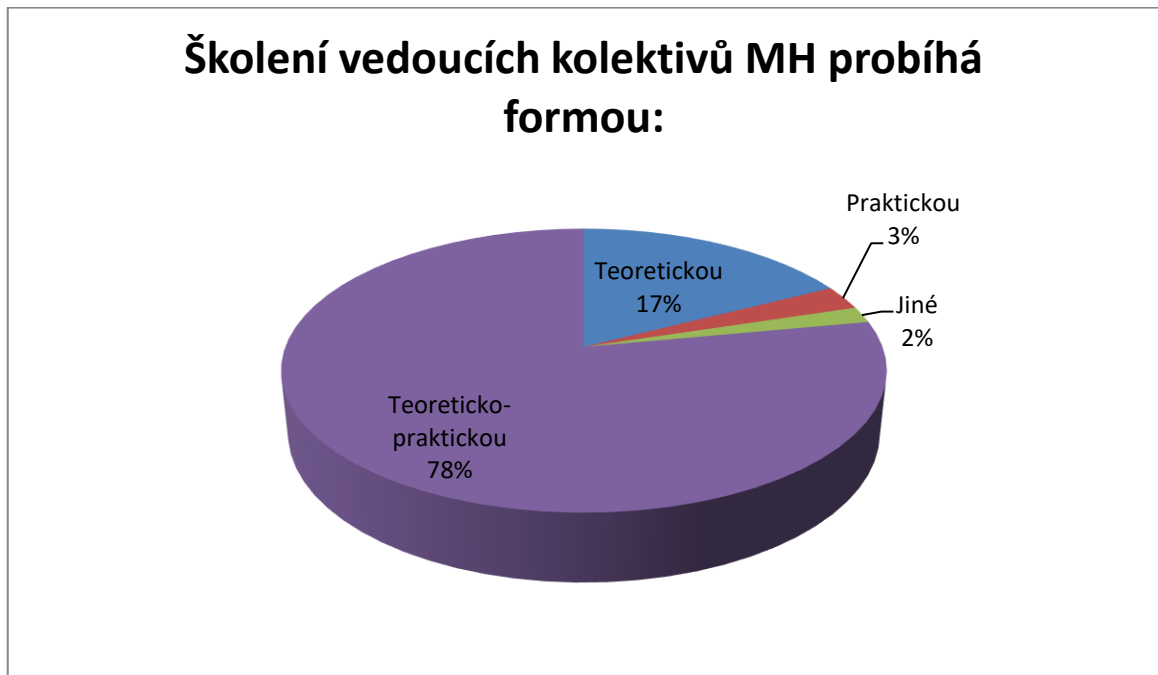
Graf 7 Způsob školení

Otázka č. 6 A byla určena respondentům, kteří odpověděli v otázce č. 5 ano. Zkoumá, jak jsou školeni vedoucí kolektivů MH, zda individuálně dle sborů či celoplošně v rámci okresů na školení pro vedoucí kolektivu MH. 80 % respondentů se shoduje, že jsou školeni celoplošně v rámci školení vedoucích kolektivů. 20 % respondentů uvádí, že jsou školeni individuálně v rámci domovského SDH. Graficky znázorňuje graf č. 7.

Otázka číslo 6 B dotazuje respondenty na to, jakou formou probíhá školení MH. Teoretickou formu uvádí celkem 17 % dotazovaných, 78 % uvádí formu teoreticko-praktickou, 3 % uvádí formu praktickou, 2 % respondentů pak uvedla jinou formu, jakou formu již neuvedl žádný z dotazovaných. Grafické znázornění výsledků je vyobrazeno v grafu č. 8.

Podotázka B: Školení vedoucích kolektivů MH probíhá formou:

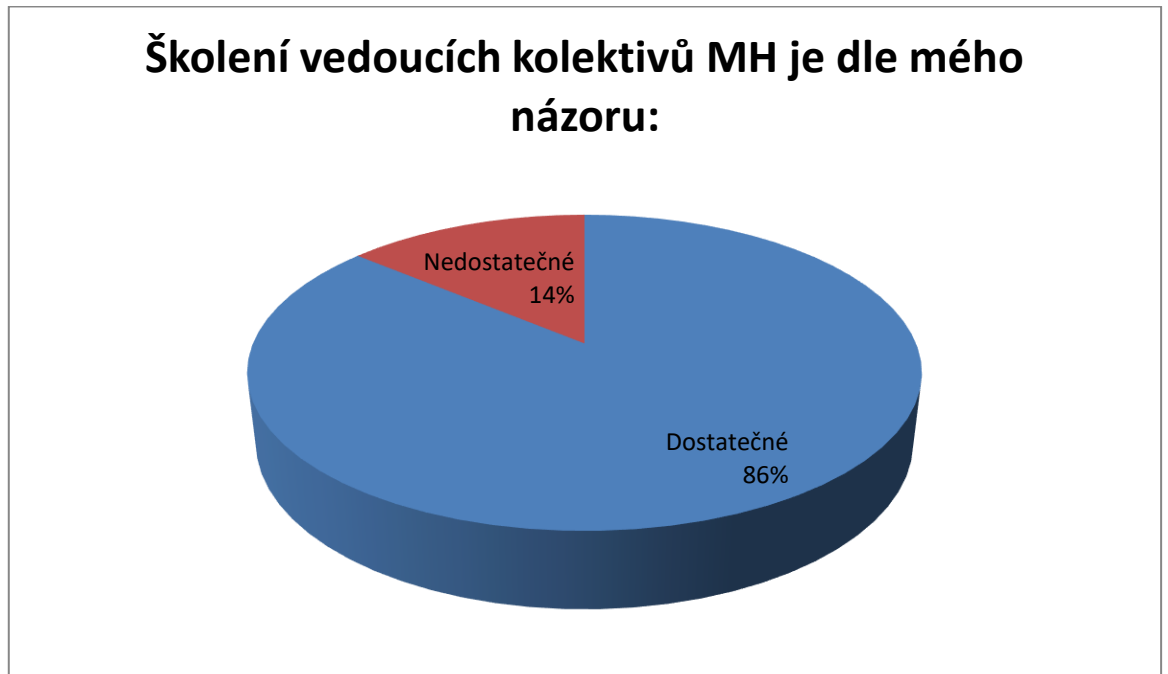
- a) Teoretickou
- b) Praktickou
- c) Teoreticko - praktickou
- d) Jinou: _____

Graf 8 Forma školení

Podotázka C: Školení vedoucích kolektivů MH je dle mého názoru:

- a) Dostatečné
- b) Nedostatečné

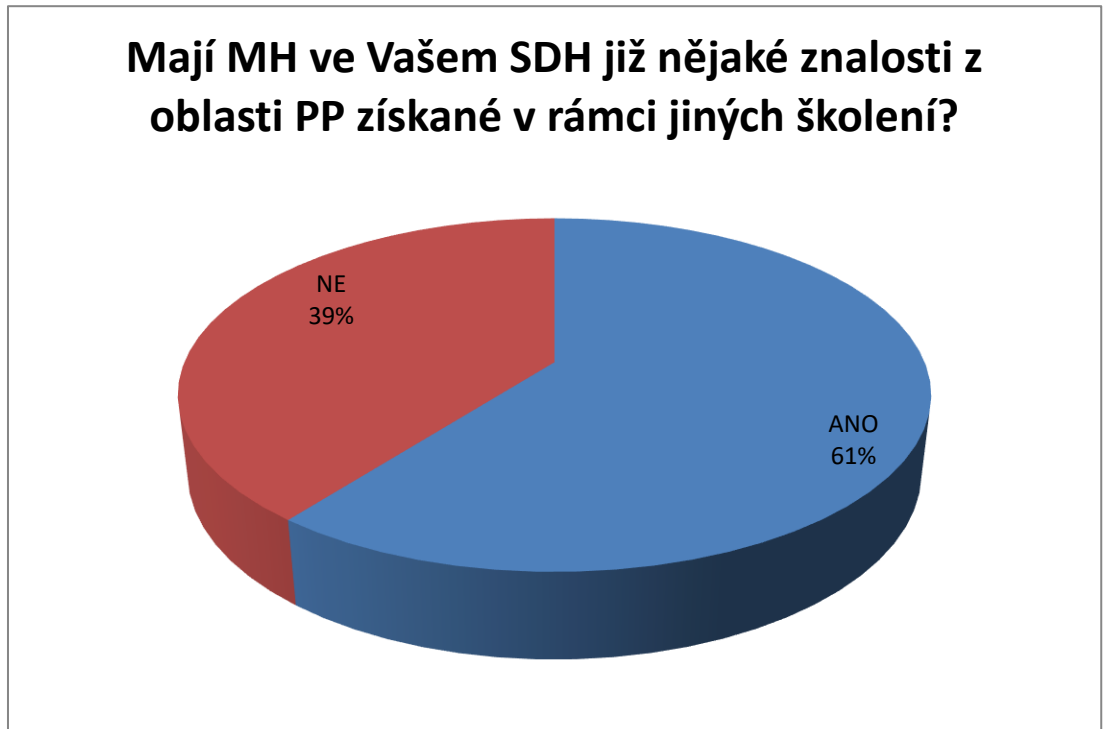

Graf 9 Dostatečnost školení

V části C jsou respondenti dotazováni, zda považují školení vedoucích MH za dostatečné či nikoliv. 86 % respondentů považuje školení vedoucích MH za dostatečné, 14 % si to nemyslí. Graficky tuto dotazníkovou položku znázorňuje graf č. 9.

Otázka č. 6: Mají MH ve Vašem SDH již nějaké znalosti z oblasti PP získané v rámci jiných školení?

- a) Ano
- b) Ne

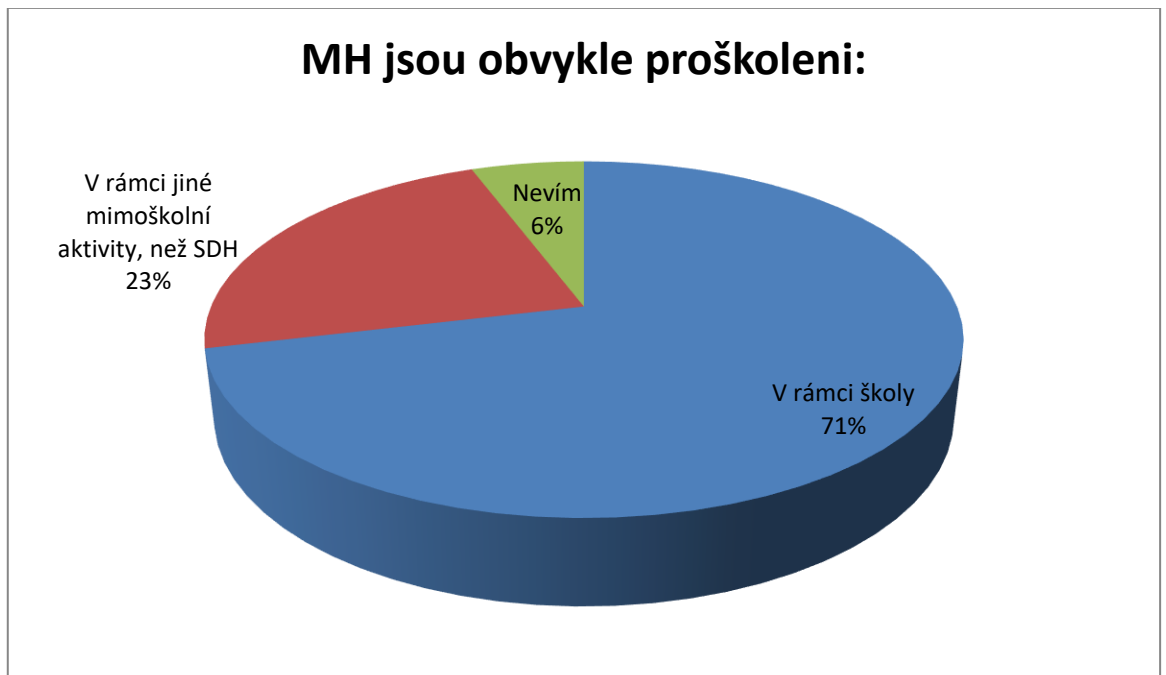

Graf 10 Znalosti získané jinde

Otázka č. 6 dotazuje respondenty, zda jejich svěřenci v kolektivech mají již nějaké znalosti z oblasti první pomoci nabyté v rámci jiných školení. Graficky je výsledek vyhodnocen v grafu č.10. 61 % vedoucích kolektivů uvádí, že MH v jejich kolektivu jsou vzdělávání i jinde, 39 % uvádí, že nejsou. Respondentům, kteří odpověděli ano je dále předložena série položek dotazujících se konkrétněji.

A. MH jsou obvykle proškoleni:

- a) V rámci školy
- b) V rámci jiné mimoškolní aktivity, než SDH
- c) Nevím

Graf 11 Jiné školící instituce

Položka A zkoumá, kde jsou MH obvykle proškolení. 71 % respondentů uvádí, že v rámci školy, 23 % uvádí, že v rámci jiné mimoškolní aktivity, než SDH a 6 % respondentů uvádí odpověď nevím. Grafické znázornění je v grafu č.11.

B. Víte, že v Kraji Vysočina probíhá projekt první pomoc do škol?

- a) Ano
- b) Ne

Graf 12 První pomoc do škol

V položce B jsou respondenti dotazováni, zda vědí o existenci projektu Kraje Vysočina První pomoc do škol. Na grafickém znázornění v grafu č. 12 je vyobrazeno, že 51 % vedoucích kolektivů je informováno o existenci tohoto projektu, 49 % neví, že je tento projekt v rámci Kraje Vysočina realizován.

C. Pokud ano, zaznamenali jste u MH progres ve znalostech první pomoci od zahájení projektu?

- a) ano
- b) ne

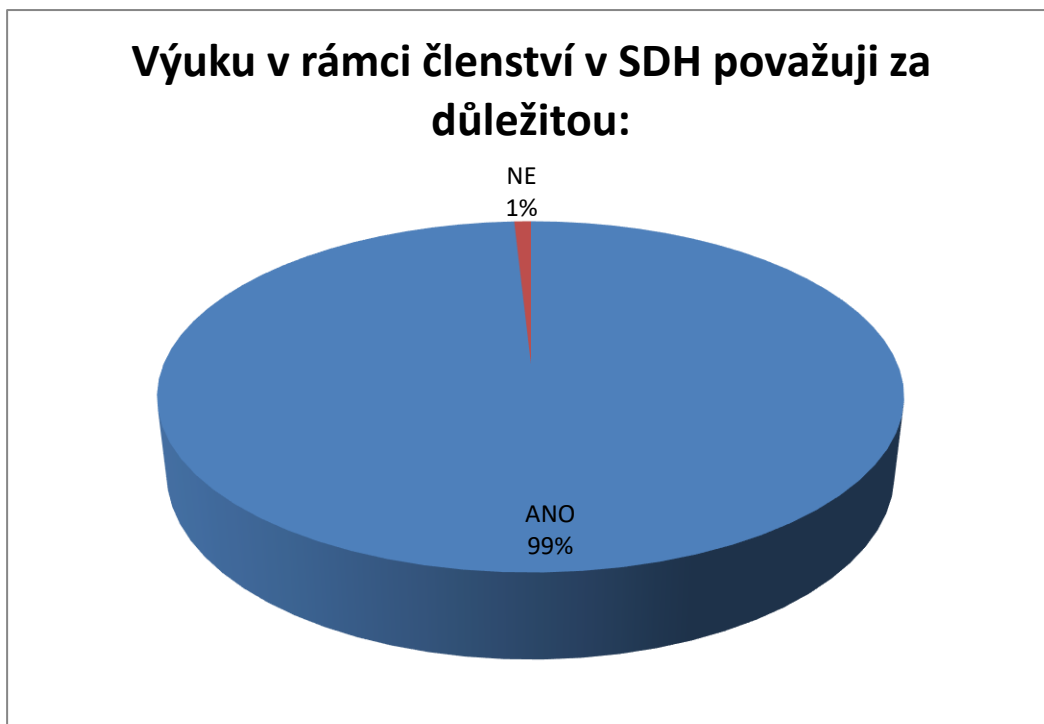

Graf 13 Vliv projektu na znalosti MH

Položka C dotazuje respondenty, zda zaznamenali progres ve znalostech MH v oblasti první pomoci od zahájení projektu První pomoc do škol v Kraji Vysočina. 56 % respondentů tento progres dle šetření zaznamenalo, 44 % respondentů uvádí, že nezaznamenalo žádný progres. Graficky je tato položka znázorněna v grafu č.13.

Otázka č.7: Výuku v rámci členství v SDH považují za důležitou:

- a) Ano
- b) Ne

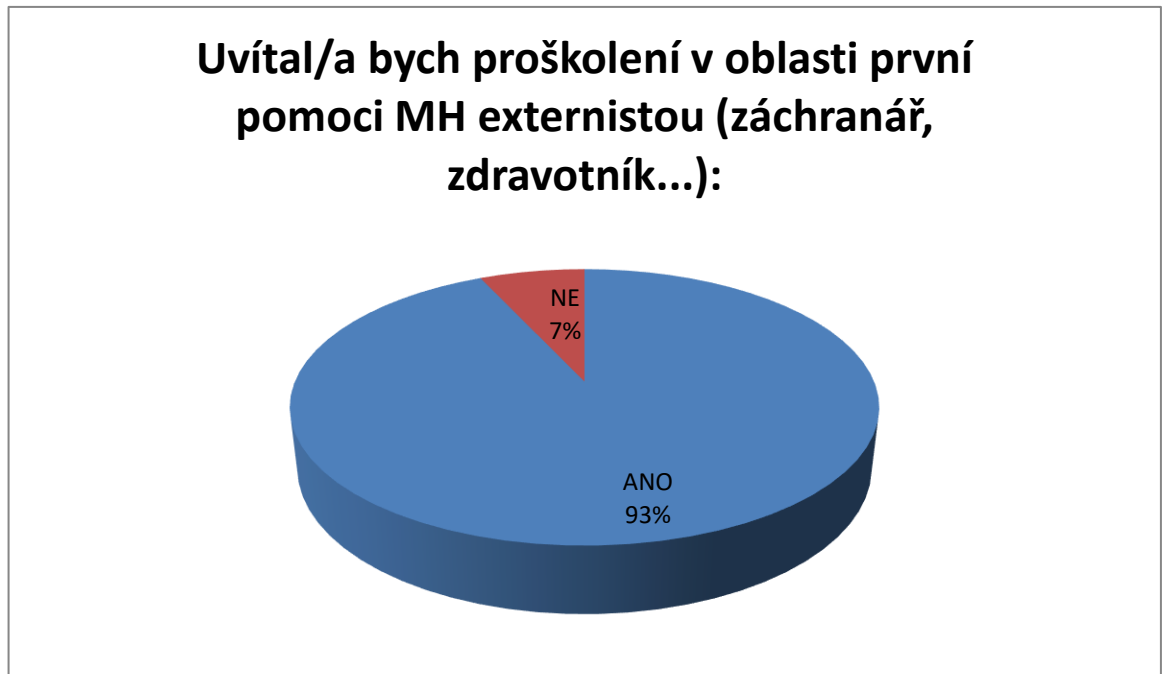

Graf 14 Důležitost výuky první pomoci v rámci SDH

Otázka č. 7 zkoumá, zda vedoucí kolektivů MH považují výuku první pomoci v rámci členství v SDH za důležitou. 99 % se domnívá, že výuka první pomoci v rámci členství v SDH je důležitým prvkem, 1 % pak nikoli. Grafické znázornění v grafu č. 14.

Otázka č. 8: Uvítal/a bych proškolení v oblasti první pomoci MH externistou (záchranář, zdravotník...):

- a) Ano
- b) Ne

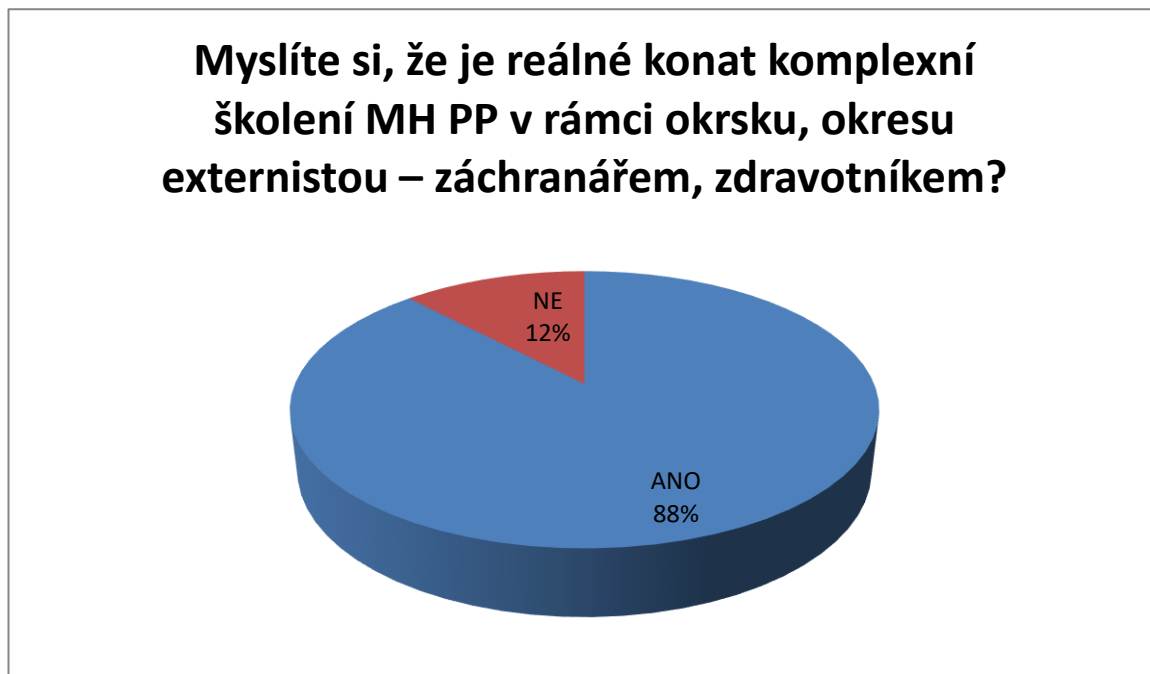

Graf 15 Zájem o školení externistou

Otázka č.8 je zaměřena na zájem o školení první pomoci kolektivu mladých hasičů externistou-záchranářem či jiným zdravotníkem. V grafickém vyobrazení v grafu č. 15 je patrné, že 93 % dotázaných by tuto možnost uvítalo, zbylých 7 % respondentů nemá o školení kolektivu MH externistou zájem.

Otázka č.9: Myslíte si, že je reálné konat komplexní školení MH PP v rámci okrsku, okresu externistou – záchranářem, zdravotníkem?

- a) Ano
- b) Ne

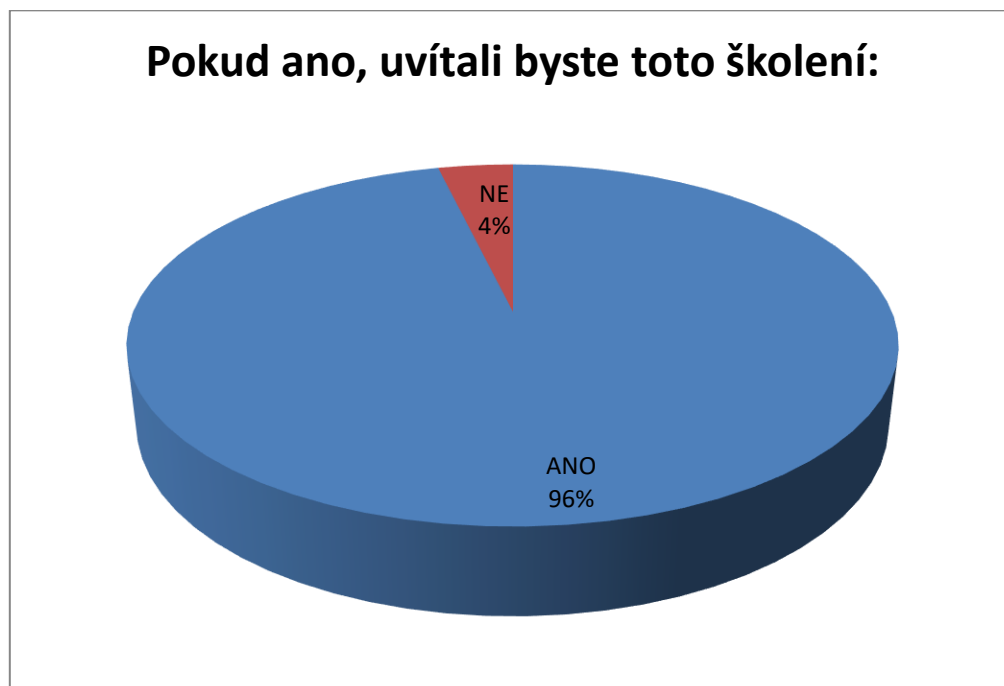

Graf 16 *Reálnost komplexního školení*

V otázce č. 9 je zjišťováno, zda si dotázaní myslí, že je reálné konat komplexní školení MH v oblasti první pomoci v rámci pobočných spolků na úrovni okrsku či okresu externistou-záchranářem či jiným zdravotníkem. 88 % dotázaných uvádí, že tato možnost reálná je, 12 % uvádí, že není. Grafické vyobrazení položky je v grafu č.16. Na odpověď ano v této položce navazuje položka A.

PODOTÁZKA A: Pokud ano, uvítali byste toto školení:

- a) Ano
- b) Ne

Graf 17 Zájem o školení externistou

Položka A zkoumá, zda by vedoucí kolektivů MH uvítali školení externistou v oblasti první pomoci. Grafické znázornění položky je v grafu č. 17, výsledky jsou následující – 96 % dotázaných by školení uvítalo, 4 % nikoli.

Otázka č. 10: Považujete aktuální koncepci výuky první pomoci MH na ZPV (šátkové obvazy...) za moderní?

- a) Ano
- b) Ne

Graf 18 Modernost aktuální koncepce

Otázka č. 10 zkoumá, zda vedoucí kolektivů MH považují současnou koncepci vzdělávání v rámci ZPV za moderní. 71 % respondentů uvádí, že koncepci za moderní nepovažuje. 29 % dotázaných pak uvádí, že koncepce moderní je. Grafické znázornění výsledků v grafu č.18.

Otázka č. 11: Uvítali byste modernizaci úkolů na ZPV – koncept postavený na základních život zachraňujících úkonech:

- a) Ano
- b) Ne

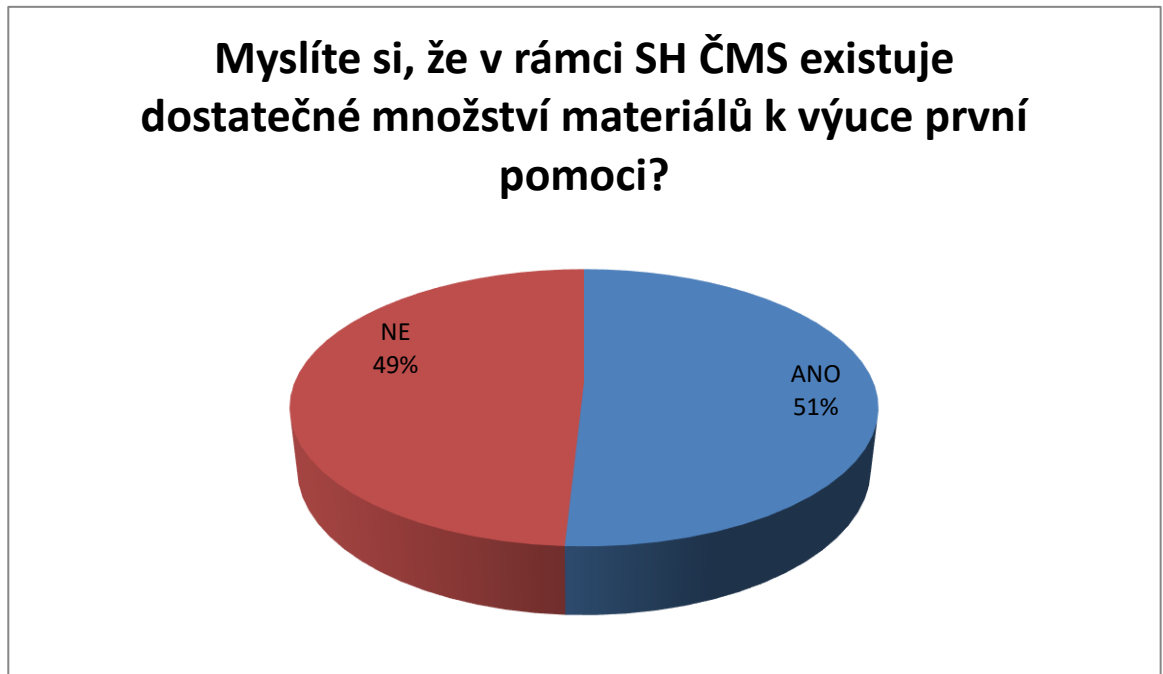

Graf 19 Zájem o modernizaci konceptu

Otázka č. 11 dotazuje respondenty, zda by uvítali modernizaci úkolů zdravotní péče na ZPV-koncept postavený na život zachraňujících úkonech. 93 % respondentů by modernizaci uvítalo, 7 % respondentů ne, graficky vyhodnocená otázka je v grafu č. 19.

Otázka č. 12: Myslíte si, že v rámci SH ČMS existuje dostatečné množství materiálů k výuce první pomoci?

- a) Ano
- b) Ne

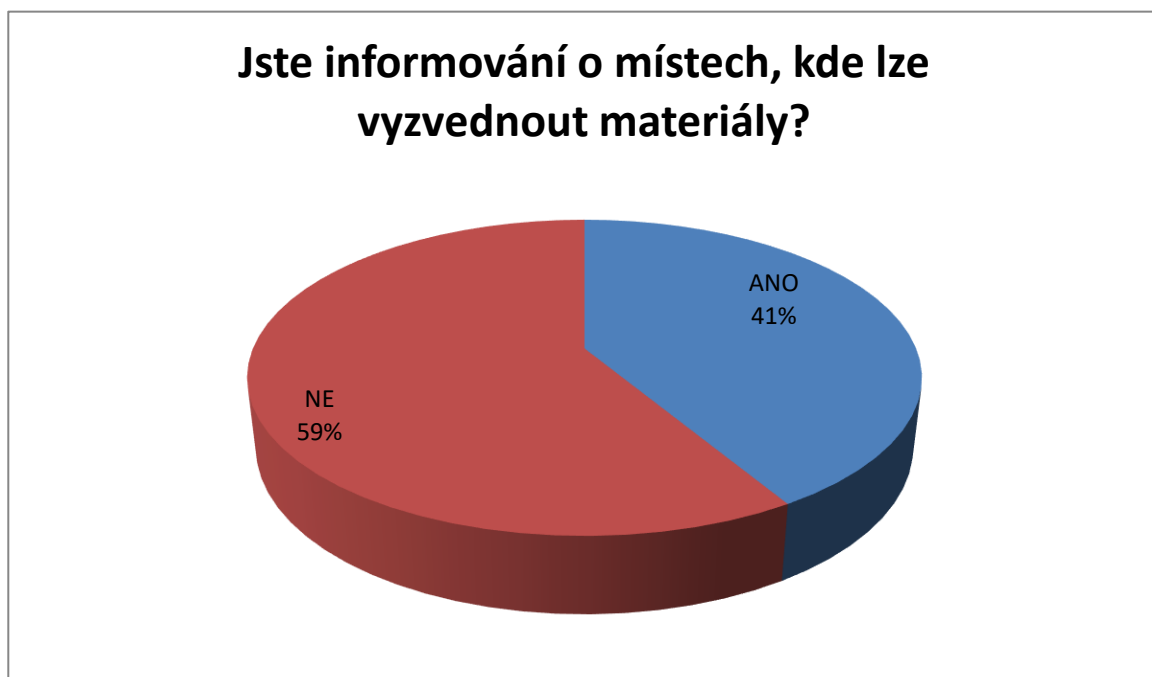

Graf 20 Výukové materiály v rámci SH ČMS

Grafické znázornění č. 20 vyobrazuje a otázka č.12 zkoumá, zda je respondentům v rámci České republiky nabízeno dostatečné množství materiálů k výuce první pomoci. 51 % respondentů uvádí, že je nabízeno dostatečné množství materiálů, 49 % uvádí, že dostatečné množství materiálů nabízeno není.

Otázka č. 13: Jste informováni o místech, kde lze vyzvednout materiály?

- a) Ano
- b) Ne

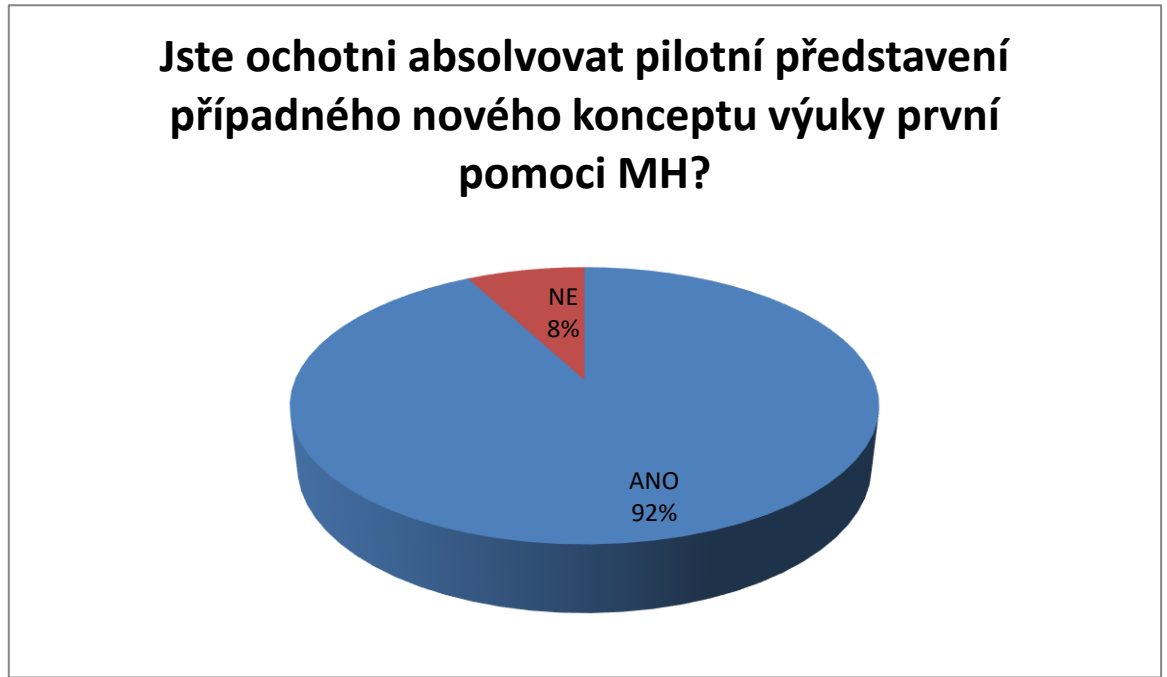

Graf 21 Informovanost o dostupných materiálech

Otázka č. 13 zkoumá, zda jsou respondenti informováni o místech, kde si mohou dostupné materiály k výuce první pomoci vyzvednout. 59 % o těchto skutečnostech informováno není, 41 % uvádí, že informováno je. Grafické vyhodnocení otázky č. 13 je v grafu č. 21.

Otázka č. 14: Jste ochotni absolvovat pilotní představení případného nového konceptu výuky první pomoci MH?

- a) Ano
- b) Ne

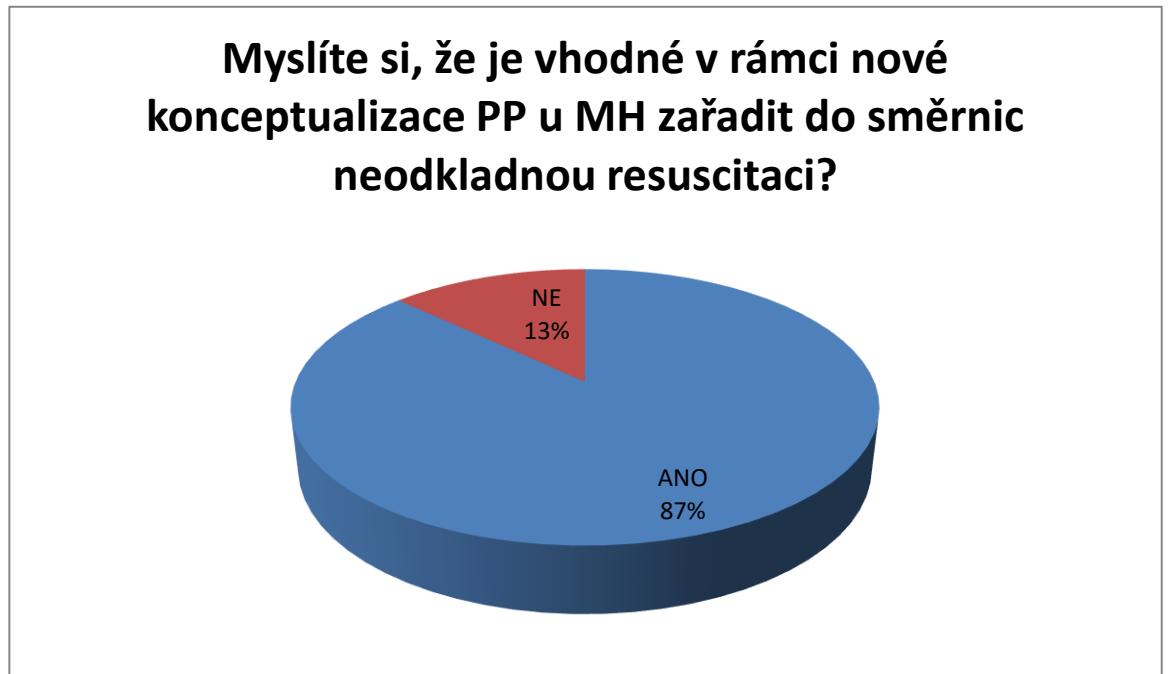

Graf 22 Zájem absolvovat pilotní představení projektu

Otázka č. 13 je zaměřená na zjištění zájmu respondentů o pilotáž projektu nové koncepce vzdělávání. 92 % vedoucích kolektivů mladých hasičů uvádí, že by absolvovalo se svým kolektivem takový projekt, 8 % o projekt zájem nemá. Grafické znázornění otázky v grafu č. 22.

Otázka č. 15: Myslíte si, že je vhodné v rámci nové konceptualizace PP u MH zařadit do směrnic neodkladnou resuscitaci?

- a) Ano
- b) Ne

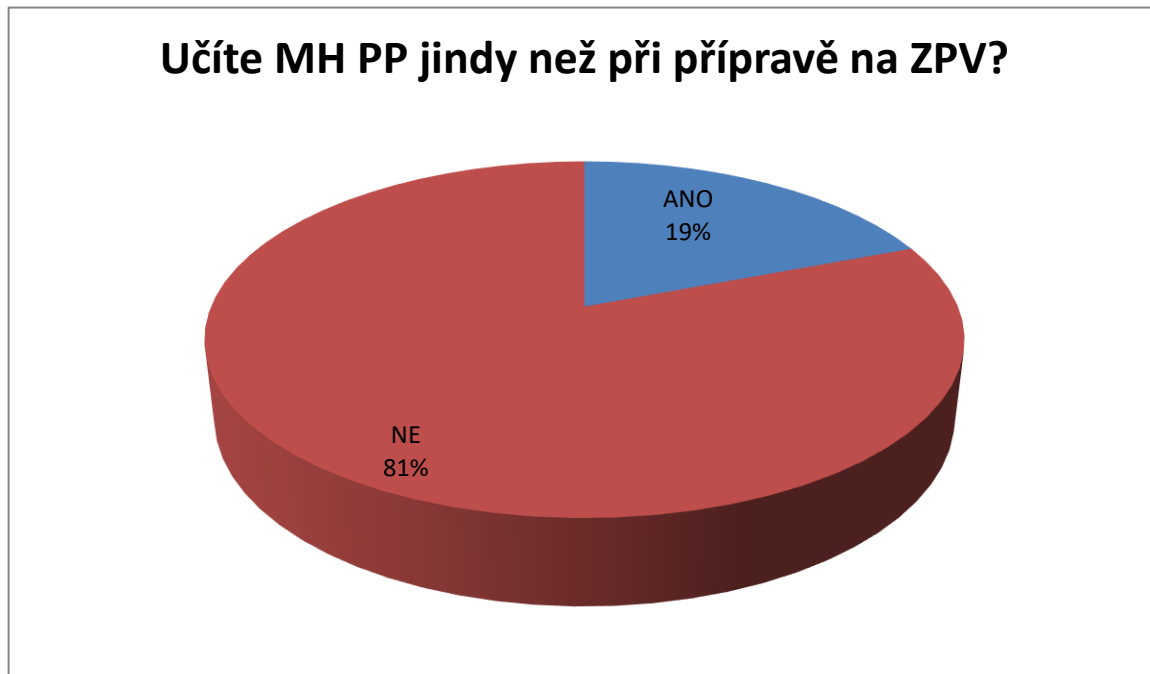

Graf 23 Zařazení resuscitace do směrnic

V otázce č.15 je respondentům předložena otázka, zda si myslí, že je vhodné v rámci nové konceptualizace PP u MH zařadit do směrnic neodkladnou resuscitaci, jakožto jeden z nezbytných prvků život zachraňujících úkonů. Grafické znázornění v grafu č. 23. 87 % respondentů hodnotí tuto myšlenku kladně a je nakloněno k této změně. Zbývajících 13 % dotázaných s myšlenkou nesouhlasí.

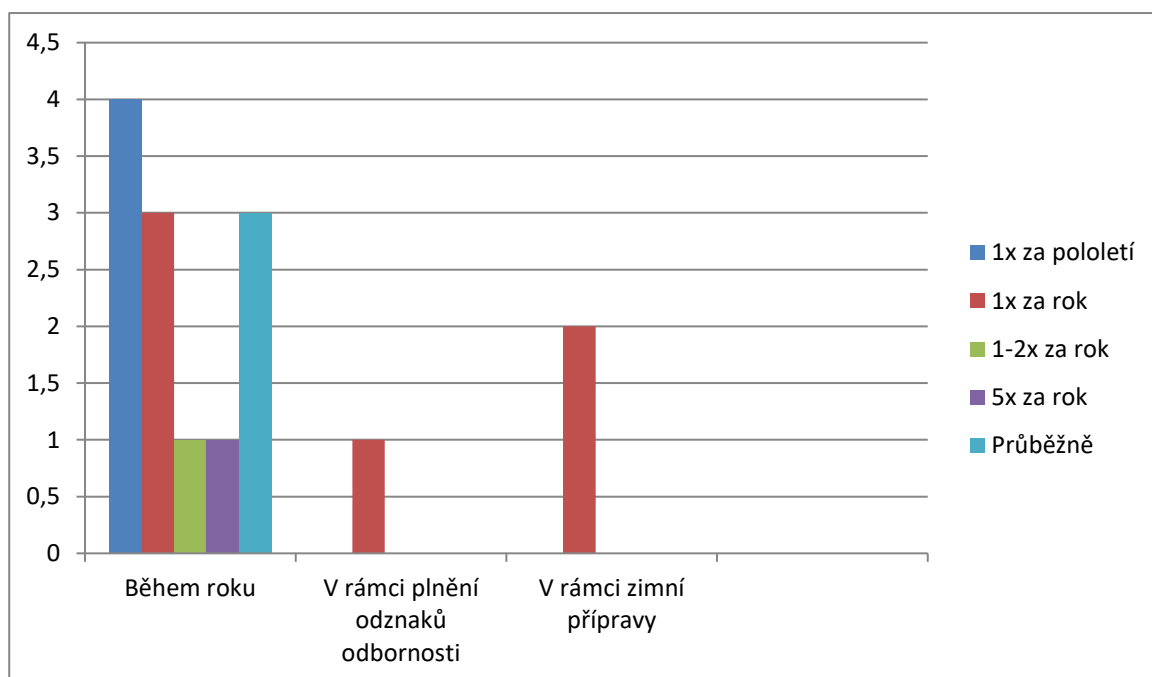
Otázka č. 16: Učíte MH PP jindy než při přípravě na ZPV?

- a) Ano, kdy (interval) _____
- b) Ne

Graf 24 Četnost výuky první pomoci

INTERVAL:

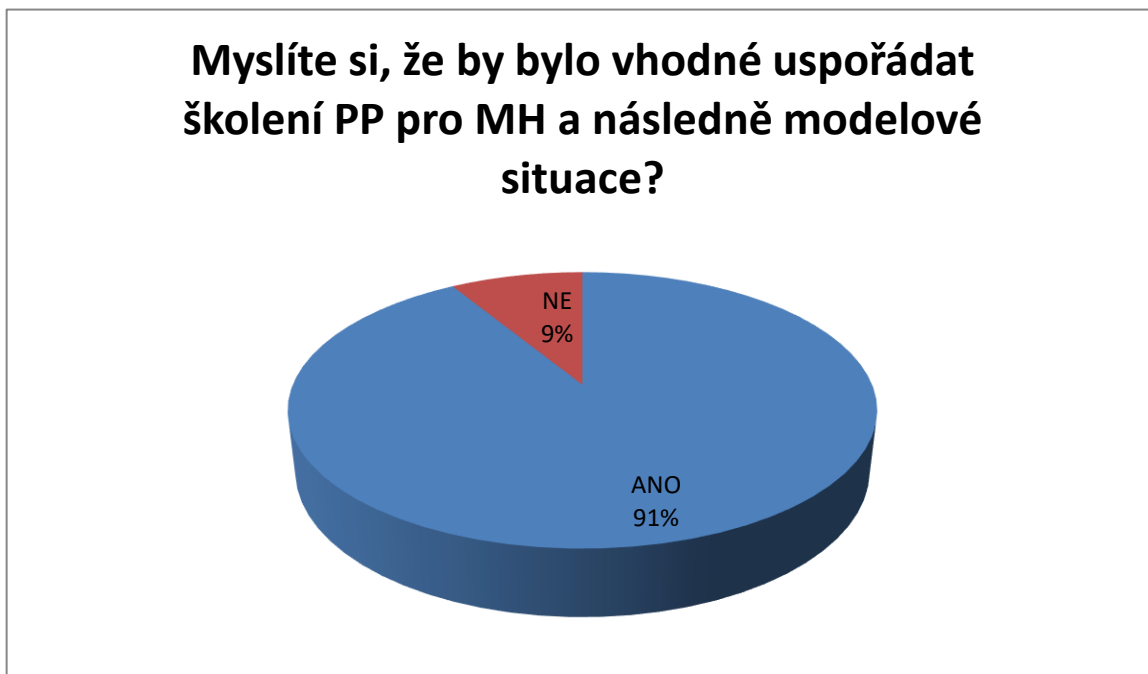

Graf 25 Interval výuky první pomoci

Otázka č. 16 dotazuje respondenty, zda se věnují výuce první pomoci v kolektivu MH jindy než při přípravě na ZPV. Z grafického znázornění č.24 jsou patrné následující výsledky – 81 % dotázaných uvádí, že se výuce PP v kolektivu MH věnují výlučně v rámci přípravy na ZPV. 19 % dotázaných pak uvádí možnost ano čili že se věnují výuce první pomoci v kolektivech MH i mimo přípravu na ZPV, a to v intervalech zkoumaných v rámci otevřené otázky u možnosti ano. Interval je vyobrazen v grafu č. 25.

Otázka č. 17: Myslíte si, že by bylo vhodné uspořádat školení PP pro MH a následně modelové situace?

- a) Ano
- b) Ne

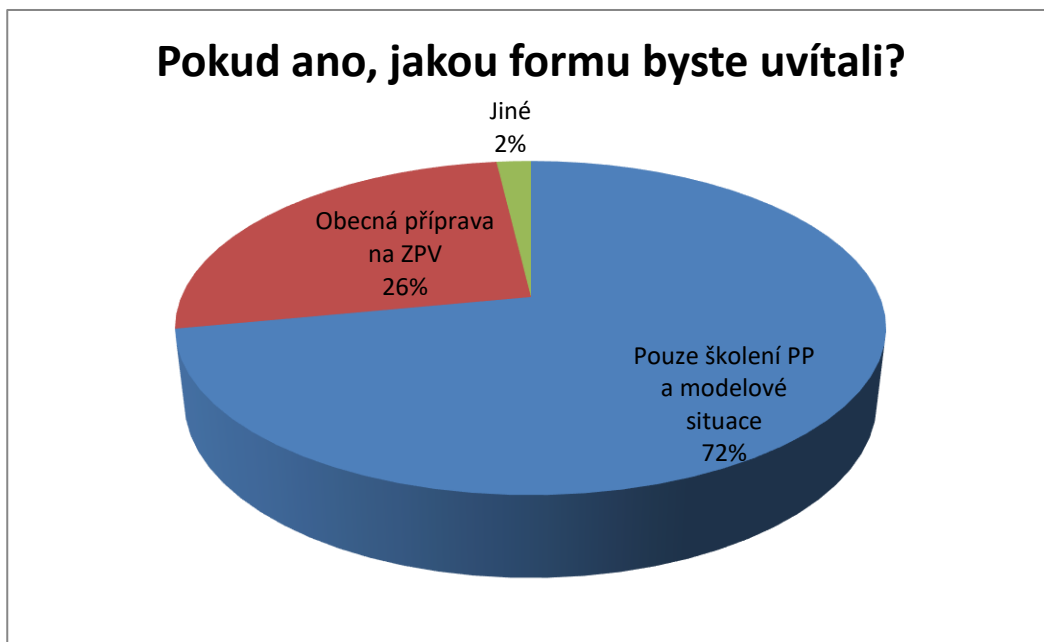

Graf 26 Organizace školení první pomoci a modelové situace

Otázka č. 17 zkoumá, zda vedoucí kolektivů MH považují za vhodné uspořádat školení PP pro MH a následně modelové situace. V této položce 91 % dotázaných uvádí, že považují za vhodné uspořádat takové školení. 9 % respondentů pak uvedlo možnost ne. Graficky jsou odpovědi vyjádřeny v grafu č. 26. Následuje série položek blíže specifikujících kladnou odpověď.

PODOTÁZKA A: Pokud ano, jakou formu byste uvítali:

- a) Pouze školení PP a modelové situace
- b) Obecná příprava na ZPV
- c) Jiné: _____

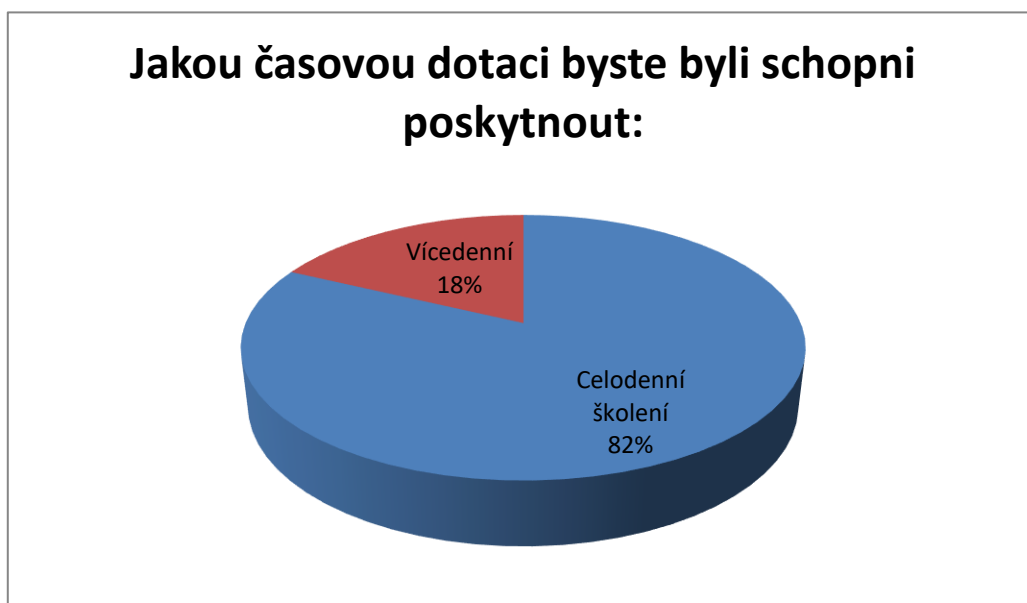

Graf 27 Forma školení

Položka A zkoumá formu školení, jakou by vedoucí kolektivů uvítali, zda preferují komplexní školení všech stanovišť ZPV v rámci jedné vzdělávací akce, či pouze školení PP s praktickým nácvikem modelových situací. V této položce je respondentům nabízena i možnost zvolení odpovědi jiné a vyjádření vlastní formy. Preference 72 % respondentů je konat pouze školení PP se zařazením modelových situací. 26 % dotázaných by uvítalo formu komplexního vzdělávání a přípravy na ZPV, 2 % respondentů uvádějí možnost jiné, kterou však blíže nespecifikují. Preferenci formy školení vyjadřuje graficky graf č.27.

Podotázka B: Jakou časovou dotaci byste byli schopni poskytnout:

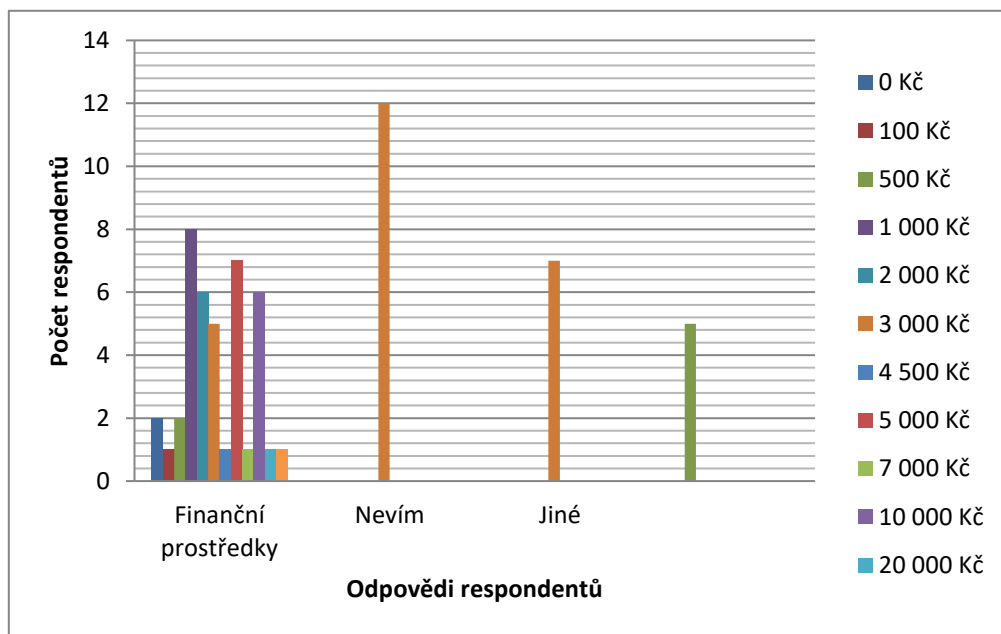
- a) Celodenní školení
- b) Vícedenní

Graf 28 Časová dotace školení

Položka B zjišťuje, jakou časovou dotaci jsou schopni poskytnout vedoucí kolektivů MH této vzdělávací akcí. Výsledky znázorňuje graf č. 28. 82 % dotázaných preferuje celodenní školení před vícedenním, kterému je nakloněno 18 % dotázaných.

Podotázka C: Jaké finanční prostředky byste byli v rámci SDH schopni uvolnit na lektora a pomůcky?

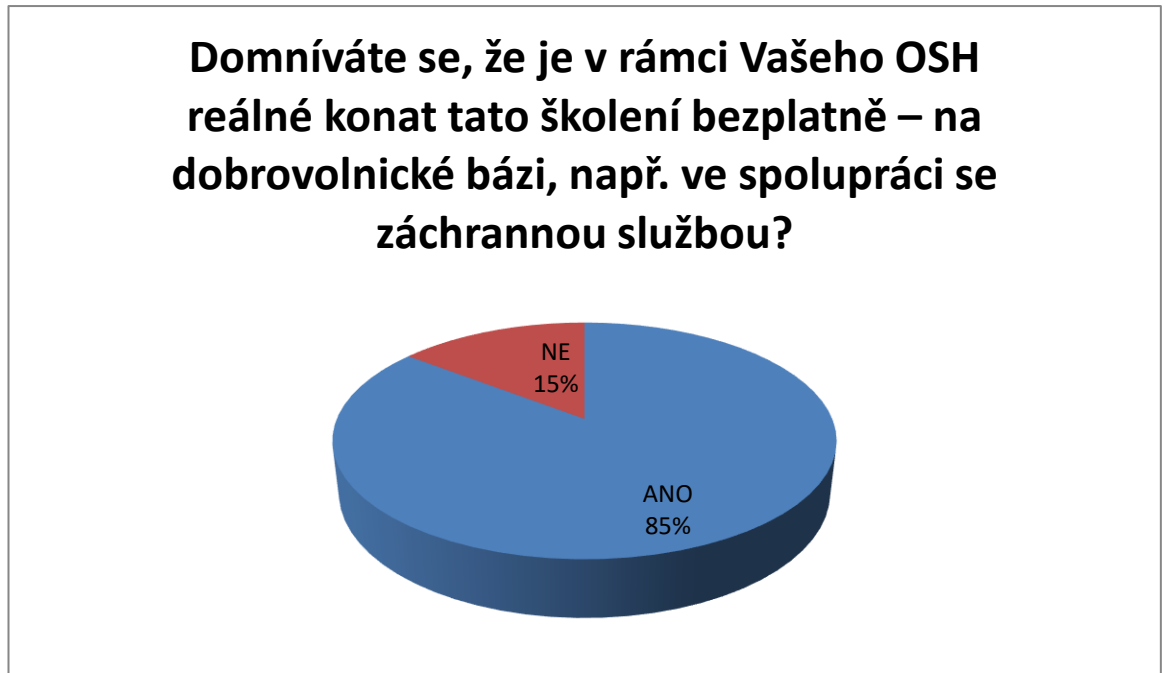

Graf 29 Výše uvolněných finančních prostředků

Položka C nabízí respondentům možnost vyjádřit vlastní pohled na finanční podporu akce. Dotazuje, jaké finanční prostředky by bylo domovské SDH vedoucího kolektivu schopno uvolnit na lektora a pomůcky nutné ke vzdělávání. Přesné výsledky jsou přehledně zaneseny v grafu č. 29. Průměrná částka navržená vedoucím kolektivu MH činí: 5185,50 Kč.

Podotázka D: Domníváte se, že je v rámci Vašeho OSH reálné konat tato školení bezplatně – na dobrovolnické bázi, např. ve spolupráci se záchrannou službou?

- a) Ano
- b) Ne

Graf 30 Realizovatelnost bezplatného školení

Položka D zkoumá, zda se vedoucí kolektivů MH domnívají, že by bylo reálné konat tuto vzdělávací akci stran lektora bezplatně-na dobrovolnické bázi, např. ve spolupráci se záchrannou službou. 85 % dotázaných uvádí, že tato možnost je reálná, zbývajících 15 % se domnívá, že není reálné konat tuto vzdělávací akci bezúplatně. Grafické znázornění výsledku v grafu č.30.

9.2 Dotazník II

Otázka č. 1: Považujete nový koncept výuky první pomoci – zaměřený na život zachraňující úkony za přínosný?

- a) Ano
- b) Ne

Graf 31 Přínos nového konceptu

V otázce č. 1 Dotazníku II, bylo zkoumáno, zda se respondentům líbí návrh nové koncepce výuky první pomoci, která je zaměřená na život zachraňující úkony. Všichni dotázaní respondenti (36) uvedli možnost ano (100 %). Graficky je výsledek vyobrazen v grafu č. 31.

Otázka č.2: Jsou pro Vás navrhované změny zásadní?

- a) Ano
- b) Ne

Graf 32 Zásadnost navrhovaných změn

Otázka č. 2 Dotazníku II zjišťovala, zda se respondentům jeví navrhované změny v koncepci, jako zásadní. 92 % dotázaných považuje navrhované změny za zásadní, 8 % dotázaných pak změny za zásadní nepovažuje. Procentuální vyjádření zobrazuje graf č. 32.

Otázka č.3: Domníváte se, že je reálné tento koncept aplikovat v praxi?

- a) Ano
- b) Ne

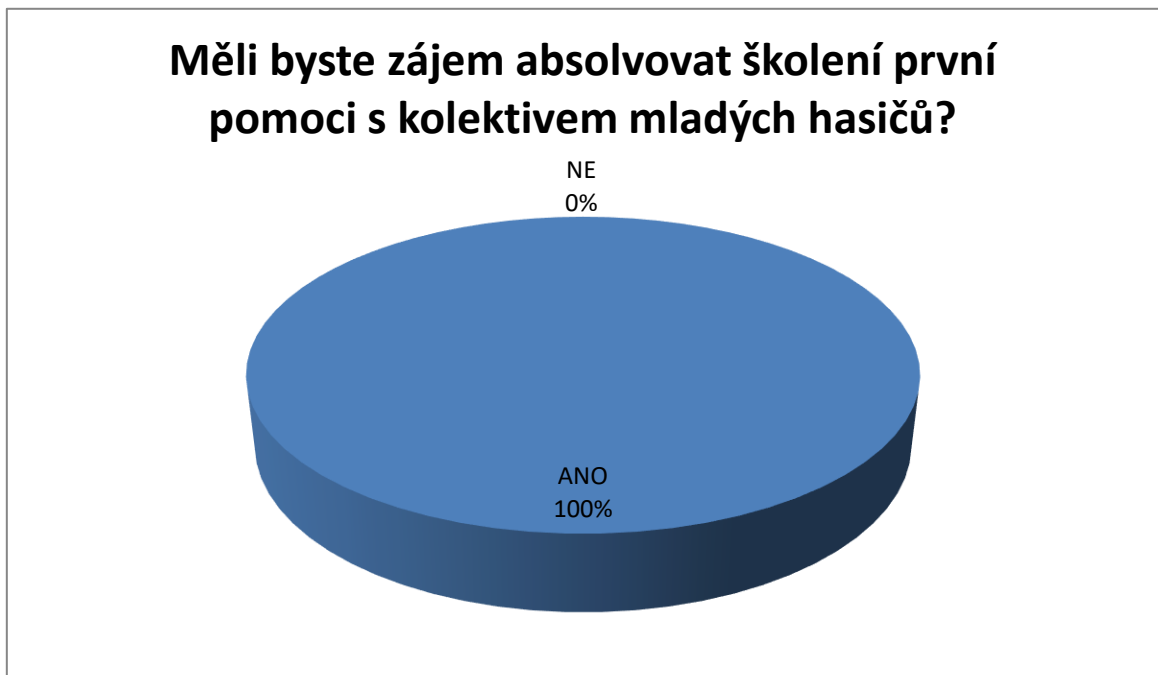

Graf 33 Aplikovatelnost konceptu do praxe

V otázce č. 4 Dotazníku II bylo zjišťováno, zda se respondentům jeví navrhovaný koncept jako aplikovatelný v praxi. Výsledky jsou graficky vyjádřeny v grafu č. 33. Většina respondentů (94 %) uvedla, že koncept se jim jeví jako reálně aplikovatelná do praxe. Zbýlých 6 % respondentů se domnívá, že koncepci v praxi realizovat nelze.

Otázka č. 4: Měli byste zájem absolvovat školení první pomoci s kolektivem mladých hasičů?

- a) Ano
- b) Ne

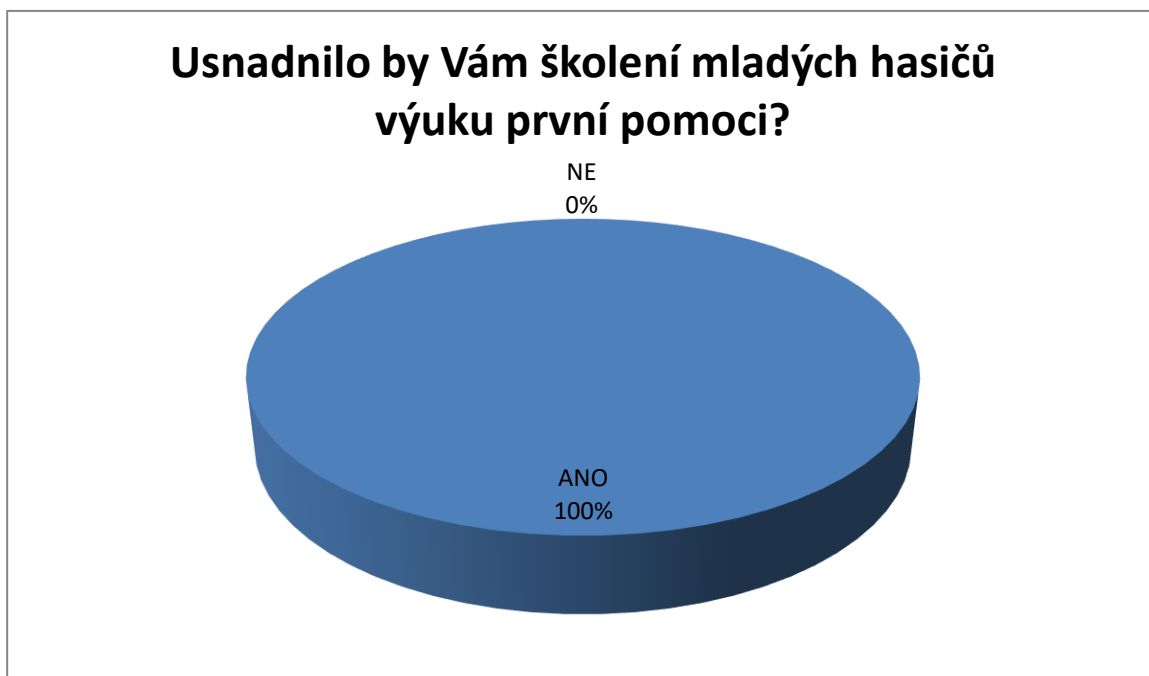
Graf 34 Zájem absolvovat školení s kolektivem MH

Otázka č. 4 Dotazníku II byla zaměřena na zájem respondentů o absolvování školení první pomoci s kolektivem mladých hasičů. V této otázce se respondenti bez výjimky shodli na odpovědi ano (100 %). Grafické znázornění v grafu č.34.

PODOTÁZKA A: Usnadnilo by Vám školení mladých hasičů výuku PP?

a) Ano

b) Ne

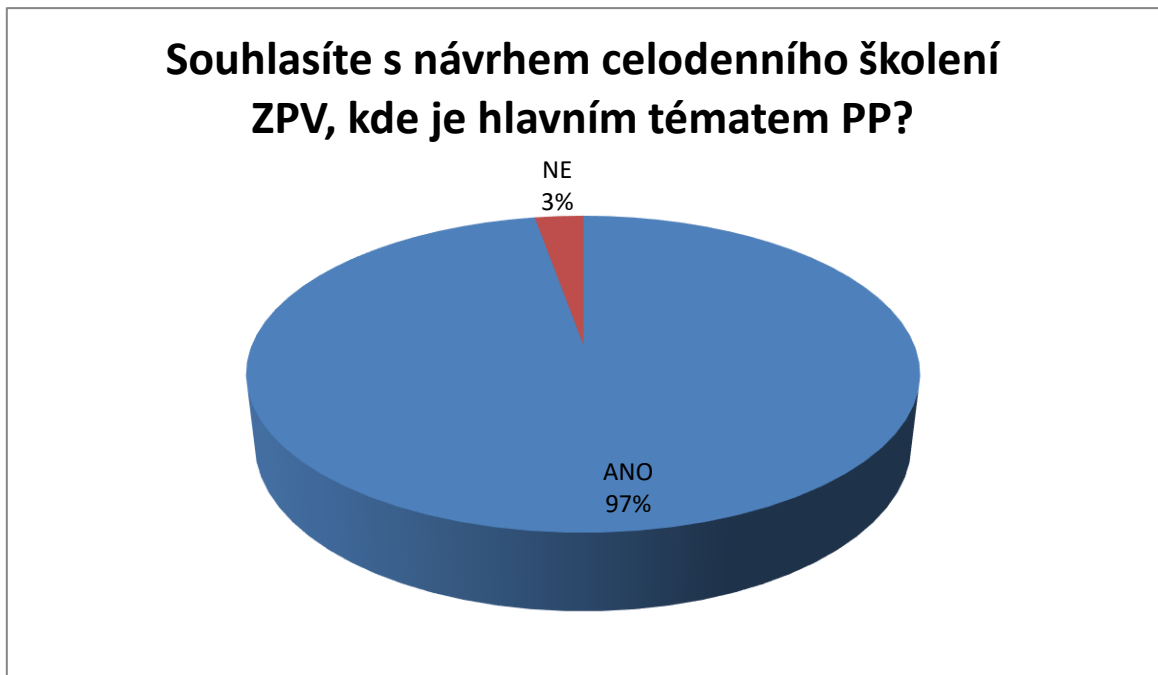

Graf 35 Vliv školení MH na snadnější výuku první pomoci

Respondenti, kteří odpověděli ano v otázce č. 4 Dotazníku II, dále odpovídali na otázku A. Zde bylo zkoumáno, zda by centrální školení mládeže usnadnilo vedoucím kolektivů výuku první pomoci. V této otázce opět bez výjimky respondenti zvolili možnost ano (100 %). Z čehož vyplývá, že respondenti mají zájem zúčastnit se se svým kolektivem školení první pomoci. Grafické znázornění výsledků šetření nabízí graf č.35.

Otázka č. 5: Souhlasíte s návrhem celodenního školení ZPV, kde je hlavním tématem PP?

- a) Ano
- b) Ne

Graf 36 Celodenní školení s tématem PP

Otázka č. 5 Dotazníku II byla zaměřena na formu možného školení mládeže. Respondenti odpovídali, zda by souhlasili s organizovaným celodenním školením MH, které by bylo zaměřeno na veškeré disciplíny ZPV, avšak první pomoc a stanoviště zdravotníka by tedy byly stěžejním tématem. Většina dotázaných (97 %) uvedla odpověď ano, pouze 3 % dotázaných uvedla odpověď ne. Z výsledků tedy vyplývá, že o konání školení mládeže v oblasti ZPV se zaměřením na první pomoc je ze strany vedoucích kolektivů zájem. Otázka je graficky znázorněna grafem č.36.

Otázka č. 6: Shledali jste zásadní nedostatky v navrhovaném konceptu PP, které byste odstranili?

- a) Ano, jaké: _____
b) Ne

Graf 37 Zjištěné nedostatky v nové koncepci

V otázce č. 6 Dotazníku II odpovědělo pouze 35 dotázaných (což je 97 % z celkového počtu respondentů). Respondenti zde měli možnost vyjádřit, jaké shledali nedostatky v nově navrhované koncepci. Ze strany respondentů nebyl uveden žádný návrh na změnu a byla jednohlasně (100 %) uváděna možnost ne. Graficky je tato otázka vyjádřena v grafu č.37.

Otázka č. 7: Považujete první pomoc za stěžejní bod požární všestrannosti?

- a) Ano
- b) Ne

Graf 38 Důležitost první pomoci v rámci požární všestrannosti

V otázce č. 7 Dotazníku II byli respondenti dotazováni, zda považují první pomoc za stěžejní bod první pomoci. 81 % dotázaných uvedlo, že první pomoc za stěžejní bod požární všestrannosti považují. 19 % respondentů pak první pomoc za stěžejní v rámci požární ochrany nepovažuje. Grafické vyobrazení nabízí graf č.38.

Otázka č. 8: Jste ochotni zúčastnit se školení PP s kolektivem MH v rámci pilotního projektu?

- a) Ano
- b) Ne

Graf 39 Ochota účastnit se pilotního projektu

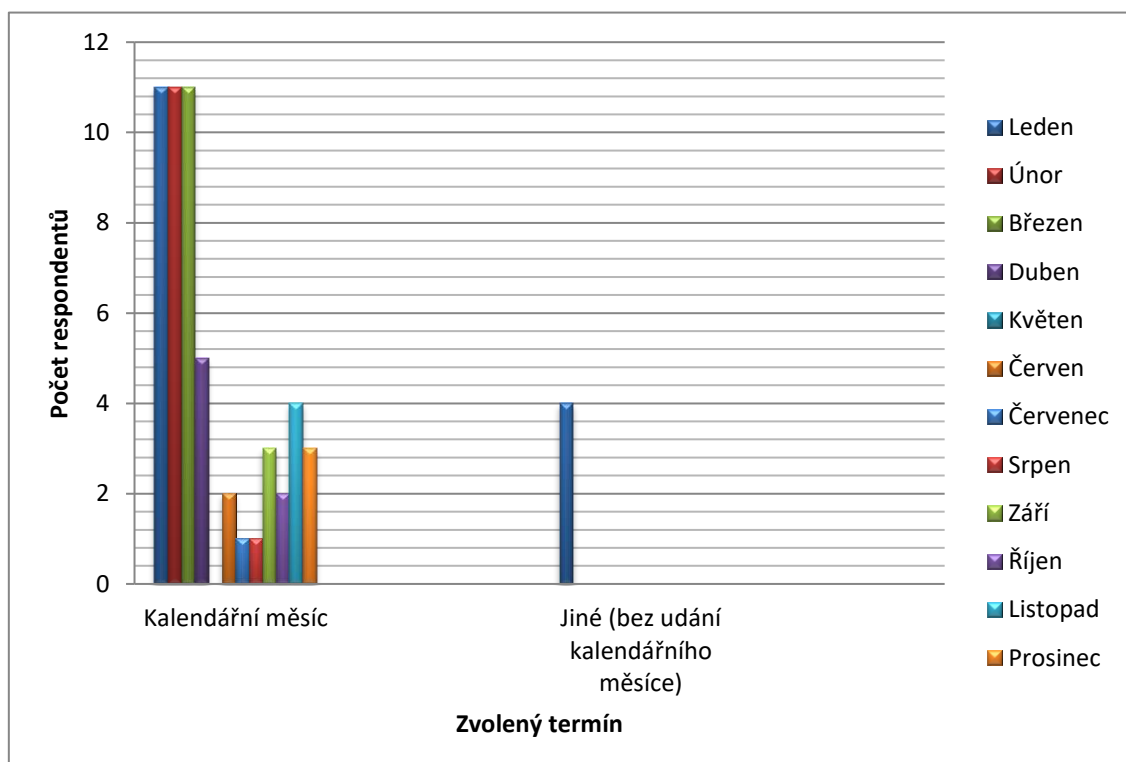
Poslední otázka dotazníkového šetření Dotazníku II zjišťovala zájem vedoucích kolektivů MH o účast na školení organizovaném v rámci pilotního projektu. 97 % respondentů by bylo ochotno se tohoto projektu zúčastnit, 3 % respondentů zájem nemají. Graficky vyjádřený výsledek vyobrazuje graf č. 39.

Respondenti, kteří by měli zájem o účast na školení pak dále odpovídali na podotázku A, kde se mohli vyjádřit k ideálnímu termínu školení. Tato položka byla do dotazníku zahrnuta záměrně, jelikož je velice obtížné provádět jakékoli školení v sezóně seriálu závodů MH. Hypotéza byla dotazníkovým šetřením potvrzena a měsíce v nichž probíhají závody nebyly respondenty preferovány. Naopak přední příčky zaujmuly zimní měsíce, jak přehledně znázorňuje graf č.40. Respondenti uváděly i více vhodných měsíců, celkem 31% respondentů uvedlo jako ideální měsíce leden, únor a březen, měsíc duben preferuje 14% dotázaných. Květen

nevedl žádný z respondentů, červen 6 %, červenec 3 %, srpen 3 %, září 8 %, říjen 6 %, listopad 11 % a prosinec 8 %. Celkem 11 % respondentů pak uvedlo jinou odpověď, kdy uváděli, že nepreferují žádný měsíc, že je jim to jedno, dále uváděli ideálně mimo sezónu atp.

PODOTÁZKA A: Ve kterém termínu by Vám školení nejlépe vyhovovalo?

Uveďte, prosím, číslo kalendářního měsíce: _____

Graf 40 Nejvíce vyhovující termín školení

10 Diskuse

Výzkumná otázka č.1: Jak v současné době probíhá školení?

Tato výzkumná otázka byla zkoumána v Dotazníku I v otázkách 4,5. Výsledky výzkumného šetření dokazují, že Školení mladých hasičů v SDH provádí v 89 % SDH vedoucí kolektivů mladých hasičů, pouze v 11 % SDH jsou MH školeni externistou. Ze zjištěných výsledků je tedy patrné, že vedoucí kolektivu MH by měl být dostatečně orientován v problematice první pomoci, měl by chápat nezbytnost život zachraňujících úkonů a měl by schopen provádět tyto úkony. Pouze takový vedoucí dokáže vzdělávat a vychovávat zdatného jedince, budoucího záchranáře, a tím naplňovat stanovené hlavní strategické cíle SH ČMS. Školení vedoucích kolektivů v oblasti první pomoci je součástí vzdělávacích kurzů, kterých se vedoucí účastní 1x za 2 roky. Koncepce vzdělávání vedoucích na těchto školeních by měla být zaměřena zejména na život zachraňující úkony. Ty jsou v rámci nové koncepce součástí stanoviště ZPV, primárně se tedy vedoucí vzdělává v této problematice, nacvičí správné postupy a bude lektorem evaluován, sekundárně bude interpretovat znalosti a dovednosti ve svém kolektivu. Vzdělávání a úkony a jejich řešení dle aktuálně platných postupů Guidelines 2015. K lepší orientaci v problematice byla vytvořena Stručná publikace život zachraňujících úkonů, jako příloha této práce, která obsahuje vzdělávací cíle. Vzdělávací cíle jsou v této publikaci obsaženy proto, aby vedoucím kolektivů MH nabídli zpětnou vazbu při jejich vzdělávání a byli si tak schopni ověřit, zda zvládají problematiku v oblasti afektivní, kognitivní i psycho – motorické. K lepšímu pochopení problematiky jsou vytvořeny přehledné algoritmy, které lze využít i jako učební pomůcku při následném vzdělávání MH. Výzkum dále dokazuje, že školení první pomoci se účastní v Kraji Vysočina 88 % vedoucích kolektivů. Forma školení je v 78 % teoreticko-praktická, 17 % praktická, 3 % teoretická a 2 % forma jiná, ale blíže nespecifikovaná, 12 % respondentů uvedlo, že v první pomoci nejsou proškoleni vůbec. Školení by mělo probíhat jednoznačně formou teoreticko – praktickou, kdy bude s odkazem na nově vzniklou publikaci život zachraňujících úkonů, školení členěno na výukové bloky, z nichž první blok bude zaměřen na teoretickou přípravu, druhý blok na praktický nácvik. Požadavky na školení první pomoci by bylo vhodné v souladu se Směrnicí hry Plamen, Směrnicí celoroční činnosti dorostu a Koncepcí činnosti s kolektivy MH do roku 2020 standardizovat, vytvořit centrální obsah vzdělávacího programu s jednotnou evaluací,

kteřá by jednoznačně zvýšila úroveň vzdělávání a dala jistou měřitelnost efektu těchto vzdělávacích aktivit, což by mohlo být předmětem dalšího výzkumného šetření. Nutno uvést, že odkazy na Koncepti činnosti s kolektivy MH do roku 2020 jsou termínově hraniční, avšak nepozbydou smyslu ani po uvedeném datu, koncepce je tvořena do roku 2020, protože se jedná o volební rok, kdy po nástupu nových funkcionářů mohou být navrženy změny a koncepce bude aktualizována, hlavní cíle a myšlenky však zůstanou v souladu se Stanovami SH ČMS beze změny.

Výzkumná otázka č. 2 a 3: Mají MH ve vašem SDH již nějaké znalosti PP získané v rámci jiných školení? Jsou vzdělávání MH jinde než v rámci školy školu?

Výzkum je dále zaměřen na MH a byl zkoumán dotazníkovou položkou č. 6 v Dotazníku I. Zkoumá, zda se MH poprvé s problematikou první pomoci setkávají v kolektivech MH či dříve. 61 % MH již jisté znalosti v oblasti první pomoci má, v 71 % ze školy, ve 23 % MH nabývá této znalosti v rámci jiné mimoškolní aktivity, zbylých 6 % respondentů neví, kde MH nabývají těchto znalostí. 39 % respondentů uvádí, že MH nemají se vzděláváním v oblasti první pomoci žádnou zkušenost. Jelikož výzkum probíhal v rámci Kraje Vysočina, nutno zmínit, že v kraji současně probíhá projekt První pomoc do škol. Projekt cílený na různé věkové skupiny žáků a studentů. V rámci tohoto projektu jsou žáci a studenti proškoleni zdravotnickými záchranáři záchranné služby. Školení žáků v tomto projektu je zaměřeno jednak na život zachraňující úkony, jednak na komunikaci s dispečerem tísňové linky aj. Školení probíhá formou teoreticko – praktickou. Za výhodu školení lze považovat fakt, že žáci jsou školeni externími odborníky, což činí školení bezesporu poutavé a žáci jsou motivováni. Proto i školení první pomoci v rámci kolektivů MH je vhodné obohatit o exkurzi na záchranné službě či návštěvu odborníka z praxe.

Výzkumná otázka č.4: Uvítalo by alespoň 80 % respondentů modernizaci zdravotvědy na ZVP?

Výzkumná otázka č. 4 byly zkoumány v Dotazníku I v otázkách 5 C, 8, 9, 10, 11 a 14. Z výzkumu vyplývá, že 71 % dotázaných považuje aktuální pojetí zdravotvědy za nemoderní a 93 % z těchto by uvítalo modernizaci stanoviště základů zdravotvědy, stejně jako modernizaci vzdělávacího konceptu první pomoci. V rámci kolektivů MH je první pomoc a zdravotvěda vyučována v souvislosti s plněním specializací a přípravou na ZPV, kterou se zabývám. Současná koncepce stanoviště základů první pomoci na ZPV

jak ve Hře Plamen, tak v Celoroční činnosti dorostu je zastaralá. V rámci Hry Plamen stanoviště základů první pomoci čítá přetrvávající prvky branné výchovy, což je výhodou, avšak postupy ošetřování jsou neaktuální a hodnocení neadekvátní. Zdravověda se zabývá stavy, které nejsou život ani zdraví ohrožující. Prvním úkolem je ošetření kolene šátkovým obvazem pozbývá smyslu zvážíme-li, že krvácení z této části těla bude zřídka masivní, připustíme-li možnost poranění velké cévy v této oblasti, pak je nutné ošetřit místo kompresním obvazem, nikoli šátkovým. Hodnocení výkonu je přehnaně striktní, penalizované umístění uzlu na vnitřní straně stehna je neadekvátní, současné trendy první pomoci jsou zacíleny spíše na efekt ošetření a výsledek, než na pohodlí pacienta a detail. Druhým úkolem je šátkový obvaz horní končetiny, který je naopak stále aktuální a v praxi dobře aplikovatelný. Ošetření doplněné o transport pacienta pomocí živé berle považují za přínosné.

Stanoviště základů první pomoci v rámci Celoročního kola dorostu je postaveno na tématech vydávaných Ústředím. Zde jednoznačně vyžaduje kritiku absolutní vytržení témat z kontextu. Dorostu není předložen ucelený materiál, který nabídne stručný exkurz do fyziologie a patologie. Jedná se tedy o slepé, strohé a přímočaré nastudování, mnohdy nepochopeného tématu, které není nikterak založeno na praktických dovednostech. Mnohdy jsou témata zavádějící. Nelze argumentovat tím, že dorost má k dispozici odbornou literaturu zahrnující kapitoly první pomoci, bezpochyby ano. Není však možné očekávat takovou vlastní iniciativu a zájem o témata, zvláště když nebudou nadstandartní znalosti nikterak ohodnoceny a neproběhne komplexní evaluace mající motivační charakter. Naopak poskytneme-li dorostu ucelený, avšak stručný materiál, můžeme očekávat pozitivní reakci. Je zřejmé, že právě zařazení praktického nácviku do výuky první pomoci přinese onu zmíněnou motivaci. V rámci nové koncepce zdravovědy na ZPV může dorost k samostudiu použít Stručnou publikaci život zachraňujících úkonů a obrazové algoritmy. Hasiči dorosteneckého věku bezesporu ocení exkurzi či přednášku externisty, která pro ně bude motivací.

Výzkumná otázka č. 5: Jsou všichni respondenti obeznámeni o dostupnosti výukových materiálů?

Touto výzkumnou otázkou jsem se zabývala v Dotazníku I v otázkách 12, 13. Výsledky dotazníkového šetření dokazují, že 51 % dotázaných uvádí, že v rámci SH ČMS existuje dostatečné množství výukových materiálů, 49 % uvádí, že dostatečné množství materiálů k dispozici není. Dostatečné množství výukových materiálů vydaných SH ČMS existuje dostatek, SH ČMS má propracované webové stránky, na nichž je dostatek vzdělávacích a výukových materiálů, a to nejen pro oblast první pomoci a zdravotní péče. Tištěné materiály a knihy lze vyzvednout na příslušném OSH. Informovanost vedoucích o tom, kde lze materiály vyzvednout je vcelku nízká, pouze 41 % dotázaných je informováno, zbylých 59 % informováno není.

Výzkumná otázka č. 6: Je alespoň 80 % vedoucích ochotno se podílet na modernizované koncepci?

Výzkumná otázka č.6 byla zkoumána Dotazníkem I v položkách 14 a 17. Vcelku kladné stanovisko zaujímají dotázaní k možnosti absolvování pilotního projektu nové vzdělávací koncepce, kdy 92 % dotázaných je ochotných se projektu zúčastnit. 91 % dotázaných pak pokládá za vhodné uspořádat celodenní školení první pomoci pro MH s následnými modelovými situacemi. Ze strany vedoucích kolektivů MH vládne ochota podpořit takovéto školení finanční částkou, která činí v průměru 5185,50 Kč. 85 % respondentů se ale domnívá, že v rámci jejich příslušného OSH je reálné konat takovéto školení na dobrovolnické či na bezplatné bázi, a to např. ve spolupráci se záchrannou službou. Výzkumná otázka, která si kladla za cíl zjistit, zda je ochota o modernizaci koncepce alespoň u 80 % respondentů byla na základě výše interpretovaných výsledků naplněna.

Současně byla zjištěna nespokojenost vedoucích kolektivů MH s aktuální koncepcí stanoviště základů zdravotní péče na ZPV a zájem ze strany vedoucích kolektivů MH

modernizaci stanoviště základů první pomoci. Výsledky interpretované na základě vyhodnocení Dotazníku I dokazují, že vedoucí kolektivů nejsou spokojeni s aktuální koncepcí a pojetím zdravotní péče na ZPV. Tímto zjištěním byl naplněn jeden z cílů této práce. Na základě výsledků byla vytvořena a příslušné cílové skupině vedoucích kolektivů MH představena nová koncepce stanoviště ZPV, pojetí stanoviště v souladu s aktuálními trendy první pomoci, Guidelines 2015 a doporučeními European Resuscitation Council

a České resuscitační rady. Koncept diametrálně odlišný, obsáhlý, vyžadující precizní přípravu a trénink vedoucích kolektivů MH, koncept zaměřený teoreticko – prakticky, jehož výsledkem je kvalitně proškolený vedoucí, který interpretuje poznatky a dovednosti v kolektivu MH. Účelný koncept obohacen o nově vzniklou publikaci život zachraňujících úkonů a obrazové algoritmy, které doplní nově postavené zadání úkolu na stanovišti zdravotní péče na ZPV. Stanoviště nově rozdělené dle věkových kategorií a jim přizpůsobená obtížnost. Koncept zachovává jisté prvky původního postavení stanoviště – zejména u mladší věkové kategorie, současně je modernizován a aktualizován a zaměřen na záchranu života, která však bude nejen pochopena a zvládnuta, ale rozvine osobnost vedoucího a MH i na kognitivní úrovni. Hodnocení úkolů pak věcně odráží závažnost chyby, pouze chyby mající zásadní vliv na výkon jsou penalizovány. Vytvořením a předložením nové koncepce byl naplněn jeden z cílů. Po představení výše uvedeného konceptu byli respondenti podrobeni dotazníkovému šetření pomocí Dotazníku II.

Výzkumná otázka č. 7: Souhlasí alespoň 80 % respondentů s nově navrhovaným konceptem?

Výzkumná otázka č. 7 byla zkoumána Dotazníkem II. Ačkoli představená koncepce, jak již bylo výše uvedeno, čítá důslednější a časově náročnou přípravu, výsledky dotazníkového šetření jsou překvapivé a velice pozitivní. Respondenti se jednohlasně (100 %) shodují na přínose nového konceptu výuky první pomoci zaměřeného na život zachraňující úkony. 92 % dotázaných považuje navrhované změny za zásadní, 8 % nikoli. Tyto výsledky tedy jasně prokazují zájem o změnu zastaralé koncepce. 94 % dotázaných se domnívá, že je reálné tento koncept realizovat v praxi. Výzkumná otázka tak byla naplněna. Jednohlasně (100 %) pak respondenti uvádí zájem o absolvování školení první pomoci s kolektivem MH, opět panuje jednoznačná shoda ve tvrzení, že právě takové školení by vedoucím usnadnilo výuku první pomoci. 97 % respondentů souhlasí s konáním celodenního školení ZPV, kde je hlavním tématem první pomoc. Bezesporu aby mohlo proběhnout takovéto školení, je nutné zajistit vhodné lektory, tzn. ideálně odborníky z praxe, kteří jsou dobře orientováni v problematice. Tito lektori by také měli být obeznámeni se zněním a zadáním úkolů, aby byli schopni MH dobře připravit. Proškolení lektorů zajistí vždy před začátkem školení MH vedoucí rady mládeže příslušného OSH, případně KSH dle domluvy. Vedoucí kolektivů neshledali v navrhovaném konceptu žádný nedostatek, který by odstranili. Pochopitelně nutno předpokládat, že nedostatky by odhalilo až samotné spuštění pilotního a následně nultého projektu. 81 % dotázaných považuje

první pomoc za stěžejní bod požární všestrannosti. Toto téma je k diskusi, požární všestrannost je postavena na faktické všestrannosti, avšak hasič z řad dobrovolníků může nejčastěji v reálném životě využít právě první pomoc, právě proto je na ni kladen v nové koncepci takový zřetel. Z výzkumu vyplývá, že i vedoucí kolektivů MH jsou si vědomi důležitosti první pomoci a zdravotní péče, jelikož 97 % dotázaných je ochotných zúčastnit se se svým kolektivem MH školení první pomoci v rámci pilotního projektu, termínově pak ideálně v prvním čtvrtletí kalendářního roku. Zjištěním zájmu o prezentovanou koncepci byl naplněn jeden z cílů práce. Na základě zjištěných výsledků a dat bude v rámci Kraje Vysočina OSH Třebíč uspořádáno pilotní školení první pomoci pro kolektivy MH. Účast sborů na této akci bude plně v režii sborů a založena na dobrovolné účasti. Vedoucí kolektivů budou o konání této akce uvědoměni elektronickou poštou, přihlášky na akci budou závazné. MH bude představen a simulován nový koncept stanoviště zdravotní péče na ZPV a bude předmětem dalšího výzkumného šetření a porovnávání, jaká je efektivita konceptu, jaká je jeho skutečná realizovatelnost a jaký je zájem MH a vedoucích o tento koncept v praxi.

11 Závěr

V teoretické části mé diplomové práce se zabývám podrobným popisem zájmového vzdělávání dospělých, vzděláváním v rámci SH ČMS, historií dobrovolného hasičstva v Českých zemích, organizací, funkcemi a činnostmi dobrovolného hasičstva, jakožto občanského spolku zřizovaného Sdružením hasičů Čech, Moravy a Slezska. Specifickou cílovou skupinou vzdělávání dospělých jsou vedoucí kolektivů mladých hasičů, okrajově také instruktoři působící v kolektivech mladých hasičů. Tato specifická skupina byla podrobena dotazníkovému výzkumnému šetření. V rámci tohoto šetření byly zodpovězeny všechny stanovené výzkumné otázky a naplněny cíle.

Ze získaných výsledků vyplývá, že současné pojetí zdravotní péče na ZPV je zastaralé, neaktuální, neshoduje se se současnými trendy první pomoci. Vedoucí kolektivů MH považují toto za palčivý problém ZPV a z jejich strany je zájem o koncepci novou. Nová koncepce zaměřená na život zachraňující úkony, ač čítá rozsáhlejší a náročnější přípravu a celkovou organizaci ZPV je přínosem pro běžný život MH, jakožto členů společnosti. Vedoucí kolektivů MH návrh nové koncepce vítají a jsou ochotni účastnit se společně se svými kolektivy MH pilotního projektu této koncepce, jejíž součástí je školení MH v oblasti první pomoci.

Inovace stanoviště základů první pomoci čítá jednak stránku výuky a jednak stránku organizační. Stran výuky byly vytvořeny přehledné algoritmy a vysvětlivky čítající nejzávažnější stavy první pomoci, nabízejí jak vedoucím, tak MH teoretický a obrazový náhled do problematiky. Právě tyto materiály v rámci realizace školení MH budou sloužit, jako vodítko jak lektora, tak účastníka vzdělávací akce, kam si může zanést poznámky a doplňující informace a zajímavosti nabyté od lektora. Dalším nově vzniklým materiálem je vložka Směrnic Hry PLAMEN a Směrnic Celoroční činnosti dorostu, která má v podstatě nahradit současné znění Směrnic a zadání stanoviště základů zdravotní péče na ZPV. Co do organizační stránky inovace konceptu, je třeba zvolit garanta vzdělávání a dostatek kvalitních lektorů, což je v kompetenci garanta a příslušných OSH. Dále je nezbytné zajistit proškolení těchto lektorů, aby byli dobře obeznámeni se zadáním úkolů příslušného stanoviště. Rozhodčí na stanovišti musí znát nový koncept, stejně tak i pravidla pro udělování trestných bodů hlídce či jednotlivci. Materiální vybavení pro nácvik i závod je taktéž v kompetenci příslušného OSH, které buď zajistí nákup nebo smluvní zapůjčení

resuscitačního modelu např. od oblastního střediska ČČK, HZS atd. Pro přehlednější uspořádání navrhovaných změn je vytvořeno následující členění na fáze.

Změna konceptu proběhne v několika fázích:

1. Fáze:

- a) Změna Směrnic Hry Plamen a celoroční činnost dorostu
- b) Vytvoření studijních materiálů – teoretických a obrazových algoritmů
- c) Proškolení vedoucích kolektivů, předložení nového konceptu

2. Fáze

- a) Organizační zajištění
 - (1) Stanovení rozpočtu
 - (2) Zajištění a proškolení lektora
 - (3) Zajištění resuscitačního modelu
 - (4) Zajištění prostorů pro školení
 - (5) Zajištění figurantů pro modelové situace
 - (6) Zajištění zdravotnického materiálu pro modelové situace
- b) Realizace pilotního projektu –školení první pomoci MH
 - (1) Uvědomění SDH o konání akce
 - (2) Zajištění odměn pro účastníky
 - (3) Příprava evaluačních materiálů
 - (4) Dotazníky – spokojenost s projektem

3. Fáze:

- a) Školení organizátorů ZPV, rozhodčích ZPV

4. Fáze:

- a) Pilotní ZPV s novým zadáním úkolů zdravotní péče
- b) Dotazníky – sběr dat, průzkum spokojenosti závodníků, organizátorů, vedoucích kolektivů, rozhodčích
- c) Změny na základě získaných dat, tvorba nulté verze

5. Fáze:

- a) Změna ve Směrnici Hry PLAMEN a Směrnici Celoroční činnosti dorostu
- b) Stanovení garanta v rámci ČR pro SH ČMS – zodpovídá za změny v Guidelines, inovuje Směrnice dle aktuálních trendů první pomoci (*vytvořená koncepce jest v souladu s Guidelines 2015*)
- c) Realizace nulté verze nového konceptu stanoviště zdravotní péče na ZPV

6. Fáze:

- a) Sběr dat, průzkumy efektivity a spokojenosti s aktuálním konceptem
- b) Stálá inovace dle Guidliness

12 Souhrn

Cílem této práce bylo zjistit zájem vedoucích kolektivů MH o změnu koncepce výuky první pomoci u MH a o novou konceptualizaci stanoviště základů první pomoci na ZPV.

Výzkumná data byla získávána dotazníkovou metodou, k jejich získání byly užity dva dotazníky. Skupina respondentů byla zvolena z řad vedoucích kolektivů MH, kteří byli současně cílovou skupinou výzkumu. V rámci prvního dotazníkového šetření byl zjišťován zájem vedoucích kolektivů MH o nový koncept vzdělávání. Následně byl této skupině nový koncept představen a druhým dotazníkovým šetřením byl zjišťován zájem o realizaci tohoto konceptu v praxi. Výsledná data obou dotazníkových šetření byla přehledně zpracována do grafů.

Ze zjištěných výsledků vyplývá, že vedoucí kolektivů MH nejsou spokojeni s aktuálním pojetím první pomoci na stanovišti základů první pomoci na ZPV. Vedoucí kolektivů upřednostňují obtížnější, ale pragmatičtější pojetí koncepce zaměřené na život zachraňující úkony.

Na základě výzkumného šetření byly navrženy a zpracovány změny, které přispějí k efektivnímu pojetí zdravotní péče a první pomoci na ZPV.

13 Summary

The aim of this thesis was to find out the interest of the team leaders of the collectives of young volunteer firefighters in changing the concept of teaching first aid at young volunteer firefighter collectives and in the new conceptualization of the first aid basics at Fire Versatility Competition.

The research data were obtained by a questionnaire method, two questionnaires were used to obtain them. The group of respondents was selected from the group of the team leaders of the young firefighter teams who were also the target group of the research. The first questionnaire survey examined the interest of the young firefighter collective leaders in a new concept of education. Subsequently a new concept was introduced to this group. The second questionnaire survey showed interest in the implementation of this concept in practice. The resulting data of both questionnaire surveys were clearly arranged into graphs.

The results show that the leaders of the young firefighter collectives are not satisfied with the current concept of first aid at the first aid base at the Fire Versatility Competition. Team leaders prefer a more difficult but pragmatic approach to a life-saving concept.

Based on the research, changes were proposed and elaborated that will contribute to an effective conception of health science and first aid at Fire Versatility Competition.

14 Seznam příloh

PŘÍLOHA A Dotazník I	99
PŘÍLOHA B Dotazník II	103
PŘÍLOHA C Současné znění Směrnice Hry PLAMEN, 2016.....	105
PŘÍLOHA D Současné znění Směrnice Celoroční činnosti dorostu, 2007.....	107
PŘÍLOHA E Nové znění Směrnice Hry Plamen a Směrnice Celoroční činnosti dorostu	108
PŘÍLOHA F - volná příloha	122

15 Přílohy

PŘÍLOHA A Dotazník I

DOTAZNÍK I.

Vážení hasiči,

prosím Vás o vyplnění anonymního dotazníku, který se týká výuky první pomoci v kolektivech mladých hasičů v Kraji Vysočina. Dotazník je určen pro vedoucí kolektivů mladých hasičů, jeho výsledky mají prověřit, mimo jiné, zájem vedoucích kolektivů mladých hasičů o změnu konceptu výuky první pomoci. Nový koncept by se oproti aktuálním úkolům zdravotní péče na závodě požární všestrannosti zaměřil primárně na život zachraňující úkony. Důraz by tedy více než detail, byl kladen na kvalitu a efektivitu poskytnuté první pomoci a minimalizaci následků náhlého ohoření či úrazu zachraňovaného.

Výsledky tohoto šetření budou zpracovány a využívány výhradně v rámci mé diplomové práce. Veškeré Vaše podněty velice ráda uvítám.

Děkuji za Váš čas.

Pavlína Havlenová

studentka Univerzity Palackého v Olomouci, SDH Vladislav

Zkratky užití v dotazníku:

SDH – sbor dobrovolných hasičů, **MH** – mladí hasiči, **PP** – první pomoc, **ZPV** – závod požární všestrannosti, **SH ČMS** – Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

1. Jsem členem SDH v Okresním sdružení hasičů:

- a) Jihlava
- b) Třebíč
- c) Havlíčkův Brod
- d) Žďár nad Sázavou
- e) Pelhřimov

2. Kolektiv MH SDH čítá členů:

- a) Max. 10 členů
- b) Více jak 10 členů

3. Vedení kolektivu MH se věnuji:

- a) Méně než 5 let
- b) 5 – 10 let
- c) Více jak 10 let

4. První pomoc MH ve vašem SDH učí:

- a) Vedoucí kolektivu
- b) Externí osoba – kdo: _____

5. Jsou vedoucí kolektivů MH ve Vašem kraji školeni v první pomoci?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud jste v otázce č. 5 odpověděl/a ano, prosím vyplňte:

A. Vedoucí kolektivů MH jsou školeni:

- a) Individuálně dle sboru
- b) Celoplošně v rámci okresu na školení vedoucích kolektivů MH

B. Školení vedoucích kolektivů MH probíhá formou:

- a) Teoretickou
- b) Praktickou
- c) Teoreticko – praktickou
- d) Jinou: _____

C. Školení vedoucích kolektivů MH je dle mého názoru:

- a) Dostatečné
- b) Nedostatečné

6. **Mají MH ve vašem SDH již nějaké znalosti v oblasti PP získané v rámci jiných školení?**

- a) Ano
- b) Ne

Pokud jste v otázce 6 odpověděl/a ano, prosím vyplňte:

A. MH jsou obvykle proškoleni:

- a) V rámci školy
- b) V rámci jiné mimoškolní aktivity, než SDH
- c) Nevím

B. Víte, že v Kraji Vysočina probíhá projekt První pomoc do škol?

- a) Ano
- b) Ne

C. Pokud ano, zaznamenali jste u MH progres ve znalostech první pomoci od zahájení projektu?

- a) Ano
- b) Ne

7. **Výuku první pomoci v rámci členství v SDH považují za důležitou:**

- a) Ano
- b) Ne

8. **Uvítala/a bych proškolení v oblasti první pomoci MH externistou (záchranář, zdravotník...):**

- a) Ano
- b) Ne

9. **Myslíte si, že je reálné konat komplexní školení MH PP v rámci okrsku, okresu externistou – záchranářem, zdravotníkem?**

- a) Ano
- b) Ne

A. Pokud ano, uvítali byste toto školení:

- a) Ano
- b) Ne

10. **Považujete aktuální koncepci výuky první pomoci MH na ZPV (šátkové obvazy...) za moderní?**

- a) Ano
- b) Ne

11. **Uvítali byste modernizaci úkolů na ZPV – koncept postavený na základních život zachraňujících úkonech:**

- a) Ano
- b) Ne

12. **Myslíte si, že v rámci SH ČMS existuje dostatečné množství materiálů k výuce první pomoci?**

- a) Ano
- b) Ne

13. **Jste informováni o místech, kde lze vyzvednout materiály?**

- a) Ano
- b) Ne

14. **Jste ochotni absolvovat pilotní představení případného nového konceptu výuky první pomoci MH?**

- a) Ano
- b) Ne

15. **Myslíte si, že je vhodné v rámci nové konceptualizace PP u MH zařadit do směrnic neodkladnou resuscitaci?**

- a) Ano
- b) Ne

16. Učíte MH PP jindy než při přípravě na ZPV?

- a) Ano, kdy (interval) _____
- b) Ne

17. Myslíte si, že by bylo vhodné uspořádat školení PP pro MH a následně modelové situace?

- a) Ano
- b) Ne

A. Pokud ano, jakou formu byste uvítali:

- a) Pouze školení PP a modelové situace
- b) Obecná příprava na ZPV
- c) Jiné: _____

B. Jakou časovou dotaci byste byli schopni poskytnout:

- a) Celodenní školení
- b) Vícedenní

C. Jaké finanční prostředky byste byli v rámci SDH schopni uvolnit na lektora a pomůcky?

D. Domníváte se, že je v rámci Vašeho OSH reálné konat tato školení bezplatně – na dobrovolnické bázi, např. ve spolupráci se záchranou službou?

- a) Ano
- b) Ne

PŘÍLOHA B Dotazník II

DOTAZNÍK II.

Sestry hasičky, bratři hasiči, vážení vedoucí kolektivů mladých hasičů,

velice Vám děkuji za absolvování školení první pomoci, kde Vám byla kompletně představena vize nové konceptualizace první pomoci v rámci závodu požární všestrannosti. Následující anonymní dotazník Vám předkládám, jako zpětnou vazbu a v podstatě hodnocení prezentovaného návrhu. Výsledky dotazníkového šetření budou užity výhradně pro zpracování mé diplomové práce na Změna konceptu výuky první pomoci mladých hasičů na závodu požární všestrannosti.

Pavλίna Havlenová

studentka Univerzity Palackého v Olomouci, SDH Vladislav

Zkratky užívané v dotazníku:

SDH – sbor dobrovolných hasičů, **MH** – mladí hasiči, **PP** – první pomoc, **ZPV** – závod požární všestrannosti

1. **Považujete nový koncept výuky první pomoci – zaměřený na život zachraňující úkony - za přínosný?**
 - c) Ano
 - d) Ne
2. **Jsou pro Vás navrhované změny zásadní?**
 - c) Ano
 - d) Ne
3. **Domníváte se, že je reálné tento koncept aplikovat v praxi?**
 - c) Ano
 - d) Ne
4. **Měli byste zájem absolvovat školení první pomoci s kolektivem mladých hasičů?**
 - c) Ano
 - d) Ne

Pokud jste v otázce 4 odpověděl/a ano:

A. Usnadnilo by Vám školení mladých hasičů výuku PP?

- c) Ano
- d) Ne

5. Souhlasíte s návrhem celodenního školení ZPV, kde je hlavním tématem PP?

- c) Ano
- d) Ne

6. Shledali jste zásadní nedostatky v navrhovaném konceptu PP, které byste odstranili?

- c) Ano, jaké: _____
- d) Ne

7. Považujete první pomoc za stěžejní bod požární všestrannosti??

- c) Ano
- d) Ne

8. Jste ochotni zúčastnit se školení PP s kolektivem MH v rámci pilotního projektu?

- c) Ano
- d) Ne

Pokud jste v otázce 8 odpověděl/a ano:

A. Ve kterém termínu by Vám školení nejlépe vyhovovalo?

Uveďte, prosím, číslo kalendářního měsíce: _____

PŘÍLOHA C Současné znění Směrnic Hry PLAMEN, 2016

K4 – ZÁKLADY PRVNÍ POMOCI

Členové hlídky se rozdělí na trojici a dvojici.

1. úkol

Ve trojici provedou na jednom soutěžícím obvaz zraněného kolena třícípým šátkem a přenesou jej na vzdálenost 20 m (pomocí stoličky z lidských rukou). Šátek je nutné nejprve složit dle Obr. 33. Takto připravený přiložit na ránu (koleno) a upevnit zkřížením vzadu a vytvořením libovolného uzlu vepředu nad ránou nebo na vnější straně končetiny tak, aby uzel nepřekážel zraněnému.

Ošetření zranění musí odpovídat předchozímu popisu i po provedení transportu.

Posouzení správnosti ošetření:

- zraněné koleno musí být překryto šátkem, nesmí být volné (např. cípy šátku nad a pod ním),
- uzel, kterým je šátek upevněn, musí být nad kolenem, a to buď přímo nad ním, nebo na vnější straně nohy, nesmí být na vnitřní straně nohy nebo pod kolenem na kterékoliv straně,
- při transportu se nesmí obvaz posunout tak, aby zůstalo koleno odkryté,
- není definováno, které koleno je nutno ošetřit, výběr je na soutěžní hlídce
- v případě, že po ukončení transportu ošetření neodpovídá popisu, hodnotí se jako nesprávné ošetření, přestože před transportem bylo v pořádku (transport se hodnotí zvlášť).

Posouzení správnosti transportu:

- zraněný soutěžící se během transportu nesmí v žádném okamžiku dotknout jakoukoliv částí těla země,
- při transportu je možno vytýčit trasu pro transport tak, aby začátek i konec transportu byl na jednom místě.

2. úkol

Ve dvojici znehybní jeden soutěžící druhému poraněnou horní končetinu pomocí třícípého šátku a doprovodí jej (tzv. živou berlou = nezraněnou horní končetinu položí zraněný ošetřovatelí okolo krku dle Obr. 33, ošetřovatel uchopí zraněného v pase) na určitou vzdálenost.

Znehybnění musí být provedeno dle nákresu na Obr. 33, prsty zraněné ruky musí být pevně fixovány v šátku, nesmí vyčnívat více než 2 cm. Šátek je za krkem spojen pomocí libovolného uzlu a u loktu je zpevněn buď uzlem, nebo pomocí spínacího špendlíku.

Odsun zraněného se provádí na vzdálenost 20 m, přičemž výchozí i cílová místa přesunu mohou být na jednom místě stanoviště disciplíny. Fixace zraněné horní končetiny musí být pevná i po provedení transportu.

Zraněný člen hlídky nesmí při plnění disciplíny jakýmkoliv způsobem pomáhat nebo spolupracovat – ani náznakem či přímou radou!

Posouzení správnosti ošetření:

- cíp šátku, který má zraněný soutěžící bliž k tělu, musí vést na stranu krku u zraněné ruky, vzdálenější cíp šátku na stranu krku ke zdravé ruce,
- prsty nesmějí vyčnívat ze šátku více než 2 cm,
- na loktu zraněné ruky musí být šátek zpevněn spínacím špendlíkem nebo libovolným uzlem,
- způsob uvázání uzlu, kterým je šátek spojen za krkem, se nehodnotí.

Posouzení správnosti přesunu:

- zraněný soutěžící musí mít nezraněnou ruku po dobu transportu kolem ramen ošetřovatele,
- ošetřovatel musí mít ruku po dobu transportu kolem pasu zraněného.

Pro ošetření obou druhů zranění se doporučuje připravit dostatečně veliké třícípé šátky, aby se zamezilo případným problémům s ošetřením vyspělejších soutěžících.

Obr. 33

PŘÍLOHA D Současné znění Směrnic Celoroční činnosti dorostu, 2007

K6 – základy první pomoci

Každý soutěžící si vylosuje jeden z pěti druhů zranění a ústně popíše:

1. příznaky vylosovaného zranění
2. ošetření zranění za pomoci běžně vybavené lékárničky, event. nutnost transportu zraněného k lékaři

Stanovení pěti druhů zranění provede Ústřední odborná rada mládeže SH ČMS vždy před začátkem příslušného ročníku.

Aktuální druhy zranění budou vždy k 1. 9. příslušného ročníku k dispozici na www.dh.cz a budou zaslány elektronickou poštou na jednotlivá OSH.

Hodnocení

- 1 trestný bod - nesprávně určené příznaky zranění
 - 2 trestné body - nesprávně nebo neúplně popsání ošetření zranění, event. transport k lékaři
- Hlídká max. 15 trestných bodů, jednotlivec max. 3 trestné body

(Směrnice Celoroční činnosti dorostu, 2007, str. 53)

PŘÍLOHA E Nové znění Směrnice Hry Plamen a Směrnice Celoroční činnosti dorostu

ANTRÉ

Nová strategie výuky první pomoci a nové koncipování stanoviště základů první pomoci na ZPV MH čítá mnohé změny. První zásadní změnou je potřeba vzdělávat vedoucí kolektivů tak, aby byli schopni efektivně předat znalosti a dovednosti MH a kvalitně je proškolit v oblastech první pomoci. Pro naplnění této potřeby byla vytvořena stručná metodologie výuky, která je doplněná obrázkovými algoritmy. Nabízí tak vedoucím kolektivů ucelený a obsáhlý studijní materiál, pomocí kterého jsou schopni naplnit vzdělávací potřebu tak, aby mohli nabyté znalosti předávat ve svých sborech. Metodologie si klade výukové cíle, a to jak v oblasti kognitivní, tak afektivní i psychomotorické. Vedoucí si tak může snadno ověřit, zda jsou tyto cíle naplněny a případně podstoupit náležité kroky a dostudovat nejasné oblasti.

Nová koncepce stanoviště základů první pomoci pro hru PLAMEN je nově rozdělena dle kategorií. MH ve věku do 11 let tedy plní odlišné úkoly, než v kategorii 11 – 15 let. V rámci kategorie do 11 let – mladších jsou zachovány prvky branné výchovy a od původního znění úkolu se liší jen v detailech a nepatrně. Tyto znalosti dají MH všeobecné základy první pomoci a jsou snadno zvládnutelné i pro mladší děti. Kategorie MH 11 – 15 let, tzn. starší má již koncepci značně obsáhlejší, náročnější a zcela odlišnou od původního znění. Hlídka řeší život zachraňující úkony, a to zástavu masivního krvácení, záklon hlavy u zjištěného bezdeší a resuscitaci. Tyto výkony pak demonstruje na ošetřovaném jedinci, zástavu dechu a resuscitaci na resuscitačním modelu. Úkoly jsou obsáhlejší a obtížnější, než v rámci původního znění, ale jsou pragmatické. Stejně tak i jejich hodnocení je zaměřeno pragmaticky, tzn. trestné body jsou udělovány za chyby, které v praxi mají fatální důsledky. Nová koncepce je tedy v obecné míře více než na detail, zaměřena pragmaticky.

Kategorie dorostu v původním znění dostávala Ústředím zadaná témata a oblasti první pomoci a teoreticky popisovala stav a příznaky. V rámci nové koncepce jednotlivec dorostenec provádí vždy resuscitaci demonstrovanou na modelu. Hlídka dorostenců provádí stejné úkoly, jako kategorie starších mladých hasičů, tzn. zástavu masivního krvácení, záklon hlavy u zjištěného bezdeší a resuscitaci.

Pravidla pro hodnocení a zatěžování trestnými body:

Součástí každého úkolu je hodnocení. Hodnocení je rozděleno na zatížení 3 trestnými body a 5 trestnými body. Pod každým úkolem je uvedeno maximální možné zatížení trestnými body.

ZÁVOD POŽÁRNÍ VŠESTRANNOSTI K4 MLADŠÍ (do 11 let)

V kategorii mladších mladých hasičů je nová verze stanoviště základů první pomoci koncipována tak, aby mladí hasiči získali všeobecné základy v první pomoci, a také aby byly zachovány prvky branné výchovy. Oproti předchozí verzi se nejedná o zásadní změny, rozdílem je ošetření masivního krvácení, které je na rozdíl od ošetření kolene, život zachraňujícím úkonem. Zásadní rozdíly jsou pak v hodnocení, kdy je kladen zřetel zejména na efektivitu provedeného ošetření.

Obecná pravidla pro stanoviště:

Hlídka si losuje kartičky se zadáním, dva členové hlídky si vylosují kartičku „šátkový obvaz - pacient,“ „šátkový obvaz - ošetřující,“ dva členové tříčlenné hlídky si vylosují kartičku „zástava krvácení,“ zbylý člen tříčlenného družstva vylosuje kartičku „telefonní čísla.“ Je zakázáno, aby člen dvoučlenné hlídky slovem či náznakem napomáhal členům druhého družstva a opačně. V takovém případě může vedoucí disciplíny rozhodnout o udělení plného počtu trestných bodů. Stejně tak jako ošetřovaný člen družstva nemůže napomáhat ošetřujícím členům. Toto chování je vyhodnoceno jako nesportovní.

Hlídka mladých hasičů věkové kategorie do 11 let se rozdělí na dvoučlenné a tříčlenné družstvo.

Dvoučlenné družstvo:

- provádí pomocí trojcípého šátku šátkový obvaz horní končetiny, následně pomocí tzv. živé berle transportuje pacienta

Tříčlenné družstvo:

- provádí zástavu masivního krvácení ze stehna pomocí vytvořeného kompresního obvazu, následně transportuje pacienta pomocí stoličky z rukou zachránců
- ten člen hlídky, který simuluje pacienta, jmenuje telefonní čísla složek integrovaného záchranného systému

Úkol 1: Ošetření horní končetiny (dvoučlenné družstvo)

Ten člen družstva, který si vylosoval pozici ošetřujícího, provede šátkový obvaz horní končetiny, a to tak, aby byl efektivní a funkční – viz obrázek.

Posouzení správnosti ošetření:

Posouzení správnosti ošetření ponecháno v původním znění Směrnice Hra PLAMEN str. 89.

- *cíp šátku, který má zraněný soutěžící blíž k tělu, musí vést na stranu krku u zraněné ruky, vzdálenější cíp šátku na stranu ke zdravé ruce,*
- *z šátku vyčnívají pouze poslední články prstů,*
- *na loktu zraněné ruky musí být šátek zpevněn spínacím špendlíkem nebo libovolným uzlem,*
- *způsob uvázání uzlu, kterým je šátek spojen za krkem se nehodnotí.*

(Směrnice Hra PLAMEN 2016, str. 89.)

Posouzení správnosti přesunu ponecháno v původním znění Směrnice str. 89.

Posouzení správnosti přesunu:

- *zraněný soutěžící musí mít nezraněnou ruku po dobu transportu kolem ramen ošetřujícího,*
- *ošetřující musí mít ruku po dobu transportu kolem pasu zraněného.*

(Směrnice Hra PLAMEN 2016, str. 89)

Hodnocení:

- *3 trestné body: z šátkového obvazu vyčnívá zápěstí, loket není zpevněn nebo je zpevněn málo, čímž činí obvaz neefektivní, živá berla byla provedena nesprávně*
- *5 trestných bodů: obvaz není v původním stavu po celou dobu transportu, ošetřovaný napomáhal v plnění úkolu radou či náznakem*

Maximální zatížení hlídky trestnými body v tomto úkolu činí: 5 trestných bodů.

Úkol: Zástava masivního krvácení (tříčlenné družstvo)

V tříčlenném družstvu provádějí 2 ošetřující zástavu masivního krvácení ze stehna, třetí člen družstva jmenuje telefonní čísla složek integrovaného záchranného systému. Ošetření krvácení probíhá za pomoci prostředků dostupných v lékárně – tzn. vytvoření kompresního (tlakového obvazu) za pomoci svinutého obinadla – viz obrázek.

Posouzení správnosti ošetření:

- obvaz je proveden v místě rány, je pevný, zakončení obvazu je řešeno uzlem nebo leukoplastí,
- obvaz musí zůstat v nezměněném stavu po celou dobu transportu,
- *v případě, že po ukončení transportu ošetření neodpovídá popisu, hodnotí se jako nesprávné ošetření, přestože před transportem bylo v pořádku (transport se hodnotí zvlášť).*

*(Posouzení správnosti ošetření ponecháno v původním znění,
Směrnice Hra PLAMEN 2016, str. 90)*

Posouzení správnosti přesunu:

- *zraněný soutěžící se nesmí v žádném okamžiku dotknout jakoukoliv částí těla země,*
- *při transportu je možno vytyčit trasu pro transport tak, aby začátek i konec transportu byl na jednom místě.*

*(Posouzení správnosti ošetření ponecháno v původním znění,
Směrnice Hra PLAMEN 2016, str. 90)*

Hodnocení:

- 3 trestné body: ošetřovaný se během transportu dotknul částí těla země
- 5 trestných bodů: obvaz netvoří kompresi (tlak), obvaz není v původním stavu po celou dobu transportu, pád ošetřovaného během transportu, ošetřovaný napomáhal v plnění úkolu radou či náznakem

Maximální zatížení hlídky trestnými body v tomto úkolu činí: 5 trestných bodů.

Obrazová příloha pro kategorii MH do 11 let:

Obrázek 2 Transport raněného

Zdroj obrázku: <https://mladez.dh.cz/images/Dokumenty/mladez/Plamen/Smernice-Plamen-2016/smernice-plamen-2016.pdf>

Obrázek 1 Transport raněného

Zdroj obrázku: <https://mladez.dh.cz/images/Dokumenty/mladez/Plamen/Smernice-Plamen-2016/smernice-plamen-2016.pdf>

Obrázek 3 Šátkový obvaz horní končetiny

Zdroj obrázku: <https://mladez.dh.cz/images/Dokumenty/mladez/Plamen/Smernice-Plamen-2016/smernice-plamen-2016.pdf>

ZÁVOD POŽÁRNÍ VŠESTRANNOSTI K4 STARŠÍ (11–15 let)

Zadání úkolu pro kategorii starších je zcela nové. Úkoly jsou zaměřeny na život zachraňující úkony a předpokládá se, že mladí hasiči jsou s problematikou obeznámeni do takové míry, že jsou schopni chápat i teoretické poznatky – viz metodické listy.

Obecná pravidla pro stanoviště:

Hlídka si vylosuje kartičky se zadáním úkolu, dva členové hlídky si vylosují kartičku „resuscitace“, dva členové kartičku „zástava krvácení“ a zbylý jeden člen „zástava dechu.“

Resuscitace:

- demonstruje na resuscitačním modelu nepřímou srdeční masáž, přičemž se 2x cca po 30 s vymění v kompresích hrudníku, členové hlídky provádí masáž včetně dýchání z úst do úst, avšak jsou obeznámeni, že v praxi jej provádět nemusí. Správný postup a hodnocení je popsán v metodickém listu viz. příloha.

Zástava masivního krvácení:

- Druhá dvojice provádí zástavu masivního krvácení, jeden z dvojice je figurantem, nikterak nezasahuje do postupu ošetření, radou ani náznakem. Masivní krvácení je ošetřeno vytvořením kompresního obvazu za použití dostupných prostředků v běžné lékárně

Zástava dechu

- Poslední z členů hlídky provádí záklon hlavy u zjištěného bezdeší, vyšetří pacienta, diagnostikuje bezvědomí, provede nezbytné úkony, pacienta s obnoveným dýcháním uloží do polohy na boku, přivolá pomoc.

Úkol 1: Resuscitace

Dvoučlenné družstvo demonstruje na resuscitačním modelu nepřímou srdeční masáž, přičemž se 2x cca po 30 s vymění v kompresích (stlačování) hrudníku, členové hlídky provádí masáž srdce, včetně dýchání z úst do úst, avšak jsou obeznámeni, že v praxi jej provádět nemusí. Správný postup a hodnocení je popsán v metodickém listu viz. příloha.

Posouzení správnosti:

- Byla provedena správná diagnostika zástavy oběhu
 - oslovení pacienta – bolestivý podnět – otočení do polohy na zádech – záklon hlavy – ověření průchodnosti dýchacích cest (čistá dutina ústní) – 10 s ověření, zda pacient dýchá – nedýchá – jeden z členů volá 155 – druhý zahajuje srdeční masáž
- Srdeční masáž je prováděna správně
 - pacient: poloha na zádech – správné umístění rukou záchránce (spojnice prsních bradavek uprostřed hrudníku) – frekvence 100–120/min – hloubka kompresí 6 cm (nemusí provádět v rámci anatomické stavby) – poměr 30:2 (posledních 5 stlačení odpočítávání) – vdechy do pacienta přiměřené – střídání záchránců s prodlevou max. 5 s
 - záchránci: poloha vkleče – propnuté lokty – dlaně spojené nebo na sobě – stlačování hrotem dlaně – komunikace

Hodnocení:

- nebyla provedena diagnostika zástavy oběhu:
 - 3 trestné body: nebylo provedeno oslovení + bolestivý podnět, dechová aktivita byla posuzována méně než 10 s
 - 5 trestných bodů: pacient nebyl uveden do polohy na zádech, nebyl proveden záklon hlavy, nebyla provedena kontrola dutiny ústní
- Resuscitace nebyla prováděna správně:
 - 3 trestné body: výlučně špatná poloha záchránce (nestabilní, klek na jedné noze), špatné spojení nebo položení dlaní, nedodržení frekvence 100–120/min, špatná komunikace (neodpočítávají posledních 5 stlačení),

úmyslně mělké komprese, nezacpe nos u vdechu, přerušení masáže na více jak 5s

➤ 5 trestných bodů: nesprávné určení středu hrudníku

• Ostatní trestné body:

➤ 3 trestné body: nepřivolání 155, prodleva před zahájením resuscitace delší než 10s

Maximální zatížení hlídky trestnými body v tomto úkolu činí: 13 trestných bodů.

Úkol 2: Zástava masivního krvácení

Dvoučlenné družstvo provádí zástavu masivního krvácení z horní nebo dolní končetiny. Ošetření krvácení probíhá za pomoci prostředků dostupných v lékárnice – tzn. vytvoření kompresního (tlakového obvazu) za pomoci svinutého obinadla – viz obrázek.

Posouzení správnosti ošetření:

- obvaz je proveden v místě rány, je pevný, zakončení obvazu je řešeno uzlem nebo leukoplastí

Hodnocení:

- 3 trestné body: obvaz není dostatečně efektivní, tzn. není komprese (tlak) v místě rány
- 5 trestných bodů: obvaz není dostatečně pevný, netvoří kompresi, po dokončení nedrží v původním stavu

Maximální zatížení hlídky trestnými body v tomto úkolu činí: 5 trestných bodů.

Úkol 3: Zástava dechu

Jednotlivec provádí diagnostiku zástavy dechu, a to dle postupu viz metodický list.

Posouzení správnosti:

- oslovení pacienta – bolestivý podnět – otočení do polohy na zádech –
záklon hlavy – ověření průchodnosti dýchacích cest (čistá dutina ústní) –
10s ověření zda pacient dýchá – dýchá = poloha na zádech nebo na boku –
nedýchá = resuscitace – 155

Hodnocení:

- 3 trestné body: nebylo provedeno oslovení + bolestivý podnět, dechová
aktivita byla posuzována méně než 10 s
- 5 trestných bodů: pacient nebyl uveden do polohy na zádech, nebyl
proveden záklon hlavy, nebyla provedena kontrola dutiny ústní

Maximální zatížení hlídky trestnými body v tomto úkolu činí: 5 trestných bodů.

DOROST

Hlídka 5 dorostenců nebo jednotlivců.

HLÍDKA DOROSTENCŮ

Úkol 1: Resuscitace

Dvoučlenné družstvo demonstruje na resuscitačním modelu nepřímou srdeční masáž, přičemž se 2x cca po 30 s vymění v kompresích (stlačování) hrudníku, členové hlídky provádí masáž srdce, včetně dýchání z úst do úst, avšak jsou obeznámeni, že v praxi jej provádět nemusí. Správný postup a hodnocení je popsán v metodickém listu viz. příloha.

Posouzení správnosti:

- Byla provedena správná diagnostika zástavy oběhu
 - oslovení pacienta – bolestivý podnět – otočení do polohy na zádech – záklon hlavy – ověření průchodnosti dýchacích cest (čistá dutina ústní) – 10s ověření, zda pacient dýchá – nedýchá – jeden z členů volá 155 – druhý zahajuje srdeční masáž
- Srdeční masáž je prováděna správně
 - pacient: poloha na zádech-správné umístění rukou záchránce (spojnice prsních bradavek uprostřed hrudníku) – frekvence 100–120/min – hloubka kompresí 6 cm (nemusí provádět v rámci anatomické stavby) – poměr 30:2 (posledních 5 stlačení odpočítávání) – vdechy do pacienta přiměřené – střídání záchránců s prodlevou max. 5 s
 - záchránce: poloha vkleče – propnuté lokty – dlaně spojené nebo na sobě – stlačování hrotem dlaně – komunikace

Hodnocení:

- nebyla provedena diagnostika zástavy oběhu:
 - 3 trestné body: nebylo provedeno oslovení + bolestivý podnět, dechová aktivita byla posuzována méně než 10 s
 - 5 trestných bodů: pacient nebyl uveden do polohy na zádech, nebyl proveden záklon hlavy, nebyla provedena kontrola dutiny ústní
- Resuscitace nebyla prováděna správně:

- 3 trestné body: výlučně špatná poloha zachránce (nestabilní, klek na jedné noze), špatné spojení nebo položení dlaní, nedodržení frekvence 100–120/min, špatná komunikace (neodpočítávají posledních 5 stlačení), úmyslně mělké komprese, nezacpe nos u vdechu, přerušení masáže na více jak 5 s
- 5 trestných bodů: nesprávné určení středu hrudníku
- Ostatní trestné body:
 - 3 trestné body: nepřivolání 155, prodleva před zahájením resuscitace delší než 10 s

Maximální zatížení hlídky trestnými body v tomto úkolu činí: 13 trestných bodů.

Úkol 2: Zástava masivního krvácení

Dvoučlenné družstvo provádí zástavu masivního krvácení z horní nebo dolní končetiny. Ošetření krvácení probíhá za pomoci prostředků dostupných v lékárně – tzn. vytvoření kompresního (tlakového obvazu) za pomoci svinutého obinadla – viz obrázek.

Posouzení správnosti ošetření:

- obvaz je proveden v místě rány, je pevný, zakončení obvazu je řešeno uzlem nebo leukoplastí

Hodnocení:

- 3 trestné body: obvaz není dostatečně efektivní, tzn. není komprese (tlak) v místě rány
- 5 trestných bodů: obvaz není dostatečně pevný, netvoří kompresi, po dokončení nedrží v původním stavu

Maximální zatížení hlídky trestnými body v tomto úkolu činí: 5 trestných bodů.

Úkol 3: Zástava dechu

Jednotlivec provádí diagnostiku zástavy dechu, a to dle postupu viz Příloha F – Stručná publikace první pomoci – Život zachraňující úkony

Posouzení správnosti:

- oslovení pacienta – bolestivý podnět – otočení do polohy na zádech – záklon hlavy – ověření průchodnosti dýchacích cest (čistá dutina ústní) – 10 s ověření zda pacient dýchá – dýchá = poloha na zádech nebo na boku – nedýchá = resuscitace – 155

Hodnocení:

- 3 trestné body: nebylo provedeno oslovení + bolestivý podnět, dechová aktivita byla posuzována méně než 10 s
- 5 trestných bodů: pacient nebyl uveden do polohy na zádech, nebyl proveden záklon hlavy, nebyla provedena kontrola dutiny ústní

Maximální zatížení hlídky trestnými body v tomto úkolu činí: 5 trestných bodů.

JEDNOTLIVEC

Jednotlivec provádí resuscitaci oběhu, na resuscitačním modelu demonstruje správné provedení. Dorostenec provádí resuscitaci, a to včetně umělých vdechů do resuscitačního modelu, avšak je obeznámen, že v praxi není povinen toto provádět. Dorostenec provádí resuscitaci po dobu 2 minut. Správný postup a hodnocení je popsán v metodickém listu viz. příloha.

Posouzení správnosti:

- Byla provedena správná diagnostika zástavy oběhu
 - oslovení pacienta – bolestivý podnět – otočení do polohy na zádech – záklon hlavy – ověření průchodnosti dýchacích cest (čistá dutina ústní) – 10s ověření zda pacient dýchá – nedýchá – jeden z členů volá 155 – druhý zahajuje srdeční masáž
- Srdeční masáž je prováděna správně

- pacient: poloha na zádech - správné umístění rukou zachránce (spojnice prsních bradavek uprostřed hrudníku) – frekvence 100 – 120/min – hloubka kompresí 6cm (nemusí provádět v rámci anatomické stavby) – poměr 30:2 (posledních 5 stlačení odpočítávání) – vdechy do pacienta přiměřené – střídání zachránců s prodlevou max. 5s
- zachránce: poloha vkleče – propnuté lokty – dlaně spojené nebo na sobě – stlačování hrotem dlaně

Hodnocení:

- nebyla provedena diagnostika zástavy oběhu:
 - 3 trestné body: nebylo provedeno oslovení + bolestivý podnět, dechová aktivita byla posuzována méně než 10s
 - 5 trestných bodů: pacient nebyl uveden do polohy na zádech, nebyl proveden záklon hlavy, nebyla provedena kontrola dutiny ústní
- Resuscitace nebyla prováděna správně:
 - 3 trestné body: výlučně špatná poloha zachránce (nestabilní, klek na jedné noze), špatné spojení nebo položení dlaní, nedodržení frekvence 100 – 120/min, špatná komunikace (neodpočítávají posledních 5 stlačení), úmyslně mělké komprese, nezacpe nos u vdechu, přerušeni masáže na více jak 5s
 - 5 trestných bodů: nesprávné určení středu hrudníku
- Ostatní trestné body:
 - 3 trestné body: nepřivolání 155, prodleva před zahájením resuscitace delší než 10s

PŘÍLOHA F - volná příloha

Publikace Život zachraňující úkony teoretická část a obrazové algoritmy

16 Seznam obrázků

Obrázek 1 Transport raněného.....	113
Obrázek 2 Transport raněného.....	113
Obrázek 3 Šátkový obvaz horní končetiny	113

17 Seznam grafů

Graf 1 Členství v OSH.....	47
Graf 2 Velikost kolektivu MH.....	48
Graf 3 Doba vedení kolektivu MH.....	49
Graf 4 Školitelé v SDH.....	50
Graf 5 Zastoupení externistů.....	51
Graf 6 Školení vedoucích kolektivů v daném kraji.....	52
Graf 7 Způsob školení.....	53
Graf 8 Forma školení.....	54
Graf 9 Dostatečnost školení.....	55
Graf 10 Znalosti získané jinde.....	56
Graf 11 Jiné školící instituce.....	57
Graf 12 První pomoc do škol.....	58
Graf 13 Vliv projektu na znalosti MH.....	59
Graf 14 Důležitost výuky první pomoci v rámci SDH.....	60
Graf 15 Zájem o školení externistou.....	61
Graf 16 Reálnost komplexního školení.....	62
Graf 17 Zájem o školení externistou.....	63
Graf 18 Modernost aktuální koncepce.....	64
Graf 19 Zájem o modernizaci konceptu.....	65
Graf 20 Výukové materiály v rámci SH ČMS.....	66
Graf 21 Informovanost o dostupných materiálech.....	67
Graf 22 Zájem absolvovat pilotní představení projektu.....	68
Graf 23 Zařazení resuscitace do směrnic.....	69
Graf 24 Četnost výuky první pomoci.....	70
Graf 25 Interval výuky první pomoci.....	71
Graf 26 Organizace školení první pomoci a modelové situace.....	72
Graf 27 Forma školení.....	73
Graf 28 Časová dotace školení.....	74
Graf 29 Výše uvolněných finančních prostředků.....	75
Graf 30 Realizovatelnost bezplatného školení.....	76
Graf 31 Přínos nového konceptu.....	77
Graf 32 Zásadnost navrhovaných změn.....	78
Graf 33 Aplikovatelnost konceptu do praxe.....	79
Graf 34 Zájem absolvovat školení s kolektivem MH.....	80
Graf 35 Vliv školení MH na snadnější výuku první pomoci.....	81
Graf 36 Celodenní školení s tématem PP.....	82
Graf 37 Zjištěné nedostatky v nové koncepci.....	83
Graf 38 Důležitost první pomoci v rámci požární všestrannosti.....	84
Graf 39 Ochota účastnit se pilotního projektu.....	85
Graf 40 Nejvíce vyhovující termín školení.....	86

18 Seznam zkratek

HZS - hasičský záchranný sbor

IZS - integrovaný záchranný systém

KORM – Krajská odborná rada mládeže

MH - mladí hasiči

OORM – Okresní odborná rada mládeže

PP - první pomoc

SDH - sbor dobrovolných hasičů

SH ČMS - Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

ÚORM – Ústřední odborná rada mládeže

19 Bibliografie

BALVÍN, Jaroslav. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: Hnutí R v nakl. Radix, 2012. ISBN 978-80-86798-07-3.

BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. *Kapitoly z andragogiky 2*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2016. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1193-8.

BERNATOVÁ, Eva, Jitka FIKAROVÁ, Jaroslav HORNYCH, Marek JUKL a Martin SRB. *Mladý zdravotník*. 3. přepracované a rozšířené vydání. Ilustroval Martin ZACH. Praha: Český červený kříž, 2017. ISBN 978-80-87729-18-2.

BERNATOVÁ, Eva. *První pomoc není věda*. 4. vydání. Ilustroval Martin ZACH. Praha: Český červený kříž, 2017. ISBN 978-80-87729-24-3.

BERNATOVÁ, Eva. *První pomoc: děti v dopravě*. 3., přepracované vydání. Ilustroval Martin ZACH. Praha: Český červený kříž, 2016. ISBN 9788087729144.

Česká resuscitační rada, . 2019, *Guidliness 2015*, [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://www.resuscitace.cz/>

FÁBRY, Viliam, 1986. Formy výchovno-vzdelávacej činnosti v osvetových zariadeniach. In: HOLEČKO, Miroslav, 1986. *Výchovno-vzdelávací proces v osvetových zariadeniach*. Bratislava: Osvetový ústav, s. 161-186.

FILOUŠOVÁ, Eva. *Práce s dětmi a mládeží v rámci sboru dobrovolných hasičů v okrese Blansko* [online]. Brno, 2010 [cit. 2019-08-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/w40jv/>>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Jan Šťáva.

NEUMAN, Jan. *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*. Vyd. 7. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0628-6.

PASCAL, Cassan. 2011. *First aid for a safer future: A joint publication from IFRC and the European Reference Centre for First Aid Education* [online].

PLAMÍNEK, Jiří. *Vzdělávání dospělých: průvodce pro lektory, účastníky a zadavatele*. 2., rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4806-1.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4748-4.

RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

SH ČMS, . 2019. *DH.cz* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://www.dh.cz/>

SH ČMS, . 2019. *Směrnice hry Plamen, platnost od 1. 9. 2016* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://mladez.dh.cz/index.php/sportovni-cinnost/hra-plamen/132-smernice-hry-plamen-platnost-od-1-9-2016>

SH ČMS, . 2019. *Směrnice pro celoroční činnost dorostu SH ČMS, platnost od 1. 9. 2007 včetně výkladů a dodatků* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://mladez.dh.cz/index.php/sportovni-cinnost/dorost/138-smernice-pro-celoročni-cinnost-dorostu-sh-cms-platnost-od-1-9-2007-vcetne-vykladu-a-dodatku>

SH ČMS, . 2019. *Stanovy SH ČMS* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: https://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=18

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024718217.

SZASZO, Zoltán. *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2010. ISBN 978-80-86640-60-0.

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-262-1026-9.

VZEDĚLÁVÁNÍ ČLENŮ SH ČMS. *Vzdělávání členů SH ČMS* [online]. [cit. 11.9.2019]. Dostupné z: <https://www.vzdelavani-dh.cz/publicCourse?id=68&head=221&subhead=660>

Zdroje obrázků

ASK.fm, . 2019. *Návod na oprátku* [online]. [cit. 05.09.2019]. Dostupné z: <https://ask.fm/poprawy/answers/137620006635>

Autiste.cz, . 2011 *Studijní a herní web* [online]. [cit.08.09.2019]. Dostupné z: <http://program.autiste.cz/seznameni/?term=dlan&category=lidske-telo>

Bauer, . 2013. *Svatý Florián – patron hasičů* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://www.pohary-bauer.cz/clanky/svaty-florian-patron-hasicu>

Bluespoons, . 2010. *Just another WordPress site* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <http://bluespoons.co/go/>

Can Stock Photo, . 2019. *Sériové fotografické snímky a stopáž* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://www.canstockphoto.cz/>

ČČK, . 1999. *Světový den první pomoci* [online]. [cit. 05.09.2019]. Dostupné z: <https://www.cervenkykriz.eu/cz/wfad.aspx>

Depositphotos,. 2009. *Stock fotografie, Royalty Free obrázky, vektorové umění, filmové záběry* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://cz.depositphotos.com/>

Detai Cleaning, .2014. *Detai Cleaning v Praze* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <http://www.detai.cz/clanky/jak-vycistit-skvrnu>

Dr. Max lékárna, . 2019. *Obvazový a krycí materiál* [online]. Copyright © 2019 [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://www.drmax.cz/zdravotnický-material-a-diagnostika/obvazovy-a-kryci-material/obinadla>

Fire history, . 2013. *Modrá hvězda života hasičů* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <http://www.firehistory.hasici-ct.cz/historie-znaku-modra-hvezda-zivota/>

Hasiči Prosiměřice, . 2009. *Technika umělého dýchání* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: http://www.jsdh-prosimerice.wz.cz/technika_umeleho_dychani.html

In relationship with medicine, . 2014. *KPR - kardiopulmonální resuscitace* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <http://inrelationshipwithmedicine.blogspot.com/2014/04/kpr-kardiopulmonalni-resuscitace.html>

iStock, . 2019. *Open Mouth With Teeth And Tonguefunny Expression Mouth Showing Tongue Medical Poster Dental Card Stock* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné

z: <https://www.istockphoto.com/vector/open-mouth-with-teeth-and-tongue-funny-expression-mouth-showing-tongue-medical-gm955000096-260751439>

MegaAnswers, . 2013. *Why is it that when water is sprinkled on an unconscious person's face he/she regains consciousness?* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <http://megaanswers.com/why-is-it-that-when-water-is-sprinkled-on-an-unconscious-persons-face-heshe-regains-consciousness/>

Mladý zdravotník, . 2019. *Jak správně ošetřit drobné rány* [online]. [cit. 05.09.2019]. Dostupné z: <https://mladyzdravotnik.cz/prvni-pomoc/rany/>

Mladý zdravotník, . 2019. *Jak správně ošetřit drobné rány* [online]. [cit. 05.09.2019]. Dostupné z: <https://mladyzdravotnik.cz/prvni-pomoc/rany/>

Mladý zdravotník, . 2019. *Poznáte tepenní krvácení od žilního* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://mladyzdravotnik.cz/prvni-pomoc/masivni-krvaceni/>

Mladý zdravotník, . 2019. *První pomoc při masivním krvácení* [online]. [cit. 05.09.2019]. Dostupné z: <https://mladyzdravotnik.cz/prvni-pomoc/masivni-krvaceni/>

Mladý zdravotník, . 2019. *První pomoc při zástavě dechu* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://mladyzdravotnik.cz/prvni-pomoc/zastava-dechu-u-dospelych/>

Mladý zdravotník, . 2019. *Stlačování hrudníku 100x za minutu* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://mladyzdravotnik.cz/prvni-pomoc/zastava-dechu-u-dospelych/>

Mladý zdravotník, . 2019. *Stlačování hrudníku 100x za minutu* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://mladyzdravotnik.cz/prvni-pomoc/zastava-dechu-u-dospelych/>

Mladý zdravotník, . 2019. *Home - Mladý zdravotník* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://mladyzdravotnik.cz/prvni-pomoc/nez-zacnete>

Motorkari.cz, . 2001. *Kurz první pomoci – II.* [online]. [cit. 05.09.2019]. Dostupné z: <https://www.motorkari.cz/cestovani/akce-predstavujeme/kurz-prvni-pomoci-ii.-dil-13597.html?kid=10179>

Nakupujte chytré, . 2012. *Odznak Avia HASIČI* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <http://www.chytry-spotrebitel.cz/odznaky/5002947-odznak-avia.html>

Obcan-lomnice.cz, . 2017, *Homer-Bart-Simpson-psd83187* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <http://www.obcan-lomnice.cz/drzet-pod-krkem/homer-bart-simpson-psd83187/>

Obzory, . 2014. *Mýtus o první pomoci — Asi cítím puls, takže už nemusím nic dělat* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://www.pohora.cz/obzory/program-2014/17372-mytus-5-asi-citim-puls-takze-uz-nemusim-nic-delat/>

Pixabay, . 2019. *Srdeční Frekvence Bpm Ecg* [online [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://pixabay.com/cs/illustrations/srde%C4%8Dn%C3%AD-frekvence-bpm-ecg-ekg-1375324/>

ProPom., 2016. *Mýtus 60 — Resuscitace dítěte se neliší od resuscitace dospělého* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://www.prpom.cz/prvni-pomoc-mytus-60/>

PrPom, .2016. *Mýty o první pomoci - zapadlý jazyk a zavírací špendlík* [online]. Dostupné z: https://www.prpom.cz/prvni-pomoc-mytus-02/zapadly_jazyk_spendlik/

Safety5000.com, .2015. *Bodyguards Finite Blue HD nitrile long cuff powder free disposable examination glove* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://www.safety5000.com/hand-arm-protection-c3/gloves-c78/polyco-bodyguards-finite-blue-hd-nitrile-long-cuff-powder-free-disposable-examination-glove-p124>

Shutterstock, . 2003. *Cartoon telephone* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://www.shutterstock.com/cs/image-illustration/cartoon-telephone-97051997>

Shutterstock, . 2003. *Image vectorielle de stock de Collect Hands Step Chest Compressions Cardiopulmonary* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://www.shutterstock.com/fr/image-vector/collect-hands-step-chest-compressions-cardiopulmonary-1314884909>

Shutterstock, . 2003. *Movements Chest When Breathing* [online]. [cit. 08.09.2019]. Dostupné z: <https://www.shutterstock.com/cs/image-vector/movements-chest-when-breathing-116226691>

Shutterstock, . 2003. *Vector de stock (libre de regalías) sobre Dead Girl Lying On Sidewalk* [online]. [cit. 08.09.2019] Dostupné z: <https://www.shutterstock.com/es/image-vector/dead-girl-lying-on-sidewalk-vector-1283530699>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Pavlína Havlenová
Katedra nebo ústav:	Katedra antropologie a zdravotní vědy
Vedoucí práce:	Mgr. Jindra Holeková, Dis.
Rok obhajoby:	2020

Název závěrečné práce:	Změna koncepce výuky první pomoci mladých hasičů na závodě požárníků všestrannosti
Název závěrečné práce v angličtině:	Changing the concept of first aid teaching for young volunteer firefighters at fire versatility
Anotace závěrečné práce:	<p>Diplomová práce je zaměřena na změnu konceptu výuky první pomoci u mladých hasičů. První pomoc je, mimo jiné, v rámci práce s mládeží ve SDH, zahrnuta v závodě požárníků všestrannosti, kde je také hodnocena.</p> <p>Teoretická práce je zaměřena na vzdělávání dospělých, vedoucích kolektivů mladých hasičů, kteří následně vzdělávají mladé hasiče, dále na strukturu, fungování a historii dobrovolného hasičstva v rámci Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska.</p> <p>Praktická část diplomové práce je zaměřena na realizaci výzkumného šetření a je doplněna o praktické výstupy této práce.</p>
Klíčová slova:	dobrovolní hasiči, první pomoc, sbor dobrovolných hasičů, Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, závod požárníků všestrannosti, zdravotní věda
Anotace v angličtině:	This thesis is focused on Changing the concept of first aid teaching for young volunteer firefighters at fire versatility. First aid is included, among other things, in the work with young volunteer firefighters at SDH, included in the Fire

	<p>Versatility Competition, where it is also assessed.</p> <p>The theoretical work is focused on the education of adults, team leaders of young firefighters which educate young firefighters, as well as on the structure, operation and history of voluntary firefighting within the Association of Firefighters of Bohemia, Moravia and Silesia.</p> <p>The practical part of the thesis is focused on the realization of the research and is supplemented with practical job results of this work.</p>
Klíčová slova v angličtině:	volunteer firefighters, first aid, volunteer fire brigade, Association of Firefighters of Bohemia, Moravia and Silesia, fire versatility plant, health science
Přílohy vázané v práci:	<p>Dotazník I</p> <p>Dotazník II</p> <p>Současné znění Směrníc Hry PLAMEN, 2016</p> <p>Současné znění Směrníc celoroční činnosti dorostu, 2007</p> <p>Nové znění Směrníc hry PLAMEN a Směrníc Celoroční činnosti dorostu</p>
Rozsah práce:	127 stran
Jazyk práce:	Čeština